

# Platvormitöö seaduse eelnõu seletuskiri

## 1. Sissejuhatus

### 1.1. Sisukokkuvõte

Platvormitöö seaduse eelnõuga on kavandatud terviklik õigusraamistik digitaalse tööplatvormi (edaspidi *platvormihaldur*) kaudu tehtava töö reguleerimiseks Eestis. **Eelnõukohase seadusega võetakse üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2024/2831 platvormitöö tingimuste parandamise kohta** (edaspidi *direktiiv*), mis sätestab platvormihaldurite, platvormitöö tegijate ning vahendajate õigused ja kohustused. Seadusega on kavas kehtestada selgemad reeglid algoritmilise juhtimise<sup>1</sup> läbipaistvuse, õigluse ja inimese tehtava järelevalve tagamiseks ning isikuandmete töötlemiseks platvormitöös, kus senine õiguslik raamistik on osutunud ebapiisavaks.

**Eelnõukohase seaduse eesmärk on parandada platvormide kaudu tehtava töö tingimusi.** Eesmärk ei ole reguleerida seda, kas platvormitöö tegijad peaksid tegutsema töötajatena või iseseisvate teenuseosutajatena, vaid eesmärk on tagada, et tööd tehakse õige lepingu alusel. Laiem siht on jõuda olukorrani, kus isikutele, kes tegelikkuses töötavad töösuhtele omastes tingimustes, laieneksid ka asjakohased õigused ja sotsiaalsed garantiid.

Platvormihaldurid kasutavad platvormitöö korraldamisel laialdaselt automaatseid seire- ja otsustussüsteeme, mille õiguslik käsitlus on seni olnud seotud eeskätt isikuandmete kaitse üldmäärusest (edaspidi IKÜM) tulenevate kohustustega. Eelnõu eesmärk on suurendada automatiseeritud töökorralduse läbipaistvust ja õiglust ning tagada, et platvormitöö tegijaid oluliselt mõjutavaid otsuseid, näiteks otsuseid lepingulise suhte piiramise või lõpetamise kohta, ei tehtaks üksnes automaatselt. Eelnõuga on kavandatud automaatsete süsteemide kasutamisega kaasneva isikuandmete töötlemise piirangud, asjakohase andmekaitsealase mõjuhinnangu tegemise kohustus, inimese tehtava automaatsete süsteemide järelevalve kohustus ning automatiseeritud otsuste selgitamise ja vaidlustamise kord. Näiteks tagatakse platvormitöö tegijale õigus saada teavet teda mõjutavate automatiseeritud otsuste kohta, küsida nende põhjendusi ja taotleda otsuste läbivaatamist. Samuti kehtestatakse keeld teatud liiki andmete, näiteks eravestluste või emotsionaalse seisundiga seotud andmete töötlemiseks, mis ei ole töökorralduse seisukohalt vältimatult vajalik.

Eelnõu parandab platvormitöö tegijate õigusi ja töötingimusi ning muudab platvormitöö korralduse läbipaistvamaks ja selgemaks. Samas suurendab eelnõuga kavandatu mõnevõrra platvormi opereerivate ettevõtjate halduskoormust ning järelevalveasutuste töökoormust. Halduskoormus kasvab eelkõige uute teabe esitamise kohustuste tõttu, samuti vajaduse tõttu viia platvormihaldurite sisemised protsessid ja tehnilised lahendused kavandatud nõuetega kooskõlla. Tegemist on püsiva iseloomuga kohustustega, mis samas teabe esitamise kohustus tugineb suurel määral juba olemasolevatele andmetele. Kuigi halduskoormus mõnevõrra suureneb, aitab selgem ja ühtsem regulatsioon pikemas perspektiivis vähendada õiguslikku ebakindlust ja vaidlusi ning toetab seeläbi nii ettevõtjate kui ka järelevalveasutuste tööd.

Halduskoormust vähendava meetmena nähti ette paindliku tööaja kokkuleppe kehtestamine töölepingu seaduse ja teiste seaduste muutmise seadusega<sup>2</sup>, mida menetleti kiirendatud korras ning jõuti vastu võtta enne kõnesoleva eelnõu valmimist. Käsitame seda nii tööandjate kui ka

---

<sup>1</sup> Algoritmilise juhtimise all mõistetakse töö korraldamist automaatsete seire- ja otsustussüsteemide abil.

<sup>2</sup> [Töölepingu seaduse ja teiste seaduste muutmise seadus](#).

järelevalveasutuste koormust vähendava meetmena, kuna see võimaldab muutuvat töövajadust katta ühe selge ja läbipaistva kokkuleppega töölepingu sees ning vähendab vajadust sagedaste lepingumuudatuste, mitme järjestikuse töölepingu lisa või töölepingu asemel võlaõiguslike lepingute kasutamise järele. See lihtsustab järelevalvet ning aitab ühtlasi vähendada töölepingu ja muude lepingute eristamisega seotud vaidlusi.

## **1.2. Eelnõu ettevalmistaja**

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi töösuhete ja töökeskkonna osakonna nõunik Johann Vootele Mäevere ([johann.maevere@mkm.ee](mailto:johann.maevere@mkm.ee); 5378 5158). Eelnõu koostamises on osalenud sama osakonna töösuhete poliitika juht Maria-Helena Rahumets ([maria-helena.rahumets@mkm.ee](mailto:maria-helena.rahumets@mkm.ee); 5916 2680) ning osakonnajuhataja Seili Suder ([Seili.Suder@mkm.ee](mailto:Seili.Suder@mkm.ee); 5918 6829). Eelnõu mõjuanalüüsi on koostanud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi töövaldkonna andmete nõunik Ingel Kadarik ([ingel.kadarik@mkm.ee](mailto:ingel.kadarik@mkm.ee); 5451 0226).

Eelnõu õigusekspertiisi on teinud Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi õigussakonna õigusnõunik Ragnar Kass (e-post [ragnar.kass@mkm.ee](mailto:ragnar.kass@mkm.ee)).

Eelnõu ja seletuskirja on keeleteimetanud Justiits- ja Digiministeeriumi õigusloome korralduse talituse toimetaja Aili Sandre (e-post [aili.sandre@justdigi.ee](mailto:aili.sandre@justdigi.ee), tel 514 6333).

## **1.3. Märkused**

Eelnõu on seotud direktiiviga, mille eesmärk on parandada platvormitöö tegijate töötingimusi, lihtsustada nende tööalase staatuse määramist ning kehtestada lisanõuded automatiseeritud seire- ja otsustussüsteemide läbipaistvuse ja isikuandmete kaitse tagamiseks platvormitöös. Euroopa Liidu liikmesriikidel on kohustus direktiiv riigisisesele õigusesse üle võtta hiljemalt 2. detsembriks 2026.

Eelnõu on seotud Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi (kinnitatud 19. juunil 2025) punktiga „Eelnõu direktiivi (EL) 2024/2831 ülevõtmiseks (platvormitöö tingimuste parandamine)“.

Eelnõu ei ole seotud teiste Riigikogu menetluses olevate seaduseelnõudega.

Eelnõu on seotud isikuandmete töötlemisega IKÜM-i tähenduses.

Eelnõu seadusena vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu poolthääle enamus.

## **2. Seaduse eesmärk**

Platvormitöö seaduse eesmärk on luua Eestis õiguslik raamistik platvormi vahendusel tehtava töö reguleerimiseks ning tagada platvormitöö tegijatele õiglane, läbipaistev ja turvaline töökeskkond. Seaduse eesmärk on parandada platvormitöö tegijate õiguskaitset, suurendada õigusselgust platvormihaldurite ja töötajate vahelistes suhetes ning tugevdada riikliku järelevalve võimalusi platvormimajanduses. Eelnõukohase seadusega viiakse Eesti õigus direktiiviga kooskõlla.

Eelnõu algtamise vajalikkus tuleneb eelkõige platvormimajanduse kiirest kasvust ning sellega seotud õiguslikest probleemidest. Platvormitöös on sageli esinenud olukordi, kus isik töötab töösuhete omastes tingimustes, kuid lepinguliselt on ta määratletud iseseisva

teenusepakkujana. Selline olukord võib ebaõiglaselt piirata platvormitöö tegijate ligipääsu töölepinguga seotud õigustele ja sotsiaalsetele garantiidele.

Töölepingu seadus, võlaõigusseadus, töötervishoiu ja tööohutuse seadus ning IKÜM ei ole loodud platvormitöö eripära silmas pidades. Samuti ei ole kehtivas õiguses eraldi reguleeritud automatiseeritud seire- ja otsustussüsteemide kasutamist töösuhetes, kuigi platvormihaldurid tuginevad töö korraldamisel, tööülesannete jaotamisel, tasu määramisel ning konto piiramise või lõpetamise otsustes ulatuslikult algoritmilistele lahendustele. See on toonud kaasa olukorra, kus töötajatel puudub sageli selgus, kuidas neid puudutavaid otsuseid tehakse, millistel alustel neid hinnatakse ning millised on nende õiguskaitsevõimalused automatiseeritud otsuste vastu.

Lisaks on ilmnunud, et platvormitööga võivad kaasneda olulised tööohutuselased riskid, eelkõige töötempo intensiivistumisest, pidevast algoritmilisest seirest ning ebastabiilsest ja ettearvamatust sissetulekust põhjustatud psühhosotsiaalsed ohud. Kehtiv tööohutuse regulatsioon ei käsitle piisavalt selliseid töökorralduse vorme, kus töökorraldus toimub üksnes või peamiselt digisüsteemide kaudu.

Eelnimetatud probleemide lahendamiseks luuakse menetluslikult lihtsam mehhanism platvormitöö tegijatele nende tööalase staatuse kindlaksmääramiseks töövaidluskomisjonis või kohtus, sätestades ümberpööratud tõendamiskoormuse olukordades, kus esinevad töösuhete viitavad tunnused. Sätestatakse konkreetset reeglid automatiseeritud seire- ja otsustussüsteemide kasutamise kohta, sealhulgas inimese tehtava järelevalve kohustus, selgitamis- ja ülevaatusõigus ning keeld teha platvormitöö tegijat oluliselt kahjustavaid otsuseid täisautomaatselt. Täpsustatakse isikuandmete töötlemise piire ning nähakse ette andmekaitsealase mõjuhinnangu tegemise kohustus. Kehtestatakse töötervishoiu ja tööohutuse erireeglid automatiseeritud süsteemidest tulenevate riskide hindamiseks ja maandamiseks. Samuti nähakse platvormihalduritele ette teabe esitamise kohustus riikliku järelevalve eesmärgil ning tugevdatakse platvormitöö tegija kaitset ebasoodsa kohtlemise ja töölt vabastamise eest juhul, kui ta kasutab seadusest tulenevaid õigusi.

Seaduse vastuvõtmisega soovitakse saavutada tasakaalustatud lahendus, mis ühelt poolt tagab platvormitöö tegijatele senisest tõhusama õiguskaitse ja läbipaistvama töökorralduse ning teiselt poolt loob platvormihalduritele õigusselgema ja prognoositavama tegutsemiskeskkonna. Riigile tähendab see paremaid võimalusi järelevalveks, maksukuulekuse parandamiseks ning ausa konkurentsi tagamiseks platvormimajanduses.

Eelnõu koostamise ettevalmistamisel kaaluti nii uue eriseaduse kehtestamist kui ka olemasolevate seaduste täiendamist. Uue seaduse loomise kasuks otsustati seetõttu, et platvormitööga seotud probleemid puudutavad erinevaid õigusvaldkondi ning nende reguleerimine üksnes kehtivaid seadusi muutes oleks toonud kaasa killustatud ja raskesti hoomatava reeglistiku. Eriseadus koondab ühte kohta normid, mis puudutavad sama nähtust ja sama adressaatide ringi, samal ajal kui olemasolevate seaduste muutmine hajutaks regulatsiooni töölepingu seaduse (TLS), töötervishoiu ja tööohutuse seaduse (TTOS), isikuandmete kaitse seaduse (IKS) ja töövaidluse lahendamise seaduse (TvLS) vahel. See omakorda raskendaks õiguste mõistmist nii platvormihaldurite kui ka platvormitöö tegijate jaoks, eriti arvestades, et eelnõu ei puuduta üksnes platvormitöötajaid, vaid ka muid platvormitöö tegijaid. Kuna viimased ei tee tööd töölepingu alusel, ei kohaldu neile töölepingu seadus ning see ei oleks seetõttu sobiv raamistik kõigi platvormitöö tegijate õiguste reguleerimiseks. Samal ajal on enamik direktiivist tulenevaid õigusi ette nähtud just platvormitöö tegijatele laiemalt, mitte ainult töölepingu alusel töötavatele platvormitöötajatele.

Seaduseelnõu koostamisele ei eelnenud eraldi väljatöötamiskavatsust ega kontseptsiooni, kuna tegemist on Euroopa Liidu direktiivi ülevõtmisega ning eelnõu sisu ja eesmärgid tulenevad suurel määral direktiivist. Eelnõu aluseks oleva direktiivi menetlemisel käsitleti nii probleeme, sihtrühmi, eesmärki, võimalikke lahendusi ja nende võrdlust kui ka mõju. Euroopa Komisjoni mõjuhinna on esitatud dokumendis [Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on improving working conditions in platform work. Impact Assessment Report.](#) Eesti seisukohad direktiivi kohta on esitatud dokumendis [Eesti seisukohad platvormitöö tingimuste parandamise direktiivi eelnõu kohta - COM\(2021\) 762.](#)

### **3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs**

#### **Eelnõu § 1. Reguleerimisala ja eesmärk**

Paragrahvis 1 sätestatakse seaduse reguleerimisala ja eesmärk. Seadus sätestab digitaalse tööplatvormi kaudu tehtava töö (edaspidi *platvormitöö*) korraldamise alused, platvormihaldurite, platvormitöö tegijate ja vahendajate õigused ja kohustused ning platvormitööga seotud teabe esitamise, isikuandmete töötlemise ja algoritmilise juhtimise põhimõtted. Seaduse eesmärk on tagada platvormitöö tegijatele õiglane ja läbipaistev kohtlemine ning et platvormihaldurid täidavad neile direktiiviga (EL) pandud kohustusi, sealhulgas töölase staatuse määramisel ja automaatsete süsteemide kasutamisel.

Seadus laieneb digitaalsetele tööplatvormidele, mille kaudu korraldatakse platvormitööd Eestis sõltumata nende asukohast, platvormitöö tegijatele sõltumata nende lepingulisest staatusest (töötaja või mitte) ning vahendajatele, kes osalevad platvormihalduri ja platvormitöö tegija vahelises suhtes.

Seaduse täitmise üle teevad järelevalvet Tööinspektsioon ja Andmekaitse Inspektsioon oma pädevuse piires, tagades platvormitööd puudutavate töötingimuste, ohutuse ning isikuandmete töötlemise nõuete järgimise.

#### **Eelnõu § 2. Kohaldamisala**

Paragrahvis 2 täpsustatakse seaduse territoriaalset kohaldamisala. Sätte kohaselt laieneb platvormitöö seadus kõigile platvormihalduritele, kes korraldavad platvormitööd, mida tehakse Eestis, olenemata asukohariigist või neile kohaldatavast õigusest.

Säte lähtub direktiivi artikli 1 lõikest 3, mille kohaselt peavad direktiivist tulenevad nõuded laienema kõigile Euroopa Liidus platvormitööd korraldavatele platvormihalduritele, sõltumata sellest, kus nad on registreeritud või millises riigis asub nende peakontor. Sellega tagatakse, et seadusest tulenevaid õigusi saavad kasutada kõik platvormitöö tegijad, kes Eestis tööd teevad, sealhulgas juhul, kui platvormihalduri peakontor asub kolmandas riigis või kui lepitakse kokku platvormihalduri ja vahendaja või platvormitöö tegija vahelisele lepingule kolmanda riigi õiguse kohaldamises.

Säte sarnaneb Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 593/2008 („Rooma I“) artiklile 8, mille järgi võivad töölepingu pooled küll valida lepingule kohaldatava õiguse, kuid selline valik ei või töötajalt ära võtta asukohariigi õigusest tulenevat kaitset. Paragrahvis 2 laiendatakse eelnimetatud põhimõtet lisaks töötajatele ka platvormitöö tegijatele, kes ei ole töösuhtes, tagades kõigile platvormitöö tegijatele võrdse kaitse.

### **Eelnõu § 3. Platvormihaldur**

Paragrahvis 3 määratletakse termin „platvormihaldur“ seaduse tähenduses. Platvormihaldurina käsitatakse isikut, kes osutab teenust, milles peavad üheaegselt esinema viis tunnust: teenuse osutamine vähemalt osaliselt elektrooniliste vahendite abil, teenuse osutamine teenusesaaja taotlusel, tasu eest tehtava töö korraldamine, automaatsete seire- või otsustussüsteemide kasutamine töö korraldamisel ning teenuse peamiseks eesmärgiks ei ole vara kasutamine, jagamine või väljaspool enda majandus- ja kutsetegevust kauba müük.

Mõiste hõlmab nii veebipõhiseid kui ka mobiilirakenduse vahendusel toimivaid teenuseid ning sealjuures ei ole oluline, kas tööd tehakse internetis või konkreetses asukohas. Teenusesaaja taotlusena käsitatakse nii ühekordseid kui korduvaid tellimusi, samuti juhul, kui teenusesaaja on platvormihaldur ise, mitte väline klient.

Platvormihaldur on töötegija ja teenuse tellija kokkuviija ning tal on oluline osa tööprotsessi korraldamises, mis võib tähendada ka maksete vahendamist või muid töövõtuprotsessi toetavaid tegevusi. Samal ajal ei kuulu platvormihalduri teenuste hulka sellised teenused, mille peamine eesmärk on vara kasutamine või jagamine või kauba edasimüük. Lõikes 1 sisalduv tingimus automaatsete seire- või otsustussüsteemide kasutamise kohta võtab üle direktiivis sätestatud põhimõtte, mille kohaselt iseloomustab platvormihaldurit töökorralduse vähemalt osaline automatiseeritus, mis eristab platvormimajandust tavapärastest töövahendamise vormidest. Tuntumad platvormid on näiteks Uber, Bolt, Wolt, Deliveroo, Glovo, Upwork jne.

### **Eelnõu § 4. Platvormitöö ja seotud isikud**

**Lõikes 1** määratletakse termin „platvormitöö“. Platvormitööna käsitatakse tööd, mida korraldatakse platvormi kaudu ning mida teeb isik platvormihalduri või vahendajaga sõlmitud lepingulise suhte alusel. Isiku all peetakse silmas töö tegelikku tegijat, sõltumata sellest, kas ta osutab teenust vahetult (nt FIE-na) või kasutab selleks ettevõtluvormi. Mõiste hõlmab nii olukordi, kus isikul on lepinguline suhe platvormihalduriga, kui ka juhtumeid, kus tööd tehakse vahendaja kaudu.

**Lõikes 2** määratletakse termin „platvormitöö tegija“. Platvormitöö tegija on iga isik, kes teeb platvormitööd sõltumata tema ja platvormihalduri vahelise lepingulise suhte liigist, nimetusest või sellest, kuidas asjaomased pooled ise selle suhte on kindlaks määranud. Seega definitsiooni kohaselt ei ole platvormitöö tegija määratlemisel oluline, kas tegu on füüsilise või juriidilise isikuga, kas ta tegutseb töölepingu alusel, füüsilisest isikust ettevõtjana või muus võlaõiguslikus suhtes – määrav on platvormitöö tegemine.

**Lõikes 3** määratletakse termin „platvormitöötaja“. Platvormitöötaja on platvormitöö tegija, kes teeb tööd töölepingu alusel. Platvormitöötajad on platvormitöö tegijate alamrühm. Eristus on vajalik, kuna mõned eelnõus sätestatud õigused ja kohustused puudutavad vaid platvormitöötajaid.

**Lõikes 4** määratletakse termin „vahendaja“. Vahendaja on seaduse mõistes füüsiline või juriidiline isik, kes teeb platvormitöö platvormi kaudu kättesaadavaks, sõlmides selleks nii platvormihalduri kui platvormitöö tegijaga lepingu või osaledes platvormihalduri ja töötegija vahelises alltöövõtuahelas. Iga platvormihalduri lepingupartner ei ole vahendaja, vaid vahendaja saab olla isik, kelle eesmärk on teha platvormitöö töötegijatele või platvormihaldurile endale kättesaadavaks. Seetõttu ei loeta vahendajaks teenusepakkujaid, kes osutavad kõrvalteenuseid, näiteks raamatupidamist, reklaamiteenuseid või töövahendite renti, mis ei ole otseselt seotud platvormitöö korraldamisega. Vahendaja mõiste hõlmab nii olukordi,

kus platvormihalduri ja töötegija vahel on üks vahenduslülina tegutsev isik, kui ka keerukamaid alltöövõtuahelaid, kus vahendajaid on mitu. Kõik isikud, kes teevad alltöövõtuahelas platvormitöö kättesaadavaks, kvalifitseeruvad vahendajaks. Väljend „platvormitöö kättesaadavaks tegemine platvormil või platvormi kaudu“ katab olukordi, kus vahendaja vahendab tööd platvormitöö tegijale, kui ka olukordi, kus vahendaja teeb platvormihaldurile kättesaadavaks töötegijad, kes hakkavad platvormi kaudu tööd tegema.

Vahendajat võib võrrelda klassikalise alltöövõtufirmaga, kes toob tööjõu peatöövõtjale. Platvormitöö kontekstis ei pruugi platvormihaldur ise sõlmida lepingut töö tegijaga, vaid see toimub vahendaja kaudu, näiteks taksoplatvorm, millele tööjõu värbamist ja töökorraldust haldavad eraldi ettevõtted või füüsilised isikud. Termin „vahendaja“ on vaja seaduses määratleda, samuti sätestada vahendajatele nõuded, et vältida olukordi, kus platvormihaldur suunab oma kohustusi alltöövõtjale, mille tulemusena jääb platvormitöö tegija ilma seadusega ettenähtud kaitsemeetmetest.

**Lõikes 5** täpsustatakse seoses vahendaja mõistega, et vahendajaks ei loeta äriühingut, mille kaudu teeb platvormitööd vaid sama füüsiline isik ise. Sellisel juhul ei ole üldjuhul tegemist teise isiku töö vahendamise ega platvormihalduri ja platvormitöö tegija vahelises alltöövõtuahelas paiknemisega kõnesoleva seaduse tähenduses. Näiteks kui tegemist on OÜ-ga, kus teeb tööd ainult OÜ asutanud füüsiline isik, ei ole tegemist vahendamise olukorraga.

**Lõikes 6** määratletakse termin „platvormitöö tegijate esindaja“ platvormitöö seaduse tähenduses. Kuigi direktiiv eristab platvormitöö tegijate esindajaid ja platvormitöötajate esindajaid, ei ole Eesti tööõiguses vaja määratleda mõistet „töötajate esindaja“, sest selle sisu tuleneb eeskätt töötajate usaldusisiku seadusest ja ametiühingute seadusest. Eelnõus viidatakse sellisel juhul platvormitöötajate esindajatele, kuivõrd seadus puudutab eelkõige platvormitööd tegevate töötajate esindajaid, mitte näiteks kontoritöötajate esindajaid.

**Lõike 6 punkti 1** kohaselt on platvormitöö tegijate esindajana käsitatav platvormitöötajate esindaja. Eestis saavad töötajaid, sealhulgas platvormitöötajaid, esindada eelkõige töötajate usaldusisik, ametiühing ning töökeskkonna esindajad (töökeskkonnavolinik ja töökeskkonnanõukogu). Töötajate usaldusisiku seaduse § 2 lõike 1 kohaselt on usaldusisik tööandja töötaja, kelle on töötajate üldkoosolek valinud oma esindajaks seadusest tulenevate ülesannete täitmisel suhetes tööandjaga. Ametiühingute seaduse (AÜS) § 2 lõike 1 kohaselt on ametiühing iseseisev, omaalgatuslik ja vabatahtlik isikute ühendus, mille eesmärk on töötajate töö-, teenistus- ja kutsealaste, majanduslike ning sotsiaalsete õiguste ja huvide esindamine ning kaitsmine.

**Punkti 2** kohaselt on platvormitöö tegijate esindajaks platvormitöö tegijaid esindav ametiühing ametiühingute seaduse (AÜS) tähenduses. AÜS-i § 2 lõike 1 kohaselt on ametiühing iseseisev, omaalgatuslik ja vabatahtlik isikute ühendus, mille eesmärk on töötajate töö-, teenistus- ja kutsealaste, majanduslike ning sotsiaalsete õiguste ja huvide esindamine ning kaitsmine. AÜS-i § 2 lõigete 1 ja 3 ning § 4 lõike 1 kohaselt võib ametiühing koondada ja esindada kõiki tööd tegevaid isikuid, sealhulgas platvormitöö tegijaid, kes ei tee tööd töölepingu alusel. Näiteks võib ametiühing olla asutatud üksnes platvormitöö tegijate või nii platvormitöötajate kui ka muude platvormitöö tegijate esindamiseks. Eelnõu eesmärk ei ole muuta ega täiendada AÜS-is sätestatud esindamise regulatsiooni, vaid tagada õigusselgus, et ametiühing võib kehtiva õiguse kohaselt esindada ka platvormitöö tegijaid. Samas ei võimalda kollektiivlepingu seadus ametiühingul sõlmida kollektiivlepingut selliste isikute nimel, kes ei ole organisatsiooni töötajad, mistõttu võib muude platvormitöö tegijate esindamise ulatus erineda töötajate esindamisest.

**Punktiga 3** nähakse ette, et platvormitöö tegijaid võib esindada ka muu kirjalikult volitatud esindaja, kes esindab vähemalt viit platvormitöö tegijat. Vähemalt viie isiku esindamise nõue puudutab üksnes muud volitatud esindajat, mitte platvormitöötajate esindajat. Lävendi eesmärk on vältida esinduse põhjendamatut killustumist. Punktis 3 nimetatud esindaja volitus peab olema antud kirjalikult.

**Lõikega 7** täpsustatakse esindusõiguse tõendamise seonduvat. Tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 117 lõike 2 kohaselt võib esindusõiguse anda tehinguga (volitus) või see võib tuleneda seadusest. Seetõttu on platvormihalduril õigus kontrollida, kas isik, kes soovib platvormitöö tegijate esindajana seadusest tulenevaid õigusi teostada, omab vastavat esindusõigust.

Kui esindaja tegutseb volituse alusel, võib platvormihaldur nõuda mõistlikke tõendeid esindusõiguse olemasolu kohta. Näiteks juhul, kui muude platvormitöö tegijate esindajaks on isik või ühendus, kes peab esindama vähemalt viit platvormitöö tegijat, on platvormihalduril õigus kontrollida, kas esindajal on vähemalt viie platvormitöö tegija kirjalik volitus. Selline kontroll peab piirduma esindusõiguse olemasolu tuvastamiseks vajalikuga ega tohi muutuda põhjendamatult koormavaks.

## **Eelnõu § 5. Automaatssüsteemid**

**Lõikes 1** määratletakse termin „automaatne seiresüsteem“.

Automaatne seiresüsteem on selline süsteem, mis jälgib, hindab või kontrollib platvormitöö tegija või töölesoojija töösooritust või tööga seotud tegevusi elektrooniliste vahendite abil, kogudes sealhulgas ka isikuandmeid. Mõiste hõlmab nii täielikult automatiseeritud seiret kui ka süsteeme, mis üksnes toetavad inimese tehtud seiret ja hindamist. Seiresüsteemid võivad olla suunatud nii töö soorituse mõõtmisele (nt täitmise kiirus, täpsus või kvaliteet) kui ka tööga seotud käitumise või töökeskkonnas toimuva tegevuse jälgimisele, sealhulgas olukorras, kus tegevus ei ole otseselt seotud konkreetse tööülesande sooritamisega. Need võivad sisaldada näiteks:

- 1) GPS-jälgimist või sõidustiili analüüsi, mida kasutatakse kullerite tööaja, marsruutide või teenuse kvaliteedi hindamiseks;
- 2) tööülesannete täitmise kiirust, suhtluse või klientide hinnangute automaatset kogumist ja analüüsi;
- 3) rakendusse sisselogimise sageduse ja tööpakkumistele reageerimise kiiruse mõõtmist ja analüüsi.

**Lõikes 2** määratletakse termin „automaatne otsustussüsteem“.

Automaatne otsustussüsteem on selline süsteem, mis teeb või toetab elektrooniliste vahendite abil tehtavaid otsuseid, millel on platvormitöö tegijale oluline mõju. Selliste otsuste hulka kuuluvad näiteks:

- 1) tööülesannete jagamine või töö kättesaadavuse piiramine algoritmi abil;
- 2) tasude automaatne määramine või korrigeerimine;
- 3) tööaja automaatne registreerimine või tööjärjekorra muutmine;
- 4) konto peatamine, sulgemine või muude sanktsioonide rakendamine.

Otsused võivad mõjutada ka platvormitöö tegijate töölevõtmist, nende ohutust ja tervist, juurdepääsu koolitusele ja edutamist, aga ka nende konto piiramist, peatamist või sulgemist.

Otsustussüsteeme on selliseid, mis teevad täielikult automaatseid otsuseid, kui ka selliseid, mis üksnes toetavad inimese tehtavaid otsuseid. Märkimisväärse mõju hindamisel tuleb arvestada

nii üksikotsuse tagajärgi kui ka otsuste kumulatiivset mõju platvormitöö tegija võimalustele platvormil tööd teha ja sissetulekut teenida, sealhulgas mõju tööohutusele ja vaimsele tervisele.

Automatiseeritud otsuste tegemise lubatavus ise ei tulene eelnõukohasest seadusest, vaid selle õiguslik alus tuleneb IKÜM-i artiklist 22. IKÜM-i artikli 22 kohaselt on andmesubjektil õigus sellele, et tema suhtes ei tehta üksnes automatiseeritud töötlusel põhinevat otsust, mis toob kaasa õiguslikke tagajärgi või mõjutab teda muul viisil oluliselt, välja arvatud juhul, kui selline otsus on vajalik andmesubjekti ja vastutava töötleja vahelise lepingu sõlmimiseks või täitmiseks, on lubatud Euroopa Liidu või liikmesriigi õigusega või põhineb andmesubjekti selgesõnalisel nõusolekul. Oluline mõju võib tähendada, et otsus mõjutab isiku olukorda sisuliselt, näiteks tema lepingulisi õigusi, töö saamise võimalusi, juurdepääsu tööülesannetele või muid tema suhtes tehtavaid olulisi valikuid. Eelnõukohane seadus määratleb automaatsed otsustussüsteemid ning sätestab nende kasutamisega seotud läbipaistvus-, järelevalve- ja kaitsenõuded, kuid automaatotsuste tegemiseks peab vastutaval töötlejal alati olema eraldi õiguslik alus kooskõlas IKÜM-i artikliga 22.

## **Eelnõu § 6. Kaitse tagamine vahendaja kasutamise korral**

Paragrahvi 6 võetakse üle direktiivi artikkel 3. Selle eesmärk on tagada, et vahendaja kaudu platvormitööd tegevatele isikutele oleks tagatud seadusest tulenev kaitse samal tasemel kui nendele platvormitöö tegijatele, kellel on platvormihalduriga otsene lepinguline suhe.

Paragrahvis sätestatakse, et kui platvormitööd tehakse vahendaja kaudu, vastutavad platvormihaldur ja vahendaja käesoleva seaduse §-des 9–15 ning 18 ja 19 sätestatud kohustuste täitmise eest solidaarselt võlaõigusseaduse järgi. Solidaarvastutuse eesmärk on tagada, et vahendajate kasutamine ei vähendaks seadusega ette nähtud kaitset ega tooks kaasa ebakindlust selles, kelle poole platvormitöö tegija saab oma õiguste kaitseks pöörduda. Säte järgib direktiivi artiklist 3 tulenevat nõuet, mille kohaselt tuleb liikmesriikidel näha ette mehhanismid, et vältida olukorda, kus keeruliste alltöövõtuahelate ja nendega kaasneva vastutuse hajumise tulemusena võiks platvormitöö tegijad ilma jääda neile ette nähtud kaitsest. Solidaarvastutus toimib tagatisena, et vahendaja kaudu platvormitööd tegevale isikule oleks tõepoolest tagatud võrdsed õigused võrreldes nendega, kellel on lepinguline suhe platvormihalduriga.

Platvormihalduri ja vahendaja vastutus käesoleva seaduse § 6 tähenduses ei määra samas nende rolli IKÜM-i tähenduses. Isikuandmete töötlemisel tuleb platvormihalduri ja vahendaja staatust hinnata IKÜM-ist lähtudes selle järgi, kes määrab töötlemise eesmärgid ja vahendid. Kui platvormihaldur või vahendaja määrab need iseseisvalt, on ta vastutav töötleja; kui platvormihaldur ja vahendaja määravad eesmärgid ja vahendid ühiselt, võivad nad olla kaasvastutavad töötlejad; kui üks pool töötleb andmeid üksnes teise poole nimel ja juhiste alusel, on ta volitatud töötleja. Seega sõltub IKÜM-ist tulenevate kohustuste kandmine andmetöötluse tegelikust korraldusest ning § 6 alusel sätestatud solidaarvastutus puudutab kavandatud seaduses ette nähtud kohustuste täitmist, mitte poolte staatuse automaatset kindlaksmääramist IKÜM-i tähenduses.

Üldjuhul võib platvormitöö tegija platvormitöö seadusest tuleneva kohustuse täitmiseks pöörduda esmalt selle poole poole, kellelt on konkreetnes olukorras mõistlik eeldada kohustuse täitmist, eelkõige oma lepingupartneri poole. Kui nõude esitamine selle isiku vastu on aga takistatud või ei vii tulemuseni, näiteks juhul, kui vahendaja asub välisriigis, saab platvormitöö tegija pöörduda ka platvormihalduri poole. Sellisel juhul võib platvormihaldur hiljem omakorda nõuda vastava kulu või täidetud kohustuse ulatuses hüvitist vahendajalt, kuid platvormitöö tegija ei jää selle tõttu ilma talle seadusega tagatud kaitsest.

Näiteks olukorras, kus vahendaja kaudu platvormitööd tegev isik vaidlustab automatiseeritud otsuse, millega tema konto on piiratud või peatatud, võib ta üldjuhul kahjunõudega pöörduda selle poole poole, kellega tal on lepinguline suhe, kelleks antud juhul oleks vahendaja. Kui see ei ole võimalik või on oluliselt raskendatud, on tal õigus pöörduda ka platvormihalduri poole. Platvormitöö tegijal ei lasu kohustust kanda riski selle tõttu, et platvormihaldur ja vahendaja on omavahel ülesandeid või praktilist vastutust jaganud ning tal on õigus nõuda oma õiguste rikkumise heastamist kummaltki solidaarvõlgnikult.

## **Eelnõu § 7. Töösuhte tuvastamine**

Paragrahvis 7 täpsustatakse töösuhte tuvastamise põhimõtet platvormitöö kontekstis ning sealjuures lähtutakse direktiivis sätestatud faktiliste asjaolude ülimuslikkuse põhimõttest. See tähendab, et töösuhte olemasolu hindamisel peavad töö tegemise tegelikud asjaolud kaaluma üles poolte lepingulisele suhtele antud formaalse nimetuse või määratluse. Seetõttu on töösuhte tuvastamisel määrava tähtsusega töö tegemise tegelik korraldus, töö tegemise viis ning poolte käitumine, mitte üksnes sõlmitud lepingu vormiline nimetus.

Töösuhte ja muude võlaõiguslike lepingute eristamisel saab kohus, töövaidluskomisjon või järelevalveasutus hinnata mitmeid töösuhtele iseloomulikke tunnuseid. TLS § 1 lõigete 1 ja 2 kohaselt iseloomustab töölepingut eelkõige töö tegemine järjepideva protsessina, mille puhul tekib pooltel ootus töö olemasoluks pikemaks ajaks, samuti töö tegemine teise isiku juhtimise ja kontrolli all ning töö eest perioodilise tasu maksmine. Töösuhte kindlakstegemisel on kohtupraktika kohaselt keskne hinnata töö tegija alluvuse määra ehk seda, mil määral on töö tegija seotud töö andja korraldustega töö tegemise viisi, aja ja koha kohta.

Lisaks tuleb vaidlusaluse kokkuleppe õigusliku iseloomu kindlaksmääramisel lähtuda võlaõigusseaduse §-s 29 sätestatud lepingu tõlgendamise reeglitest, eeskätt poolte ühisest tegelikust tahtest ja nende käitumisest. Seetõttu võib töösuhte olemasolu hindamisel muu hulgas arvestada sellega, kes korraldas ja juhtis tööprotsessi, kes kandis töö tegemisega seotud kulud (töövahendid, materjalid, seadmed, ruumid), kas töö eest maksti perioodilist tasu, kas töö tegija pidi olema valmis pidevalt tööd tegema, kas ta tegutses mitme tööandja heaks või sai kogu või olulise osa sissetulekust ühelt isikult ning kuidas pooled suhet väljaspool vaidlust käitlesid. Samuti on kohtupraktikas töösuhet teistest lepingutest eristatud muu hulgas selle alusel, kellel lasub töö tegemisega kaasnev ettevõtlus- või majanduslik risk, kes saab tulu või kasumit, kas töö tegija on arvatud organisatsiooni koosseisu ja kas ta allub sisekorrale.<sup>3</sup>

Töösuhte ja muude võlaõiguslike lepingute eristamisel arvestatakse ühe keskse asjaoluna töötegija alluvuse määra ehk seda, mil määral määrab teine pool töö tegemise viisi, aja ja koha ning kas töötegija allub tema juhtimisele ja kontrollile. Paragrahvi 7 eesmärk on markeerida, et platvormitöö korral ei piirdu juhtimine ja kontroll sageli klassikaliste korralduste ja vahetu juhendamise, vaid avaldub algoritmilise juhtimise kaudu: platvormi rakendus või veebikeskkond ja sellega seotud automaatsed süsteemid jaotavad tööülesandeid, määravad tasu, jälgivad töötegija asukohta ja töö intensiivsust, hindavad töö kvaliteeti ning võimaldavad rakendada sanktsioone (näiteks töömahu vähendamine, tasu alandamine või konto sulgemine). Kohtupraktika teistes Euroopa liikmesriikides<sup>456</sup> näitab, et algoritmilist juhtimist käsitatakse

<sup>3</sup> Vt. töösuhtele iseloomulike tunnuste kohta täpsemalt [selgitused töölepingu seaduse juurde](#), § 1.

<sup>4</sup> Eurofound (2025), The Brussels Labour Court reclassifies Uber driver as employee (Court ruling), Record number 4493, Platform Economy Database, Dublin.

<sup>5</sup> Eurofound (2024), [Employment relationship between platform worker and platform recognised \(Court ruling\)](#), Record number 4425, Platform Economy Database, Dublin.

<sup>6</sup> Eurofound (2025), [The Finnish Supreme Administrative Court recognises Wolt couriers as employees \(Court ruling\)](#), Record number 4483, Platform Economy Database, Dublin.

tööandja juhtimis- ja kontrollivõimu tänapäevase vormina ning seda hinnatakse töösuhte tuvastamisel samaväärselt traditsiooniliste juhtimisviisidega.

Paragrahvis ei sätestata uusi töösuhte tunnuseid ega muudeta töölepingu seadusega ette nähtud lähenemist, vaid selgitatakse, et platvormitöö puhul võib juhtimine ja kontroll avalduda ka algoritmilise või automaatse juhtimisena. Töösuhte tuvastamiseks saab Eestis pöörduda nii kohtu kui ka töövaidluskomisjoni poole, kuid töösuhet võib tuvastada ja ümber klassifitseerida ka näiteks Tööinspektsiooni inspektor.

## **Eelnõu § 8. Töösuhte eeldus platvormitöös**

Paragrahviga 8 võetakse üle direktiivi artiklite 4 ja 5 põhieesmärk – tagada, et platvormitöö tegijate tööalane staatus oleks faktiliste asjaolude põhjal õiguslikult õigesti määratud ning et neil, kelle töö vastab töötaja tunnustele, oleks lihtsam saada juurdepääs töölepingu alusel tagatud õigustele ja sotsiaalsetele garantiidele. Direktiivi artiklis 4 nõutakse, et liikmesriikidel oleksid tõhusad menetlused töösuhte olemasolu kontrollimiseks, kusjuures otsustamisel peab esikohal olema faktide ülimuslikkuse põhimõte. Artikkel 5 nõuab liikmesriikidelt õigusliku eelduse kehtestamist, mille kohaselt teatud kriteeriumide täitumisel loetak platvormihalduri ja platvormitöö tegija vaheline lepinguline suhe töösuhteks ning nähakse ette tõendamiskoormuse üleminek platvormihaldurile juhul, kui viimane soovib seda eeldust ümber lükata.

**Lõikes 1** sätestatakse, et platvormitööle kohaldatakse TLS-i §-s 1 sätestatud, sealhulgas lõikes 2 sätestatud töölepingulise suhte eeldust. TLS-i § 1 lõike 2 kohaselt eeldatakse, et kui isik teeb teisele isikule tööd, mille tegemist võib asjaolude põhjal oodata üksnes tasu eest, on tegemist töölepinguga ning vaidluse korral tuleb väidetaval tööandjal tõendada, et tegemist on näiteks muu võlaõigusliku lepinguga. TLS-i selgituste<sup>7</sup> ja Riigikohtu praktika<sup>8</sup> järgi on tegemist töötaja kaitseks kehtestatud pööratud tõendamiskoormusega: kahtluse korral loetakse leping töölepinguks seni, kuni tööandja ei tõenda vastupidist. Viitega TLS-i §-le 1 tervikuna markeeritakse faktilise töökorralduse olulisus, eelkõige see, kas töökorraldus vastab TLS-i § 1 lõigetes 1 ja 4 kirjeldatud töösuhte tunnustele.

**Lõike 2** kohaselt ei rakendu lõikes 1 nimetatud eeldus juhul, kui platvormihaldur tõendab, et tegemist ei ole töösuhtega TLS-i mõistes. Säte täpsustab nii TLS-i § 1 lõikest 2 tulenevat põhimõtet kui ka direktiivi artiklist 5 tulenevat nõuet, mille kohaselt lasub õigusliku eelduse ümberlükkamisel tõendamiskoormus platvormihalduril. See on oluline, kuna platvormihalduritel on täielik ülevaade kõigist faktilistest asjaoludest, sealhulgas algoritmidest, mille kaudu nad töökorraldust juhivad, mistõttu on mõistlik eeldada, et just neil on parem võimalus tõendada, et konkreetne suhe ei ole töösuhe. Samal ajal on platvormitöö tegijatel keeruline ilma platvormihaldurite valduses olevat teavet omamata oma lepingulist staatust vaidlustada, eriti olukorras, kus töökorraldust kujundavad automaatsed süsteemid on neile läbipaistmatud.

Kui platvormitöö tegija pöördub töövaidluskomisjoni või kohtusse, väites, et tema suhe platvormihalduriga vastab töölepingu tunnustele, piisab sellest, kui ta toob esile faktilised asjaolud, mis muudavad alluvussuhte usutavaks (näiteks platvormihaldur määrab tasu ja hinnad, jaotab tööülesandeid, rakendab asukoha tuvastamist ja jälgimist, kehtestab kohustuslikud reeglid töö tegemise aja, koha, välimuse või käitumise kohta, rakendab hinnangute ja reitingute põhjal sanktsioone ning tal on võimalus konto peatada või sulgeda). Seejärel rakendub töösuhte eeldus ning just platvormihaldur peab vajaduse korral tõendama, et

<sup>7</sup> Vt. selgitused töölepingu seaduse juurde, lk 12 p 7.

<sup>8</sup> Vt. Riigikohtu lahend [3-2-1-3-05](#) p 18.

platvormitöö tegija on töö tegemise viisi, aja ja koha valikul olulisel määral iseseisev ega allu platvormihalduri juhtimisele ja kontrollile. Kui platvormihalduri tõendid töötegija iseseisvuse kohta on veenvad (näiteks tööaja ja töökoha tegelik vabadus, kliendibaasi ja hindade iseseisev kujundamine, mitme tellija heaks tegutsemine ilma platvormipoolsete piiranguteta jne), on võimalik eeldus ümber lükata ning suhet käsitatakse näiteks muu võlaõigusliku lepinguna. Näiteks olukorras, kus kohus tuvastab, et tegemist on töölepinguga, tuleb pooltevahelises suhtes kohaldada töölepingu seadust ja täita teisi töölepinguga seotud õigusi ja kohustusi. Igal juhul tuleb töösuhte tuvastamisel fakte ja asjaolusid hinnata kogumis ja kaasuse põhjal.

Mitu liikmesriiki on juba kehtestanud platvormitöö tarbeks eraldi töösuhte eeldused ja kriteeriumid. Belgias, Hispaanias, Kreekas ja Portugalis on platvormitöö tegija staatuse määramisel kasutusel erikriteeriumid, mis arvestavad muu hulgas algoritmilist juhtimist, platvormihalduri rolli tasu ja hindade määramisel, reegleid töötegijate välimuse ja käitumise kohta, tööaja ja töö vastuvõtmise vabaduse piiramist ning kontode sulgemise või peatamise kaudu distsiplinaarvõimu teostamist. Kui sellised kriteeriumid on täidetud, eeldatakse nendes riikides töösuhet, kuni platvormihaldur ei tõenda vastupidist.

Teistes riikides (näiteks Holland, Iirimaa, Itaalia, Prantsusmaa, Rootsi ja Soome) kasutatakse töösuhte tuvastamisel üldisi alluvus- ja kontrollikriteeriume, kuid neid tõlgendatakse platvormitöö eripära arvestades. Kohtupraktika põhjal on mitmes riigis peetud otsustavaks muu hulgas asjaolusid, et platvormihalduri ärimudel tugineb töötegijate isiklikule tööle, platvormihaldur määrab ühepoolset töötingimusi ja tasu, töö toimub platvormihalduri äristruktuuri raames ning platvormihalduril on võimalus jälgida, hinnata ja sanktsioneerida töötegija tegevust. Näiteks kohtulahendites<sup>91011</sup>, kus hinnati kullerite õigussuhet platvormihalduriga, leiti, et platvormi rakendus kogub pidevalt andmeid kulleri asukoha, tööaja ja töö tulemuslikkuse kohta, pakub tellimusi kindla loogika alusel, seob sissetuleku reitingute ja kvaliteedinõuete täitmisega ning reserveerib endale õiguse leping viivitamata lõpetada, kui platvormi kasutajatelt saadav tagasiside on negatiivne. Sellistes olukordades on järeldatud, et töö toimub platvormihalduri juhtimise ja järelevalve all ning tegemist on töösuhtega. Teisalt on kohtulahendeid<sup>12</sup>, mille kohaselt asjaolud, nagu võimalus tööülesandeid vastu võtta või neist keelduda, kasutada asendajat või alltöövõtjat, töötada ka teistele ettevõtjatele, sealhulgas konkurentidele, ning kujundada töö tegemise aega ja viisi suurel määral ise, võivad viidata sellele, et tegemist ei ole töötajaga, eeldusel et selline iseseisvus ei ole näiline ning tegelikku alluvussuhet ei ole võimalik tuvastada.

Samas näitab 2025. aasta platvormitöö regulatsioone võrdlev analüüs<sup>13</sup>, et platvormitöö kontekstis on levinud platvormitöö tegijate töösuhte väärklassifitseerimine iseenda tööandjaks ning klassikalised alluvuspõhised kriteeriumid ei sobi hästi algoritmilisel juhtimisel põhinevate sõltuvussuhete vormide puhul. Selle taustal rõhutatakse vajadust tugevdada faktide ülimuslikkuse põhimõtet ja lihtsustada töötegijate võimalust vaidlustada oma lepinguline staatus, kombineerides õiguslikku eeldust ja pööratud tõendamiskoormust.

---

<sup>9</sup> Eurofound (2025), The Brussels Labour Court reclassifies Uber driver as employee (Court ruling), Record number 4493, Platform Economy Database, Dublin.

<sup>10</sup> Eurofound (2024), [Employment relationship between platform worker and platform recognised \(Court ruling\)](#), Record number 4425, Platform Economy Database, Dublin.

<sup>11</sup> Eurofound (2025), [The Finnish Supreme Administrative Court recognises Wolt couriers as employees \(Court ruling\)](#), Record number 4483, Platform Economy Database, Dublin.

<sup>12</sup> [EUR-Lex - 62019CO0692 - EN - EUR-Lex](#).

<sup>13</sup> [The Elgar Companion to Regulating Platform Work. Insights from the Food Delivery Sector.](#)

Lõike 2 eesmärk ei ole eeldada, et kõik platvormitööd tegevad isikud on töötajad. Sättega esitatakse selge ja tõhus menetluslik mehhanism juhtudeks, kus platvormitöö tegija leiab, et tema töö tegelik korraldus vastab töölepingu tunnustele, ja soovib lepingu ümber klassifitseerida. Sel juhul on tal võimalik tugineda töösuhte eeldusele ja pööratud tõendamiskoormusele, mis vähendab üksikisiku jaoks menetluslikke takistusi ja kulusid. Eesmärk on tagada, et need platvormitöö tegijad, kelle töö faktiliselt vastab töölepingu tunnustele, saaksid töölepinguga kaasnevad õigused ja sotsiaalsed tagatised (sh puhkus, töö- ja puhkeaja kaitse, ravikindlustus, haigushüvitised, töötuskindlustus jms) samadel alustel teiste töötajatega. Lisaks, kui platvormitööd teeb alaealine töötaja ja platvormihaldur on tööandja, tuleb platvormihalduril arvestada ka TLS-is alaealiste töötamise kohta käiva reeglistikuga (nt seadusliku esindaja nõusolek, töö- ja puhkeaja nõuete erisused, alaealise vanusega seotud tegevusvaldkonna piirangud jm).

Eestis ei ole vaja ette näha eraldi platvormitöö õiguslikku eeldust koos detailse kriteeriumide loeteluga, nagu seda on teinud mitu ELi liikmesriiki. Selline lähenemine muudaks seaduse koostajate hinnangul süsteemi keerukamaks ja raskemini hoomatavaks. Eelnõus lähtutakse sellest, et TLS-i § 1 lõikes 2 sätestatud töölepingu õiguslik eeldus on piisavalt paindlik ning võimaldab koos ümberpööratud tõendamiskoormusega tõhusalt hinnata ka platvormitöö puhul, kas tegemist on töösuhtega. Nii on võimalikult lihtsa reeglina tagatud, et need platvormitöö tegijad, kelle töökorraldus vastab töösuhte tunnustele ja kes töölepingut soovivad, saavad töölepinguga kaasnevad õigused ja sotsiaalsed tagatised.

## **Eelnõu § 9. Isikuandmete töötlemise piirangud**

Paragrahviga 9 võetakse üle direktiivi artikkel 7 ning sätestatakse platvormihaldurile isikuandmete töötlemisel täiendavad piirangud võrreldes IKÜM-is sätestatud üldreeglitega. IKÜM-i artiklid 5, 6 ja 9 kehtestavad isikuandmete töötlemise üldpõhimõtted, töötlemise õiguslikud alused ning eriliigiliste isikuandmete töötlemise üldise keelu koos eranditega. Paragrahvis 9 sätestatud piirangud täpsustavad direktiivi alusel, et eriliigiliste andmete töötlemine on platvormihalduril keelatud ka sellisel juhul, kui mõni IKÜM-i artikli 9 lõikes 2 sätestatud erand seda lubaks. Rangemat lähenemist on põhjendatud platvormihalduri ja platvormitöö tegija sõltuvussuhtega ning vajadusega tagada platvormitöö tegija õiguste tõhus kaitse.

**Lõike 1 punktiga 1** keelatakse platvormihalduril automaatsete süsteemide abil töödelda isikuandmeid, mis puudutavad platvormitöö tegija emotsionaalset või psühholoogilist seisundit. Keelatud on näiteks tuvastada emotsioone näoilmete, hääletooni, kirjutamisstiili, reaktsioonikiiruse või muude käitumuslike signaalide analüüsi kaudu. Platvormihaldurid ei tohi jälgida töötegija emotsioone ega psühholoogilist seisundit, kuna selline seire on invasiivne ning ei ole üldjuhul seotud töö kvaliteedi või ohutusega. Lisaks võib selline analüüs viia töötajate varjatud profileerimiseni ning mõjutada nende võimalusi saada tööülesandeid, tasu või juurdepääsu platvormile.

**Punktiga 2** keelatakse platvormihalduril kasutada automaatseid süsteeme platvormitöö tegijate eravestluste töötlemiseks. Keeld hõlmab nii töötegija isiklike digitaalseid sõnumeid kui ka tema suhtlust teiste töötegijate või nende esindajatega. See tagab töötegijatele suhtluse minimaalse privaatsuse ning välistab võimaluse, et platvormihaldur kasutab näiteks arutelu töötingimuste üle või kollektiivse tegevuse planeerimist töötegija kahjuks. Keeld on seotud ka eelnõu §-s 18 sätestatud platvormitöötajatele suhtluskanali tagamise nõudega.

**Punktis 3** sätestatakse keeld koguda isikuandmeid ajal, mil töötegija ei tee ega paku platvormitööd, näiteks kui ta ei ole rakendusse sisse logitud või ei ole seal aktiivne. Siin

mõeldakse eelkõige asukoha tuvastamise andmeid, seadme kasutusandmeid või muid andmeid, mida platvormihaldur võiks muidu koguda pideva taustaseire teel. Keeld kaitseb töötajat olukorra eest, kus tema liikumist, tegevust või sotsiaalset käitumist jälgitaks väljaspool töötegemist.

**Punktiga 4** keelatakse platvormihalduril töödelda isikuandmeid, et prognoosida töötaja kavatsust kasutada mõnda Euroopa Liidu põhiõiguste hartas sätestatud põhiõigust, näiteks ühinemisvabadust, kollektiivläbirääkimisi või streiki. Keeld on vajalik, et platvormihaldur ei looks algoritmilisi profile töötajate kohta ega n-ö ennustaks, kes võib liituda ametiühinguga või planeerida streiki. Selline andmetöötlus võiks viia diskrimineerivate või karistuslike otsusteni, mis oleksid vastuolus põhiõiguste olemusega.

**Punktis 5** loetletakse eriliigilised isikuandmed, mille tuletamine automaatsete süsteemide abil on keelatud. Sellised andmed on etniline päritolu, rändestaatus, poliitilised või filosoofilised vaated, usulised veendumused, tervise seisund, puue, psühholoogiline seisund, ametiühingusse kuulumine, seksuaalelu või seksuaalne sättumus. Keeld ei hõlma ainult otsest tundlike andmete töötlemist, mis on niigi IKÜM-i artikli 9 järgi üldjuhul keelatud, vaid laieneb ka automaatsete süsteemide abil järeldamisel põhinevale töötlemisele. Näiteks võib algoritm teha ebasoovitavaid järeldusi töötaja asukohast (sage viibimine kirikus või haiglas), suhtlusmustritest või käitumisandmetest. Punktis 5 sätestatud nõudega ei välistata platvormihalduri õigust töödelda isikut tõendavaid dokumente, elamislube ega muid teenuse osutamist võimaldavaid dokumente.

**Punktis 6** sätestatakse keeld kasutada töötaja biomeetrilisi andmeid tema isiku tuvastamiseks võrdlemisel teiste isikute biomeetriliste andmetega (nn üks mitmele tuvastusprotsess), näiteks kasutada näotuvastust, mis võrdleb töötaja nägu platvormihalduri andmebaasis oleva suure hulga teiste isikute nägudega.

Selline identifitseerimine on keelatud eelkõige seetõttu, et see võimaldab ulatuslikku ja varjatud jälgimist, mis ei ole töökorralduse seisukohast proportsionaalne. Üks mitmele tuvastusprotsess võimaldab töötajat tuvastada kõigis olukordades, kus ta satub kaamera või muu sensori vaatevälja, mis looks tehnilise eeltingimuse massiliseks seireks või profileerimiseks.

Keeld ei kehti üks ühele biomeetrilise verifitseerimise ehk protsessi korral, mille käigus kontrollitakse töötaja identiteeti tema enda varem antud biomeetriliste andmete alusel, näiteks turvalise sisselogimise eesmärgil. Selline töötlemine on lubatud, kui see vastab IKÜM-is sätestatud tingimustele.

**Lõike 2** järgi kehtivad kõik lõikes 1 sätestatud piirangud ka lepingu sõlmimisele eelnevates etappides, sealhulgas värbamis- ja valikuprotsessi ajal, kuna ka kandidaadid võivad olla automatiseeritud seire suhtes haavatavad. Platvormihaldur ei tohi näiteks analüüsida kandidaadi näoilmeid videointervjuu käigus emotsionaalse seisundi hindamiseks, profileerida kandidaate poliitiliste vaadete põhjal ega jälgida nende tegevust väljaspool kandideerimisprotsessi.

**Lõike 3** järgi laieneb samas paragrahvis sätestatud isikuandmete töötlemise piirangute kohaldamisala ka muudele automaatsetele süsteemidele, mida ei ole määratletud automaatsete seire- või otsustussüsteemidena. Säte lähtub direktiivi artikli 7 lõikest 3, mille kohaselt ei piirdu direktiivis ette nähtud keelud üksnes automaatsete seire- ja otsustussüsteemidega, vaid kehtivad kõikidele automaatsetele süsteemidele, mis teevad või toetavad otsuseid, millel on platvormitöö tegijale mis tahes mõju.

Kuna platvormimajanduses kasutatav tehnoloogia on dünaamiline ja areneb kiiresti, võib platvormihaldurite kasutuses või neil arendamisel olla rohkem süsteeme, kui need kaks, mis on eelnõus nimetatud, kuid mis sellegipoolest avaldavad platvormitöö tegijale olulist mõju. Sellised süsteemid võivad olla näiteks:

- 1) soovitusüsteemid, mis suunavad töötajat teatud ülesannete poole;
- 2) tehnilised lahendused, mis annavad töötajale järjest intensiivsemaid tööpakkumisi, suurendades sel viisil vaimset survet;
- 3) süsteemid, mis kujundavad platvormitöö tegija nähtavust platvormil ja mõjutavad sellega tema võimalusi tööülesandeid saada.

## **Eelnõu § 10. Andmekaitsealane mõjuhinnang**

**Lõikes 1** sätestatakse, et platvormihaldur peab automaatsete seire- või otsustussüsteemide kasutamisel alati tegema IKÜM-i artiklis 35 nimetatud andmekaitsealase mõjuhinnangu. Mõjuhinnangu kohustus tuleneb asjaolust, et automatiseeritud seire- ja otsustussüsteemid toovad kaasa isikuandmete töötlemise ulatuses, mis tõenäoliselt võib kaasa tuua suure riski füüsiliste isikute õigustele ja vabadustele IKÜM-i artikli 35 lõike 1 tähenduses.

Mõjuhinnangu koostamisel tuleb hinnata nii IKÜM-ist tulenevate nõuete täitmist kui ka vastavust eelnõu §-s 9 sätestatud isikuandmete töötlemise piirangutele. Mõjuhinnang peab seetõttu käsitlema mitte üksnes tehnilist andmetöötluse turvalisust, vaid ka automatiseeritud süsteemidega kaasneva andmetöötluse vajalikkust, eesmärgi, proportsionaalsust, teatud juhtudel õigustatud huvi kirjeldust ning leevendusmeetmeid.

Uus andmekaitsealane mõjuhinnang ei ole vajalik, kui töötlemise olemus, ulatus, kontekst ja eesmärgid on väga sarnased andmetöötlusega, mille kohta on andmekaitse mõjuhinnang juba tehtud. See võib rakenduda näiteks juhul, kui samalaadset tehnoloogiat kasutatakse sama tüüpi andmete kogumiseks samadel eesmärkidel. Sellisel juhul peab mõjuhinnangut uuendama järgmine kord, kui töötlemise olemus, ulatus, kontekst ja eesmärgid muutuvad või täienevad. Sellega peab kaasnema ka eelnõukohase seaduse § 10 lõikes 2 sätestatud kohustus küsida platvormitöö tegijate ja nende esindajate seisukohti mõjuhinnangu koostamise ajal.

Erinevalt IKÜM-i üldisest loogikast, mille kohaselt tehakse mõjuhinnang juhul, kui töötlemine võib olla suure riskiga, on platvormitöö valdkonnas tegemist alati suure riskiga töötlemisega. See tähendab, et mõjuhinnangu koostamine ei sõltu platvormihalduri hinnangust riskitasemele, vaid on kohustuslik alati, kui kasutatakse automatiseeritud seire-, otsustus- või muid süsteeme.

**Lõike 2** kohaselt peab platvormihaldur mõjuhinnangu koostamisel küsima platvormitöö tegijate ja nende esindajate seisukohti ning esitama koostatud hinnangu tulemused platvormitöö tegijate esindajatele, nende puudumise korral peab hinnangu tulemused kättesaadavaks tegema platvormitöö tegijatele. Nõue on direktiivi artiklist 8 tulenev lisakohustus, kuivõrd IKÜM-i kohaselt on andmetöötajal üksnes võimalus vajaduse korral puudutatud isikute arvamust küsida.

Sätte eesmärk on tagada, et töötajad või nende esindajad saaksid hinnata, kas automatiseeritud süsteemide kasutamine on õiguspärane, vajalik ja proportsionaalne ning kas töötajate õigused ja vabadused on piisavalt kaitstud. Platvormihaldur peab andma töötajate esindajatele (viimaste puudumisel töötajatele) ülevaate automaatsete süsteemide kasutamisega kaasnevast andmetöötlusest, selle eesmärkidest, kasutatavatest andmekategooriatest, võimalike riskide hindamisest ja kavandatud kaitsemeetmetest. Kui platvormitöö tegijate esindajad ei ole teada või puuduvad, peab mõjuhinnangu tegema kättesaadavaks platvormitöö tegijatele. Platvormitöö tegijate ja nende esindajate seisukohti tuleb küsida ja neile hinnangu tulemused

esitada või kättesaadavaks teha ulatuses, mis on vajalik mõjuhinnangu esemeks oleva isikuandmete töötlemise mõju hindamiseks. Platvormitöö tegijate ja nende esindajate seisukohti ei pea küsima ning neile ei pea esitama koostatud hinnangu tulemusi, kui mõjuhinnang oli koostatud juba enne eelnõukohase seaduse kehtima hakkamist. Sellisel juhul kaasatakse platvormitöö tegijaid ja esindajaid järgmine kord, kui mõjuhinnangut uuendatakse.

## **Eelnõu § 11. Automaatsüsteemi kasutamisest teavitamine**

Paragrahvis 11 sätestatakse platvormihalduri kohustus tagada automatiseeritud süsteemide kasutamise läbipaistvus ning töötegijate informeeritus süsteemidest, võttes üle direktiivi artikli 9. Nõue täiendab IKÜM-i artiklitest 12–15 tulenevaid läbipaistvuskohustusi ning kehtestab platvormitöö eripära arvestades täpsemad reeglid teabe sisu, vormi ja esitamise aja kohta. Automatiseeritud süsteemidel on platvormitöös otsene ja oluline mõju töötegijate töötingimustele, näiteks sellele, millist ja kui palju tööd pakutakse, kuidas hinnatakse töötulemusi, millist tasu makstakse ja millistel alustel piiratakse või suletakse töötegija konto, mistõttu on töötegijatel õigustatud saada selget ja arusaadavat teavet süsteemide toimimise kohta. Paragrahvi 11 selgitustes kasutatavad näited on selgitava iseloomuga ega kujuta endast ammendavat loetelu. Nende asjakohasust tuleb hinnata iga platvormi ja automaatse süsteemi tegelikust toimimisest lähtudes.

Paragrahvis 11 ega ka teistes eelnõukohase seaduse paragrahvides ei nõuta platvormihaldurilt ärisaladuse ega muu konfidentsiaalse teabe avaldamist, vaid üldise teabe andmist automaatsete seire- ja otsustussüsteemide kasutamise kohta. Esitada tuleb eelkõige teavet selle kohta, kas selliseid süsteeme kasutatakse, andmete ja tegevuste kategooriad, mida need süsteemid jälgivad või hindavad, mis eesmärgil seiret tehakse, kellele või millistele vastuvõtjate kategooriatele isikuandmeid edastatakse, millist liiki otsuseid süsteemid teevad või toetavad, milliseid andmekategooriaid ja peamisi parameetreid otsuste tegemisel arvesse võetakse ning millistel peamistel alustel sellised otsused kujunevad. Seevastu ei nõua säte allikakoodi, täpseid valemeid või kaalutegureid, algoritmilise toimimise detailset tehnilist loogikat, järjestusalgoritmi täielikku toimimist, pettusevastaste süsteemide üksikasju, mudeli arhitektuuri, treeningandmestikke ega muid sarnaseid tundlikke tehnilisi üksikasju.

**Lõikes 1** sätestatakse, et platvormihaldur peab lõigetes 2–4 nimetatud teabe esitama platvormitöö tegijatele ja nende esindajatele ning määratakse kindlaks teabe esitamise vorm. Teave tuleb esitada kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis ning see peab olema selge, arusaadav ja hõlpsasti kättesaadav. Järgmistes lõigetes täpsustatakse, millist teavet tuleb esitada ning millistel tingimustel, kuidas ja millal tuleb see teave adressaatidele esitada.

**Lõikes 2** sätestatakse teave, mida platvormihaldur peab automaatsete seiresüsteemide kasutamisel platvormitöö tegijatele esitama. **Punkti 1** kohaselt peab platvormihaldur platvormitöö tegijaid teavitama asjaolust, et automaatseid seiresüsteeme kasutatakse või et need võetakse kasutusele. Platvormitöö tegijal peab olema võimalik aru saada, kas ja milliseid töösoorituse või tööga seotud tegevuse jälgimise lahendusi platvormihaldur rakendab, näiteks kas töötegija asukohta jälgitakse reaajas, kas tööülesannete täitmise kiirust või töö ajal rakenduse kasutamist mõõdetakse ning kas teenusesaajate hinnanguid kogutakse ja analüüsitakse automaatselt.

**Punktis 2** sätestatakse kohustus selgitada, milliseid andmeid ja tegevusi automaatsed seiresüsteemid kontrollivad, seiravad või hindavad, sealhulgas teenusesaajate hinnangud. Näiteks kas kogutakse ja hinnatakse töötegija asukohta, tööülesannete täitmise aja, tööülesannete vastuvõtmise või tühistamise sageduse, teenusesaajatega suhtluse või muid tööga

seotud andmeid. Teenusesaajate hinnangutena tuleb mõista näiteks reitinguid, tagasisidet kommentaaridena või kaebusi, mida süsteem võib kasutada töö kvaliteedi hindamiseks.

**Punktiga 3** nähakse ette kohustus selgitada seire eesmärki ja seda, kuidas süsteem seiret teeb. See tähendab, et platvormihaldur peab platvormitöö tegijale arusaadavalt kirjeldama, milleks konkreetset seiresüsteemi kasutatakse (nt teenuse kvaliteedi tagamiseks, tööohutuse jälgimiseks, pettuste ennetamiseks või platvormi töökorralduse optimeerimiseks) ning millisel viisil seiret tehakse (nt GPS-andmete abil, tööülesannete täitmise aja mõõtmise kaudu, automaatse riskiskoori abil või klientide tagasiside koondamise ja analüüsi teel). Näiteks kui platvormihaldur kasutab süsteemi, mis jälgib kulleri liikumiskiirust ja marsruuti, et hinnata teenuse õigeaegsust, tuleb seda töötegijale selgitada sellisel määral, et töötegija mõistaks seire loogikat ning selle võimalikku mõju tema tööle.

**Punktis 4** sätestatakse kohustus teavitada automaatsetes seiresüsteemides töödeldavate isikuandmete vastuvõtjatest või vastuvõtjate kategooriatest, sealhulgas kontserni sees. See tähendab, et platvormitöö tegijal peab olema selgus, kas seireandmeid kasutavad üksnes platvormihalduri enda töötajad ja süsteemid või edastatakse neid ka kolmandatele isikutele, näiteks analüüsi- või IT-teenuse osutajatele või muudele koostööpartneritele. Samuti tuleb selgitada, kas andmeid edastatakse kontserni teistele üksustele, kui analüüsitakse kõigi üksuste andmeid või neid säilitatakse kontsernis. Teabe eesmärk on tagada platvormitöö tegijale selgus tema isikuandmete liikumisest ning sellest, kellel on ligipääs tema tööga seotud seireandmetele. Andmete vastuvõtjad võivad olla näiteks platvormihalduri üksused, nagu klienditugi, kvaliteedikontroll või riskikontroll, aga ka IT-teenuse pakkujad, analüütikud (firmasisesed ja -välised) või makse- ja arveldusteenuse pakkujad.

**Lõikes 3** sätestatakse teave, mida platvormihaldur peab automaatsete otsustussüsteemide kasutamisel platvormitöö tegijatele esitama. **Punkti 1** kohaselt peab platvormihaldur platvormitöö tegijaid teavitama asjaolust, et automaatseid otsustussüsteeme kasutatakse või et need võetakse kasutusele. Platvormitöö tegijal peab olema võimalik aru saada, kas ja millisel määral tehakse platvormitöös otsuseid automatiseeritult või algoritmilise toe abil, näiteks tööülesannete jaotamisel, tasu kujundamisel või töötegija ligipääsu piiramisel platvormi võimalustele.

**Punktiga 2** kohustatakse platvormihaldurit loetlema ja kirjeldama automaatsete otsustussüsteemide tehtavate või toetatavate otsuste kategooriaid. Platvormitöö tegijale tuleb selgitada, kas ja millisel määral mõjutavad automaatsed otsused näiteks tööülesannete pakkumist või nendest ilmajätmist, tasu suurust või selle korrigeerimist, töötegija nähtavust platvormil, ligipääsu teatud tööliikidele või tema konto kasutamise ajutist või püsivat piiramist. Näiteks peab olema arusaadav, kas tööülesannete pakkumise vähenemine tuleneb automatiseeritud otsustest või on selle taga inimese tehtud otsus. Teabe eesmärk on võimaldada platvormitöö tegijal mõista, kas ja mil määral võib süsteem mõjutada tema töötingimusi, ligipääsu tööle ja sissetulekut.

**Punktis 3** sätestatakse nõue selgitada neid andmekategooriaid ja peamisi parameetreid, mida automaatne otsustussüsteem otsuste tegemisel arvesse võtab (milliseid asjaolusid süsteem otsuste tegemisel arvesse võtab), ning nende parameetrite suhtelist tähtsust automaatsete otsuste tegemisel (milline on nende asjaolude suhteline tähtsus otsuse või tulemuse kujunemisel). Platvormihaldur peab andma platvormitöö tegijale arusaadava ülevaate sellest, millised tegurid on otsuste tegemisel määravad ning kuidas platvormitöö tegija isikuandmed või käitumine otsuseid mõjutavad. Näiteks tuleb selgitada, kas kliendihinnangud mõjutavad tööpakkumiste saamist, kas kliendihinnangud mõjutavad töötegija töövõimalusi olulisemalt kui asukoht, kas tellimustest keeldumine vähendab automaatselt edasiste tööpakkumiste hulka või kas hilinenud

tööülesannete täitmine suurendab automaatselt töötajaja riskiskoori. Selline teave võimaldab platvormitöö tegijal paremini mõista, millised tema käitumise või töösoorituse aspektid võivad mõjutada süsteemi tehtavaid otsuseid.

**Punktiga 4** nähakse ette kohustus esitada platvormitöö tegijale alused automaatsete otsustussüsteemide tehtud või toetatud otsuste kohta, mis puudutavad tema konto piiramist, peatamist või sulgemist, tasu maksmisest keeldumist, lepingulist staatust või muid samaväärse või kahjuliku mõjuga otsuseid. Näiteks peab platvormitöö tegijale olema selgitatud, kas konto peatamise põhjuseks saab olla süsteemi poolt tuvastatud turvarikkumine, korduv tööülesande katkestamine, madal kliendihinnang või muu algoritmiliselt hinnatud riskitegur. Põhjenduste esitamise eesmärk on tagada platvormitöö tegijale reaalne võimalus mõista otsuse tegemise põhjuseid ja vajaduse korral otsus vaidlustada, sealhulgas pöörduda platvormihalduri kontaktisiku poole otsuse selgitamiseks või taotleada otsuse läbivaatamist seaduses sätestatud korras.

**Lõikega 4** täpsustatakse teavitamiskohustust olukorras, kus platvormihaldur kasutab automaatseid süsteeme, mis ei kvalifitseeru § 5 lõigetes 1 ja 2 määratletud automaatsete seire- või otsustussüsteemidena, kuid mis siiski teevad või toetavad otsuseid, mis mõjutavad platvormitöö tegijaid mis tahes viisil. Säte lähtub direktiivi loogikast, mille kohaselt tuleb läbipaistvuskohustuste täitmisel arvestada ka platvormihaldurite kasutatavate tehnoloogiliste lahenduste kiire arenguga ning vältida olukorda, kus töötajajaid mõjutavad automaatsed otsused jääksid teavitamiskohustuse alt välja üksnes seetõttu, et kasutatav süsteem ei vasta automaatse seire- või otsustussüsteemi määratlusele.

Platvormihaldur peab esitama teabe iga otsuse kategooria kohta, mida sellised automaatsed süsteemid teevad või toetavad ning millel on platvormitöö tegijatele mõju. Tegemist võib olla näiteks süsteemidega, mis kujundavad platvormitöö tegija nähtavust klientide jaoks või järjestavad tööpakkumisi viisil, mis mõjutab platvormitöö tegija võimalusi tööülesandeid saada, samuti süsteemidega, mis suunavad töötajajat teatud tööülesannete või töomustrite poole. Teavitamise eesmärk on võimaldada platvormitöö tegijal mõista, milliseid otsuseid platvormihalduri tehnoloogilised lahendused tema suhtes teevad või milliseid otsuseid need toetavad.

Erinevalt automaatsetest otsustussüsteemidest teavitamise kohustusest ei nähta lõikes 4 ette kohustust esitada muude süsteemide kasutamise korral otsuste põhjendusi ega kirjeldada otsuste aluseks olevaid parameetreid või nende suhtelist tähtsust. Piisav on, kui platvormihaldur kirjeldab otsuste liike, mida need süsteemid teevad või toetavad, kuna eesmärk on tagada miinimumtasemel läbipaistvus nende süsteemide kasutamisest ja platvormitöö tegijatele avalduvast mõjust.

**Lõikes 5** sätestatakse, millisel viisil ja millistel juhtudel tuleb sama paragrahvi lõigetes 2–4 nimetatud teave platvormitöö tegijale esitada. Teave tuleb anda kokkuvõtlikul kujul ja ulatuses, mis puudutab üksnes töötajajat otseselt mõjutavaid süsteeme (selmet esitada detailne, kõikehõlmav teave kõikide kasutusel olevate süsteemide kohta, mida käsitletakse järgnevas lõikes). Teave tuleb esitada kolmel juhul: hiljemalt esimesel platvormitöö tegemise päeval, enne muudatuste jõustumist, kui automaatsete süsteemide kasutamine, tööloogika või seiretingimused muutuvad, ning igal ajal töötajaja nõudmise korral. Eesmärk on tagada, et töötajajal oleks tegelik võimalus oma käitumist ja otsuseid teadlikult kujundada ning et talle ei avalduks süsteemide mõju tagantjärele negatiivselt ja ootamatult. Lisaks tagatakse, et töötajajat ei koormataks liigse tehnilise teabega, kuid kõik tema seisukohast oluline oleks talle teada. Süsteemide muutmise korral tuleb platvormitöö tegijatele teave esitada siis, kui muudetakse kasutatavate andmekategooriate koosseisu, tehtavate otsuste iseloomu või parameetreid, mille

alusel tulemused määratakse. Kohustus ei laiene rutiinsetele tehnilistele uuendustele, millel on platvormitöö tegijate ebaoluline mõju.

**Lõikes 6** käsitletakse lõigetes 2–4 nimetatud teabe esitamist kõikehõlmaval, üksikasjalikul kujul ning loetletakse, kellele ja millal detailne info antakse. Kui lõikes 5 nähakse ette lõigetes 2–4 nimetatud teabe esitamine kokkuvõtlikul kujul ja üksnes ulatuses, mis puudutab konkreetset töötegijat mõjutavaid süsteeme, siis lõige 6 reguleerib kogu lõigetes 2–4 nimetatud teabe esitamist detailsel kujul, andes ülevaate kõikidest süsteemidest ning nende toimimisloogikast. Selline info tuleb anda viiel juhul: platvormitöö tegijale tema nõudmisel, platvormitöö tegijate esindajatele juba enne süsteemide kasutuselevõttu ja enne muudatuste jõustumist, kui automaatsete süsteemide kasutamine, tööloogika või seiretingimused muutuvad, samuti nende nõudmise korral. Info tuleb anda ka Tööinspektsioonile ja Andmekaitse Inspektsioonile nende nõudmisel. Teave võimaldab töötajate esindajatel ning järelevalveasutustel hinnata süsteemide õiguspärasust, läbipaistvust ning tegelikku mõju töötingimustele. Näiteks peab platvormihaldur detailselt selgitama, kuidas toimib töötegija konto peatamist soovitav algoritm, kas ja milliseid riskimudeleid see kasutab ning millised sisendid on otsuse tegemisel määravad.

**Lõikes 7** sätestatakse teavitamiskohustus ka tööle eelneva värbamis- ja valikuprotsessi ja lepingueelsete läbirääkimiste korral. Platvormihaldur peab enne protsessi algust esitama kandidaadile kokkuvõtliku teabe selles kasutatavate automaatsete süsteemide kohta. See tähendab näiteks, et kandidaadile tuleb teada anda, kui tema videointervjuud analüüsitakse osaliselt automatiseeritult, kui tema sobivust hinnatakse mõne algoritmi abil või kui kandideerimisprotsess katkeb automaatselt teatud kriteeriumide mittetäitmisel. Nõude eesmärk on tagada, et isik teaks, millisel määral automaatsed süsteemid tema töölesaamist mõjutavad.

**Lõikes 8** sätestatakse platvormitöö tegija õigus saada ja üle kanda kõik platvormitöö käigus automaatsete süsteemide abil loodud isikuandmed, sealhulgas hinnangud, arvamused, reitingud ja muud töösoorituse põhjal tuletatud andmed. See õigus on laiem kui IKÜM-i artiklis 20 sätestatud andmete ülekantavuse õigus, mis piirdub üldjuhul üksnes andmetega, mille isik on ise andmetöötlejale esitanud. Lõige 8 käsitleb ka platvormihalduri loodud tuletatud andmeid, näiteks töösoorituse koondhinnanguid või automatiseeritud tulemusnäitajaid. Platvormihaldur peab tagama selle õiguse teostamiseks tasuta ja tulemuslikud tehnilised vahendid, näiteks andmete allalaadimise funktsiooni kasutajaprofiilis või andmete edastamise teisele platvormihaldurile, ametiühingule või muule kolmandale isikule. Eesmärk on toetada töötegijate liikuvust platvormide vahel ning vältida olukorda, kus varasem tööajalugu ja reputatsioon on n-ö lukustatud ühe platvormi sisse.

Platvormitöö tegija andmete ülekandmise õiguse kasutamisele kohaldub isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 12 sätestatud üldkord. See tähendab, et platvormihaldur peab taotlusele vastama põhjendamatult viivitusega ja hiljemalt ühe kuu pärast taotluse saamisest arvates. Kui taotlus on erandlikult keerukas või taotlusi on palju, võib tähtaega pikendada kuni kahe kuu võrra, kuid sellest tuleb platvormitöö tegijat ühe kuu jooksul koos põhjendustega teavitada. Tasuta vahendite tagamise kohustus tähendab ühtlasi, et andmete ülekandmise õiguse kasutamine ei tohi muutuda platvormitöö tegija jaoks põhjendamatult keerukaks ega kulukaks.

## **Eelnõu § 12. Inimjärelevalve automaatsüsteemi üle**

Paragrahviga 12 võetakse üle direktiivi artikkel 10 ning sätestatakse inimese tehtav järjepidev automaatsete süsteemide kasutamise järelevalve ning korrapärase mõjuhindamise nõue. Paragrahv reguleerib nii järelevalve sisu, selle tegemise korda, vastutavate isikute pädevust ja kaitset kui ka meetmeid juhuks, kui tuvastatakse diskrimineerimise oht või õiguste rikkumine.

Sätte eesmärk on tagada, et automaatsete süsteemide kasutamisel ei oleks platvormitöö tegijatele liigkahjulikku, diskrimineerivat või ebaõiglast mõju.

**Lõikes 1** sätestatakse platvormihaldurile kohustus tagada inimese järjepidev järelevalve automaatsete süsteemide tehtavate või toetatavate otsuste mõju üle platvormitöö tegijatele. Järelevalve ei tohiks piirduda pelgalt perioodilise kontrolliga, vaid eeldab pidevat ja süsteemset järelevalvet selle üle, kuidas algoritmilised otsused reaalselt mõjutavad platvormitöö tegijate töötingimusi, sissetulekut, töökoormust, ligipääsu tööülesannetele, kontode staatust, nende võrdset kohtlemist töökohal ning muid õigusi. Järelevalvekohustus ja mõjude hindamine on oluline juba süsteemide testimise korral.

Nõue tuleneb asjaolust, et platvormitööd korraldatakse suures ulatuses automatiseeritult ning töötegijal puudub enamjaolt otsene kontakt inimesega. Sellises olukorras võivad tööülesannete jagamine, töötempo kujunemine, tasu arvutamine või kliendihinnangute mõju töövõimalustele sõltuda üksnes algoritmilistest mudelitest. Inimjärelevalve eesmärk on tagada, et sellised süsteemid ei hakkaks toimima iseseisvalt ebasoovitaval viisil, mis näiteks seab ootamatult ohtu platvormitöö tegija sissetuleku, kohtleb teda ebaõiglaselt või tekitab põhjendamatut survet. Järjepidevat järelevalvet võib teha näiteks jätkuva pistelise kvaliteedikontrolli korras.

**Lõike 2** kohaselt nähakse ette lisaks lõikes 1 sätestatule kohustus hinnata vähemalt kord iga kahe aasta jooksul kõigi automaatsete süsteemide otsuste koondmõju, seejuures kaasatakse hindamisse ka platvormitöötajate esindajad, kui nad on olemas. Mõjuhindangu eesmärk ei ole kontrollida üksnes süsteemi tehnilist toimimist, vaid hinnata konkreetsete automaatsete otsuste tegelikku mõju platvormitöö tegijate töötingimustele, sissetulekule, selle prognoositavusele ja õiglasele kohtlemisele. Nõutav ei ole iga üksikotsuse hindamine, vaid hinnata tuleks pigem platvormitöö tegijaid mõjutavate otsuste süsteemset mõju.

Mõjuhindang võib sisaldada näiteks analüüsi selle kohta, kas tööülesannete jaotus eelistab süsteemselt teatud töötegijate rühmi, kas hinnangusüsteem mõjutab ebaproportsionaalselt mõne töötegija ligipääsu tööle või kas tasu kujunemise loogika on läbipaistev ja prognoositav. Platvormitöötajate esindajate kaasamine tagab, et hindamisel võetakse arvesse ka töötegijate praktilist kogemust ja tegelikke probleeme, mitte üksnes tehnilist vaadet.

**Lõike 3** kohaselt peavad järelevalvajatel ja mõjuhindajatel olema selleks vajalikud volitused, pädevus ja väljaõpe, sealhulgas läbitud TLS-i § 28 lõike 2 punktis 5 sätestatud koolitus. See tähendab, et piirduda ei tohi formaalse järelevalve määramisega, vaid tuleb tagada, et järelevalve tegijad suudavad sisuliselt analüüsida ja hinnata algoritmiliste otsuste mõju ning vajaduse korral sekkuda. Sättes nähakse ette, et järelevalvajatel peab olema ka reaalne otsustusõigus, sealhulgas õigus vajaduse korral automaatseid otsuseid muuta või tühistada. Näiteks juhul, kui automaatne süsteem piirab töötegija ligipääsu tööülesannetele, peab järelevalvet tegeval isikul olema õigus see otsus läbi vaadata, hinnata selle põhjendatust ja vajaduse korral seda muuta.

**Lõikega 4** pannakse platvormihaldurile kohustus võtta konkreetseid meetmeid, kui inimese tehtava järelevalve või mõjuhindamise käigus ilmneb märkimisväärne diskrimineerimise oht või kui tuvastatakse, et automaatse süsteemi tehtud või toetatud otsused on rikkunud platvormitöö tegija õigusi. Sellised meetmed võivad hõlmata süsteemi ümberseadistamist, otsustusloogika muutmist või vajaduse korral kogu automaatse süsteemi kasutamise lõpetamist.

Oluliseks diskrimineerimisohuks võib pidada näiteks olukorda, kus algoritm eelistab tööülesannete jagamisel järjekindlalt teatud vanuse, soo, rahvuse või asukohaga töötegijaid. Õiguste rikkumine võib seisneda näiteks alusetus konto peatamises, tasu maksmisest

keeldumises või tasu vähendamises või töövõimaluste piiramises ilma piisava põhjendusega. Sätte eesmärk on muuta mõjuhindamine praktiliselt tulemuslikuks, mitte üksnes formaalseks aruandluseks.

**Lõikes 5** sätestatakse, et hindamistulemused edastatakse platvormitöötajate esindajatele ning nõudmise korral ka üksikutele platvormitöö tegijatele, Tööinspeksioonile ja Andmekaitse Inspeksioonile. Sellega tagatakse läbipaistvus ning võimalus võtta hinnangu tulemusi arvesse nii töötajate huvide kaitsel kui ka riiklikus järelevalves.

Näiteks võib töötegija, kes kahtlustab, et ta saab liiga vähe tööülesandeid algoritmilise vea tõttu, nõuda eelkirjeldatud mõjuhinnangu esitamist, et hinnata, kas sarnaseid juhtumeid on täheldatud ka varem. Samuti võimaldab see Tööinspeksioonil ja Andmekaitse Inspeksioonil paremini hinnata, kas automaatsete süsteemide kasutamine vastab õigusaktide nõuetele.

**Lõikes 6** sätestatakse keeld teha platvormitöö tegija lepingulise suhte või konto peatamise, sulgemise või piirangute kehtestamise ning muude samaväärse kahjuliku mõjuga otsuseid üksnes automaatse süsteemi poolt. Sellised otsused peavad alati olema inimese tehtud, isegi juhul, kui automaatne süsteem on otsuse tegemist toetanud.

Piirangud konto suhtes võivad hõlmata näiteks ligipääsu piiramist tööpakkumistele, töövõimaluste blokeerimist või konto ajutist sulgemist. Kuna sellised otsused mõjutavad otseselt platvormitöö tegija sissetulekut, on seadusandja pidanud vajalikuks tagada, et nende üle teeb lõppotsuse inimene, kes suudab hinnata nii otsuse põhjendatust kui ka selle mõju konkreetsele isikule.

### **Eelnõu § 13. Automaatotsuse selgitamine, läbivaatamine ja parandamine inimese poolt**

Paragrahviga 13 võetakse üle direktiivi artikkel 11 ning sätestatakse platvormitöö tegijate õigus saada automaatsete otsuste kohta selgitusi ja neid otsuseid vaidlustada ning vajaduse korral nõuda nende ülevaatamist või kahju hüvitamist. Säte täiendab IKÜM-i artiklites 21 ja 22 reguleeritud automatiseeritud otsustamise korda ning arvestab platvormitöö eripära, kus töö juhtimine ja olulise mõjuga otsused tehakse sageli algoritmiliste süsteemide abil. Selle eesmärk on tagada, et platvormitöö tegijal oleks võimalus mõista teda puudutavaid otsuseid, pidada nendes olukordades vajaduse korral nõu pädeva inimesega ning kaitsta oma õigusi, kui otsus mõjutab oluliselt tema sissetulekut või ligipääsu tööle.

**Lõikes 1** sätestatakse platvormitöö tegija õigus saada tema nõudmisel viivitusega suuline või kirjalik selgitus automaatse süsteemi tehtud või toetatud otsuse kohta. Selgitus peab olema koostatud inimese poolt, esitatud selgelt ja arusaadavalt, kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis ning see peab võimaldama töötegijal mõista, millistel asjaoludel ja millise loogika alusel konkreetne otsus tema suhtes tehti. Selgituse eesmärk ei ole üksnes formaalne teavitamine, vaid sisuline selgitus otsuse põhjustest, näiteks millised andmed, hinnangud või käitumismustrid otsust mõjutasid.

Sättes nähakse ühtlasi ette, et platvormihaldur peab tagama platvormitöö tegijale võimaluse võtta otsuse selgitamiseks ühendust pädeva, väljaõppinud ja volitatud kontaktisikuga. See tähendab, et töötegija ei tohi jääda suhtlema üksnes juturobotiga, vaid tal peab olema võimalus pöörduda konkreetse inimese poole, kes suudab selgitada otsuse tausta ja faktilisi asjaolusid ning kellel on piisavad volitused otsuse sisuliseks arutamiseks. Näiteks juhul, kui töötegija konto nähtavust on süsteemselt piiratud, peab ta saama inimeselt selgituse, millised tegurid seda mõjutasid ja kas olukorda on võimalik parandada.

**Lõikes 2** täpsustatakse, et eriti suure mõjuga otsuste korral on platvormihaldur kohustatud esitama platvormitöö tegijale kirjaliku põhjenduse viivitusest ja hiljemalt otsuse jõustumise kuupäeval. Sellised otsused on töötajaja konto piiramine, peatamine või sulgemine, tasu maksmisest keeldumine tehtud töö eest, platvormitöö tegija lepingulise staatuse muutmine ning muud samaväärselt kahjuliku mõjuga otsused, samuti otsused, mis mõjutavad oluliselt töösuhte või muude lepinguliste suhete olulisi aspekte.

Eesmärk on tagada, et platvormitöö tegija ei satuks ootamatult olukorda, kus tema ligipääs tööle või sissetulekule katkeb ootamatult ja ilma põhjendusest. Näiteks juhul, kui platvormihaldur keeldub maksma tasu tehtud töö eest automatiseeritud pettusetuvastuse otsuse alusel, peab töötajaja saama kirjaliku põhjenduse, milles on välja toodud, millistel alustel süsteem sellise järelduse tegi. Selline põhjendamiskohustus suurendab läbipaistvust ja võimaldab töötajajal hinnata, kas otsus on õiguspärane või vajab vaidlustamist.

**Lõikes 3** sätestatakse platvormitöö tegijale ja tema esindajale õigus lõigetes 1 ja 2 nimetatud otsus vaidlustada ja taotleda selle läbivaatamist. Platvormihaldur on kohustatud vastama sellisele taotlusele 14 kalendripäeva jooksul kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis ning esitama vastuses täpsed ja asjakohased põhjendused. Taotluse peab läbi vaatama inimene ning see eeldab otsuse sisulist kaalumist.

Eesmärk on tagada töötajajale tegelik vaidlustamisõigus, kui ta leiab, et automaatse süsteemi tehtud otsus on ekslik, ebaproportsionaalne või rikub tema õigusi. Näiteks võib platvormihaldur automaatselt tuvastada väidetava pettusekahtluse ning keelduda töötajajale tehtud töö eest tasu maksmast. Platvormitöö tegijal on sellisel juhul õigus nõuda, et inimene hindaks uuesti, kas pettusekahtlus on põhjendatud, võttes arvesse konkreetseid asjaolusid, mitte üksnes algoritmilist mustrit.

**Lõikega 4** nähakse ette, et kui ükskõik millisel ajahetkel tuvastatakse, et automaatse süsteemi tehtud või toetatud otsused on rikkunud platvormitöö tegija õigusi, peab platvormihaldur olukorra parandama esimesel võimalusel ja 14 kalendripäeva jooksul alates rikkumise tuvastamisest. Otsuse parandamine tähendab sisuliselt õiguste rikkumise heastamist, mis võib päädida nii otsuse muutmise kui ka tühistamisega. Kui otsust ei ole võimalik enam tagasi pöörata, on platvormihaldur kohustatud hüvitama töötajajale tekitatud kahju. Kahju hüvitamise korral peetakse silmas eelkõige sellist varalist või mittevaralist kahju, mis on tekkinud õigusvastase automaatse otsuse tõttu. See võib sõltuvalt juhtumist hõlmata ka saamata jäänud tulu, näiteks olukorras, kus platvormitöö tegija konto on põhjendamatult piiratud või peatatud ning ta jääb seetõttu ajutiselt tööst ja teenistusest ilma. Konkreetse kahju ulatus ja hüvitamise eeldused sõltuvad siiski iga juhtumi asjaoludest.

Lisaks parandamisele ja hüvitamisele on platvormihalduril kohustus võtta tarvitusele meetmed, et vältida selliste olukordade tekkimist tulevikus. See võib tähendada näiteks automaatse otsustusmudeli muutmist, selle riskiparameetrite ümberhindamist või vajaduse korral ka kogu süsteemi kasutamise lõpetamist. Sätte eesmärk on vältida juhtumeid, kus üksik otsus küll parandatakse, kuid viga süsteemi otsustusloogikasse jääb alles ja tekitab edaspidi uusi rikkumisi.

**Lõikes 5** sätestatakse normide vahetõrja selguse huvides, et seda paragrahvi ei kohaldata platvormitöö tegijatele, kes on ühtlasi määruse (EL) 2019/1150 tähenduses ärikasutajad. Nimetatud määrus reguleerib veebipõhiste vahendusteenuste osutajate ja ärikasutajate vahelisi suhteid ning sisaldab erisätteid mh oluliste otsuste põhjendamise ning kaebuste menetlemise kohta. Sellisel juhul kohaldatakse automaatsete otsuste selgitamise ja vaidlustamise suhtes eeskätt nimetatud määrukes sätestatud erireegleid.

Norm on vajalik eelkõige juhtudeks, kus platvormi kaudu tegutsevat isikut ei saa võrrelda töötaja või töösarnases olukorras oleva platvormitöö tegijaga, kuna ta tegutseb ettevõtjana ning kasutab platvormihalduri vahendusteenust oma majandustegevuse korraldamiseks (näiteks restoran või kauplus, mis kasutab platvormi enda äritegevuseks). Sellisteks juhtudeks on Euroopa Liidu õiguses ette nähtud eraldi ja spetsiifilisem kaitseraamistik, mille eesmärk on tagada ärikasutajatele läbipaistvus, õiglane kohtlemine ning tõhus vaidluste lahendamise mehhanism.

## **Eelnõu § 14. Platvormitöötaja töötervishoid ja -ohutus**

Paragrahvi 14 võetakse üle direktiivi artikkel 12 ning sätestatakse platvormitöötajate töötervishoiu ja tööohutuse tagamise erireeglid automaatsete süsteemide kasutamise korral. Reeglite eesmärk on tagada, et algoritmiline juhtimine, automaatne seire ja otsustamine ei kahjustaks platvormitöötajate füüsilist ega vaimset tervist ning et nende töökorraldusega seotud riskid oleksid süstemaatiliselt hinnatud ja maandatud. Säte seob platvormitöö töötervishoiu- ja tööohutuselased nõuded kehtiva TTOS-iga ning täpsustab seda platvormitöö eripära arvestades. Paragrahvi 14 selgitustes kasutatavad näited on selgitava iseloomuga ega kujuta endast ammendavat loetelu. Nende asjakohasust tuleb hinnata iga platvormi ja automaatse süsteemi tegelikust toimimisest lähtudes.

**Lõike 1 punktis 1** sätestatakse platvormihaldurile kohustus hinnata TTOS §-s 13<sup>4</sup> sätestatud töökeskkonna riskianalüüsi ja tegevuskava koostamisel eraldi automaatsete seire- ja otsustussüsteemide kasutamisega kaasnevaid riske platvormitöötajate tervisele ja ohutusele. See peab muu hulgas kajastama tööõnnetuste riske, psühhosotsiaalseid riske ning ergonoomilisi riske, samuti tuleb hinnata rakendatud abinõude piisavust nende riskide maandamiseks.

Olukord tuleb reguleerida, kuna algoritmiline juhtimine võib oluliselt mõjutada töö tempot, töökoormuse jaotust ja töö intensiivsust. Näiteks võib automaatne tööülesannete jagamise süsteem suunata kullerile järjest suurema hulga tellimusi lühikese aja jooksul, mis suurendab liiklusõnnetuse riski. Psühhosotsiaalse riski näitena võib tuua pideva hindamise, reitingusüsteemide ja tulemusmõõdikute tekitatud stressi ja töö ebakindluse. Ergonoomilised riskid võivad tekkida näiteks olukorras, kus töötempo ja tööasendite muutumine on täielikult algoritmi juhitud ning töötajal puudub võimalus töökoormust ise reguleerida.

**Punkti 2** kohaselt peab platvormihaldur võtma kasutusele asjakohased abinõud automaatsete seire- ja otsustussüsteemidega seotud riskide vältimiseks või vähendamiseks. Riskianalüüsi käigus tuvastatud ohtudele peavad järgnema reaalsed ja tõhusad ennetavad ning kaitsvad meetmed, nt töötempo piirangud, kohustuslikud puhkepausid, automaatsete sanktsioonimehhanismide ümberkujundamine nii, et need ei avaldaks töötegijale ebaproportsionaalset survet, või tööülesannete jagamise reeglite muutmine, et vältida töö liigset kuhjumist lühikesse ajavahemikku. Samuti psühholoogilise toe võimaldamine või muud stressi vähendavad töökorralduslikud lahendused.

**Punktis 3** sätestatakse keeld kasutada automaatseid seire- ja otsustussüsteeme viisil, mis avaldab platvormitöötajale põhjendamatut survet või seab ohtu tema ohutuse, füüsilise või vaimse tervise.

Põhjendamatu surve võib avalduda näiteks olukorras, kus töötegijat karistatakse automaatselt tööülesannete vastuvõtmisest keeldumise eest viisil, mis sunnib teda tegema tööd ka puhkuse arvelt või talle ohtlikes tingimustes, näiteks suure väsimuse korral. Füüsilise tervise ohtu seadmise näitena võib tuua olukorra, kus algoritm sunnib jalgrattakullerit hoidma ebarealistlikku keskmist kiirust sõltumata ilmaoludest. Vaimsele tervisele võib ohtu põhjustada

pidev jälgimine, sanktsioonide ettearvamus ning töö ebakindlus, mis tuleneb täielikult automatiseeritud töökorraldussüsteemidest. Sätte eesmärk on tagada, et tehnoloogiline juhtimine ei hägustaks töandja vastutust töötaja tervise ja ohutuse eest tööil ning et automatiseerimine ei viiks ootamatult töötingimuste märkimisväärse halvenemiseni.

**Punktis 4** sätestatakse platvormihalduri kohustus tagada tööohutuse ja töötervise rikkumistest teavitamise kanal. Sätte eesmärk on tagada platvormitöötajatele võimalus teatada töö tegemisega seotud ohust, tervisekahjustuse riskist, vägivalla või ahistamise juhtumist või muust tööohutuse ja töötervisega seotud probleemist, sealhulgas juhtudest, kus automaatsed süsteemid põhjustavad või võimendavad tervise- ja ohutusriskide realiseerumist. Teavitamiskanali olemasolu võimaldab platvormihalduril probleemidele kiiresti reageerida ning rakendada asjakohaseid ennetavaid või korrigeerivaid meetmeid, sealhulgas vajaduse korral kohandada automaatsete süsteemide tööloogikat või platvormi töökorraldusreegleid.

**Lõike 2** kohaselt laienevad paragrahvis sätestatud nõuded ka muudele automaatsetele süsteemidele, mida ei ole määratletud automaatsete seire- või otsustussüsteemidena. Säte lähtub direktiivi artikli 12 lõikest 4, mille kohaselt ei piirdu direktiivi nõuded üksnes automaatsete seire- ja otsustussüsteemidega, vaid on ette nähtud kõikidele automaatsetele süsteemidele, mis teevad või toetavad otsuseid, millel on platvormitöötajatele mis tahes mõju.

Platvormimajanduses kasutatav tehnoloogia areneb kiiresti ja platvormihalduritel võib olla kasutuses või arendamisel süsteeme, mida eelnimetatud kaks definitsiooni ei kata, kuid mis sellegipoolest avaldavad platvormitöö tegijale olulist mõju. Sellised süsteemid võivad olla näiteks:

- 1) soovitusüsteemid, mis suunavad töötajad teatud ülesannete poole;
- 2) tehnilised lahendused, mis annavad töötajale järjest intensiivsemaid tööpakkumisi, suurendades sel moel vaimset survet;
- 3) süsteemid, mis kujundavad platvormitöö tegija nähtavust platvormil ja mõjutavad sellega tema võimalusi tööülesannete saada.

## **Eelnõu § 15. Informeerimine ja konsulteerimine automaatsete süsteemide kasutuselevõtu või muutmise korral**

Paragrahviga 15 võetakse üle direktiivi artikkel 13 ning laiendatakse platvormitöötajate informeerimise ja konsulteerimise õigust lisaks töötajate usaldusisiku seaduse (TUIS) §-s 20 sätestatud olukordadele ka automaatsete seire- ja otsustussüsteemide kasutuselevõtu ja olulise muutmisega seotud olukordadele. Sätte eesmärk on tagada, et platvormitöötajate esindajatel või nende puudumise korral platvormitöötajatel oleks varakult teave ja ka tegelik võimalus osaleda otsustusprotsessis enne, kui uued automaatsed süsteemid või algoritmid hakkavad mõjutama platvormitöötajate töökorraldust, töötingimusi, sissetulekut või lepingulist staatust. Paragrahv on täienduseks TUIS-ile ega kitsenda selles sätestatud õigusi.

**Lõikega 1** nähakse ette, et platvormihaldur peab TUIS-i 5. peatükis sätestatud informeerimise ja konsulteerimise tegema ka enne automaatsete seire- ja otsustussüsteemide kasutuselevõttu või nende olulist muutmist. See tähendab, et platvormihaldur ei tohi võtta kasutusele uusi algoritmilisi juhtimislahendusi ega teha olemasolevates süsteemides olulisi muudatusi enne, kui platvormitöötajate esindajaid on teavitatud ja nendega on toimunud sellesisuline arutelu.

Automaatsed süsteemid mõjutavad otseselt töökorraldust ja individuaalseid töötingimusi, sealhulgas tööülesannete jaotust, tööaega, sissetuleku kujunemist, ligipääsu tööle, koolitusvõimalusi ja isegi lepingulist staatust, muu hulgas näiteks olukorras, kus algoritmiline aktiivsuse hindamine viib töötajaja staatuse automaatse muutmiseni aktiivsest kasutajast

mitteaktiivseks, millega võib kaasnedagi ligipääsu kadumine tööpakkumistele või lepingu lõppemine. Samuti näiteks juhul, kui platvormihaldur plaanib võtta kasutusele uue algoritmilise hindamissüsteemi, mis hakkab senisest ulatuslikumalt mõjutama töötajate ligipääsu tööpakkumistele, peab see otsus olema töötajate esindajatega või nende puudumise korral töötajatega enne läbi arutatud, mitte teatavaks tehtud alles pärast süsteemi rakendamist. Kui esindajate puudumise korral peetakse aru platvormitöötajatega, peab neile esitatav info olema selge, läbipaistev ja hõlpsasti arusaadavalt kirja pandud.

Informeerida ja konsulteerida tuleb samadel alustel ja korras nagu töötajate usaldusisiku seaduses, mis lähtub Euroopa Liidu töötajate teavitamise ja ärakuulamise üldraamistikust. See tähendab muu hulgas, et teave peab olema esitatud õigeaegselt, piisava põhjalikkusega ning sellisel viisil, et esindajatel oleks võimalik kujundada sisuline seisukoht enne lõpliku otsuse tegemist. Kui informeerimine ja konsulteerimine toimub esindajate puudumise korral platvormitöö tegijatega, tuleb teave esitada läbipaistval, arusaadaval ja kergesti kättesaadaval kujul, kasutades selget ja lihtsat keelt. Tegemist ei ole pelgalt teavitamiskohustusega, vaid sotsiaalse dialoogi tagamisega tehnoloogiliselt keerukas ja kiiresti arenevas töökeskkonnas.

**Lõikes 2** sätestatakse, et juhul kui platvormitöötajate esindajad või nende puudumisel platvormitöötajad kasutavad TUISi § 21 lõikes 5 sätestatud õigust kaasata informeerimise ja konsulteerimise käiku ekspert, on platvormihaldur kohustatud kuni kolmel korral kalendriaasta jooksul katma eksperdi kaasamisega seotud mõistlikud kulud, kui platvormihalduri juures töötab rohkem kui 250 töötajat.

Sätte eesmärk on tagada, et platvormitöötajate esindajatel oleks tegelik ja sisuline võime hinnata tehnoloogiliselt keerukaid algoritmilisi süsteeme. Automaatsete otsustus- ja seiresüsteemide toimimisloogika, riskimudelid, andmeanalüüs ja otsustusparameetrid võivad olla sedavõrd tehnilised, et erialase abita ei ole töötajate esindajatel võimalik nende mõju töötingimustele adekvaatselt hinnata. Näiteks uue tehisintellektil põhineva tööülesannete jaotamise süsteemi puhul tuleb võib olla kaasata andmeteaduse või töötervishoiu spetsialist, et hinnata, kas süsteem võib kaasa tuua ebavõrdset kohtlemist, ülemäärast töökoormust või terviseriske.

Kulude kandmise kohustus on seotud platvormihalduri suurusega ning rakendub üksnes juhul, kui platvormihalduri juures töötab Eestis rohkem kui 250 töötajat. Sellega tagatakse, et väiksematele ettevõtjatele ei tekiks ebaproportsionaalset rahalist koormust, samal ajal kui suurematelt platvormihalduritelt eeldatakse suuremat vastutust sotsiaalse dialoogi sisulise toimimise tagamisel. Kulude mõistlikkuse nõue tähendab, et platvormihaldur ei pea katma ebaproportsionaalselt suuri kulutusi, vaid üksnes selliseid, mis on põhjendatud konkreetse hinnatava süsteemi keerukuse ja mõju ulatusega. Eksperti kaasamise vajadust hindavad ja eksperdi valiku otsustavad platvormitöötajate esindajad, põhjendades sealjuures vajaduse korral platvormihaldurile eksperdi kaasamisega tekkinud kulusid. Kulu põhjendamisel võib vajaduse korral arvesse võtta näiteks konkreetse teema kompleksust või uudsust, läbitöötamist vajanud dokumentide või lehekülgede arvu, ekspertide tunnihinda või seda, kui suure mõjuga on muudatus. Kui platvormihaldur ja platvormitöötajate esindajad jäävad kulude põhjendatuses eriarvamusele, on pooltel õigus pöörduda kohtusse.

## **Eelnõu § 16. Teabe kättesaadavaks tegemine ja esitamine**

Paragrahvis 16 sätestatakse platvormihaldurile kohustus esitada perioodiliselt teavet nii Tööinspeksioonile kui ka platvormitöö tegijate esindajatele. Sätte eesmärk on suurendada platvormitöö läbipaistvust, toetada järelevalveasutuste võimet kontrollida seadusest tulenevate nõuete täitmist ning võimaldada platvormitöö tegijate esindajatel oma ülesandeid tõhusalt täita.

Teabe kogumine ja esitamine on oluline ka selleks, et tuvastada väärklassifitseerimist, varjatud töösuhteid või deklareerimata tööd ning aidata seeläbi kaasa ka õiglasele konkurentsile platvormide vahel. Paragrahviga võetakse üle direktiivi artikkel 17.

**Lõikes 1** sätestatakse teave, mille platvormihaldur peab Tööinspeksioonile ja platvormitöö tegijate esindajatele kättesaadavaks tegema. See tähendab, et teavet ei pea eraldi esitama, vaid võib Tööinspeksioonile ja platvormitöö tegijate esindajatele olla kättesaadav näiteks kokkulepitud lingi vahendusel või olla platvormihalduri soovi korral avaldatud näiteks platvormihalduri veebilehel.

**Lõike 1 punktis 1** sätestatakse platvormihalduri kohustus esitada andmed platvormitöö tegijate koguarvu kohta, eristades need lepingu liigi (nt tööleping, käsundusleping, töövõtuleping, muu võlaõiguslik leping) ja tehtud töötundide alusel. Teave lepingu liikide kasutuse kohta on oluline selleks, et hinnata, kui suur osa platvormitööst tehakse töösuhete vormis ning kui ulatuslik on iseenesele tööandjate osakaal platvormitöös.

Platvormitöö tegijate arv eristatuna töötatud tundide arvu järgi tähendab, et töötajad tuleb rühmitada nende tegeliku töökoormuse järgi (nt kuni 10 tundi nädalas, 10–20 tundi nädalas, üle 20 tunni nädalas). Selline jaotus võimaldab hinnata, kui suurele osale platvormitöö tegijatest on platvormitöö peamine sissetulekuallikas ning kui paljude puhul on tegemist pigem juhutööga.

**Punktis 2** sätestatakse platvormihalduri kohustus esitada platvormitöö tegijatele kehtivad üldtingimused. Üldtingimused võivad muu hulgas sisaldada töö tegemise korda, tasustamispõhimõtteid, poolte vastutust, sanktsioone, konto peatamise või sulgemise aluseid ning vaidluste lahendamise korda. See teave on oluline nii töötingimuste läbipaistvuse tagamiseks kui ka selleks, et esindajad ja järelevalveasutused saaksid hinnata, kas lepingutingimused on kooskõlas seadustest tulenevate nõuetega.

**Punktis 3** sätestatakse platvormihalduri kohustus esitada nimekiri vahendajatest, kellega tal on lepinguline suhe. Vahendajate kasutamine on platvormitöös laialt levinud ning võib kaasa tuua keerukaid vastutusahelaid. Vahendajate loetelu avaldamine võimaldab ennetada olukordi, kus vastutus hajub mitme osalise vahel, ning aitab järelevalveasutustel vajaduse korral tõhusamalt kavandada järelevalvet.

**Lõikes 2** sätestatakse lõikes 1 nimetatud teabe ajakohastamise aeg ja sagedus. Platvormihaldur ajakohastab kaks korda kalendriaastas, teise ja neljanda kvartali lõpuks lõike 1 punktides 1 ja 3 nimetatud teabe. Andmed esitatakse viimase aruandlusperioodi kohta, näiteks teise kvartali lõpuks esitav teave peab kajastama perioodi jaanuarist kuni juuni lõpuni. Mikro-, väike- ja keskmise suurusega ettevõtjal võimaldatakse esitada lõikes 1 nimetatud teave vaid üks kord aastas, neljanda kvartali lõpuks. Erandi eesmärk on vähendada väiksemate platvormihaldurite halduskoormust. Lõike 1 punktis 2 nimetatud teave ajakohastatakse iga kord, kui tingimusi muudetakse. Teabe korrapärane ajakohastamine võimaldab jälgida platvormitöö mahu ja korralduse muutusi ajas. Korrapäraselt platvormitööd tegev isik võib platvormitööd teha näiteks vähemalt korra kuus, kuid see võib sõltuvalt platvormist ja töötegemise viisist olla muutuv.

**Lõikega 3** antakse Tööinspeksioonile ja platvormitöö tegijate esindajatele õigus nõuda platvormihaldurilt juurde lõikes loetletud statistilist teavet. Andmete hulgast peavad olema välja arvatud nende platvormitöö tegijate andmed, kes teevad platvormitööd väga harva ning see võiks statistikat oluliselt mõjutada.

**Lõike 3 punkti 1** kohaselt peab platvormihaldur nõudmise korral suutma eristada korrapäraselt töötavaid platvormitöö tegijaid juhuslikest ning esitama nende arvu jaotatuna kogu platvormil

tegutsemise kestuse järgi (nt kuni 6 kuud, 6–12 kuud, 1–2 aastat, jne). See võimaldab hinnata, kas platvormitöö on pigem ajutine või pikaajaline töövorm ning kui suur osa töötegijatest on platvormiga püsivalt seotud.

**Punkti 2** kohaselt peab platvormihaldur Tööinspeksiooni või platvormitöö tegijate esindajate nõudmisel esitama korrapäraselt töötavate platvormitöö tegijate keskmise nädalase töötundide arvu nõudja määratud ajavahemiku kohta. Tegemist on koondnäitajaga, mis arvutatakse sellel ajavahemikul tehtud töötundide alusel ning kajastab töötegijate tegelikku keskmist töökoormust.

**Punkti 3** kohaselt peab platvormihaldur nõudmise korral esitama korrapäraselt platvormitööd tegevate platvormitöö tegijate keskmise sissetuleku. Teave aitab hinnata, kas platvormitöö tagab elatusmiinimumi ületava sissetuleku ning võimaldab võrrelda platvormitöö kaudu teenitavat tasu näiteks keskmise töötasuga.

**Lõikes 4** sätestatakse, et Tööinspeksioonil ja platvormitöö tegijate esindajatel on õigus nõuda platvormihaldurilt täpsustusi, selgitusi ja lisateavet selles paragrahvis nimetatud teabe kohta. Platvormihaldur on kohustatud vastama põhjendamatult viivitusega ning sisuliselt põhjendatud vastusega. See tähendab näiteks kohustust selgitada, milliste andmete alusel on arvutatud keskmine sissetulek või kuidas on määratletud regulaarne platvormitöö, samuti on õigus küsida andmeid individuaalsete töölepingute ja nende sisu kohta.

## **Eelnõu § 17. Ärisaladuse kaitse**

Paragrahvis 17 sätestatakse põhimõte, mille kohaselt juhul, kui platvormitöö seadusest tulenevate kohustuste täitmiseks avaldatakse teavet, mis vastab ebaausa konkurentsi takistamise ja ärisaladuse kaitse seaduse tähenduses ärisaladuse tunnustele, võib sellist teavet kasutada ennekõike platvormitöö seadusest tulenevate õiguste teostamiseks või kohustuste täitmiseks. Samuti võib teavet kasutada ebaausa konkurentsi takistamise ja ärisaladuse kaitse seaduse § 5 lõikes 6 nimetatud juhtudel (nt kui see on vajalik, et avalikustada avalike huvide kaitsmise eesmärgil ebaseaduslik tegu või kaitsta tunnustatud huvi). Sätte eesmärk on rõhutada, et platvormitöö seaduse alusel saadud teavet tuleb kasutada eelkõige ulatuses, mis on vajalik seadusest tulenevate õiguste teostamiseks või kohustuste täitmiseks, ning seda ei tohi põhjendamatult avaldada isikutele, kellel puudub seos nende õiguste või kohustustega.

Kui erandjuhul peaks selguma, et platvormitöö seaduse alusel avaldatud teave vastas ebaausa konkurentsi takistamise ja ärisaladuse kaitse seaduse (EKTÄKS) tähenduses ärisaladuse tunnustele, ei välista teabe avaldamine selle edasist kaitset. Sellisel juhul kohaldub teabe edasisele kasutamisele ja avaldamisele üldises korras EKTÄKS. Vastutus ei teki siiski pelgalt sellest, et teave osutub hiljem ärisaladuseks, vaid eeldab vähemalt seda, et isik teadis, et tegemist on kaitstud teabega. Karistusõiguslik vastutus eeldab omakorda üldjuhul tahtlikku tegutsemist, sealhulgas ärilist või kahju tekitamise eesmärki.

Põhimõtted, et tegemist saab antud sätte kontekstis olla ärisaladusena üksnes juhul kui isik oli sellest eelnevalt teadlik ja isikul on õigus saada põhjendusi teabe ärisaladusena käsitlemise kohta, on kehtestatud TUIS § 15 eeskujul. Ärisaladuse valdaja peaks teabe avaldamisel selgelt märkima, millist teavet ta käsitleb ärisaladusena, ning põhjendama seda teabe saaja nõudmisel. Pelgalt teabe ärisaladusena tähistamine ei saa asendada EKTÄKS § 5 lõikes 2 sätestatud sisuliste tunnuste täitmist. See aitab vältida võimalikke vaidlusi ja arusaamatusi.

## **Eelnõu § 18. Platvormitöö tegijate suhtluskanal**

Paragrahviga 18 võetakse üle direktiivi artikkel 20, mille eesmärk on luua platvormitöö eripärasest lähtuv toimiv suhtluskeskkond, kuna platvormitööle on iseloomulik ühise füüsilise töökeskkonna puudumine. See eristab platvormitöö tavapärasest töösuhtest, kus töötajatel on loomulik võimalus suhelda tööruumides, vahetada infot ja kujundada ühist arusaama oma töötingimustest.

**Lõikes 1** sätestatakse platvormihalduri kohustus tagada platvormitöö tegijatele võimalus omavahel ning platvormitöö tegijate esindajatega turvaliselt ja konfidentsiaalselt platvormi või muu samaväärselt tõhusa vahendi kaudu suhelda, tehes sealjuures platvormitöö tegijatele kättesaadavaks teiste platvormitöö tegijate ja platvormitöö tegijate esindajate kontaktandmed. Platvormitöö tegijate ja nende esindajate kontaktandmed tehakse kättesaadavaks ainult isiku eelneval kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis avaldatud nõusolekul.

Suhtluskanal on oluline selleks, et platvormitöö tegijad saaksid vahetada kogemusi, arutada töötingimusi, algoritmiliste otsuste mõju, tasustamise küsimusi ja töökorraldust puudutavaid probleeme ning vajaduse korral koordineerida oma ühiste huvide kaitset. Samuti peab olema tagatud võimalus, et platvormitöö tegijate esindajad – näiteks ametiühingud või muud esindusorganid – saavad platvormitöö tegijatega kontakti võtta ning neid teavitada nende õigustest, käimasolevatest läbirääkimistest või muudest tööalastest küsimustest.

Seadus ei sea suhtluskanali tehnilisele lahendusele ranget vorminõuet, vaid näeb ette, et see võib olla tagatud platvormihalduri enda digitaristu kaudu või muu sama tõhusa vahendi abil. See võib tähendada näiteks platvormi rakendusse või veebikeskkonda integreeritud vestlusfunktsiooni, samas võib suhtlus olla tagatud ka eraldi, selleks ettenähtud keskkonna või suhtlusrakenduse kaudu (nt Teams või Slack).

**Lõige 2** paneb platvormihaldurile selgesõnalise kohustuse hoiduda töötegijate omavahelise ja esindajatega peetava suhtluse jälgimisest, salvestamisest või analüüsimisest. Oluline on, et suhtlus toimuks turvaliselt ja konfidentsiaalselt ning vastaks IKÜM-i nõuetele. See tähendab, et suhtluskanalid peavad olema tehniliselt turvatud ning platvormihaldur ei tohi kasutada neid kanaleid platvormitöö tegijate tegevuse jälgimiseks, hinnangu andmiseks ega muul kontrolli eesmärgil.

Kui suhtluskanalite kasutamisega kaasnevad kohustused sisu modereerimiseks, näiteks vägivalda, vaenuõhutuse või muu õigusvastase sisu tõkestamiseks, võib platvormihaldur korraldada modereerimise kolmanda isiku kaudu, kui see ei too kaasa sisulist sekkumist töötegijate omavahelisse suhtlusesse ega nende õiguste piiramist.

## **Eelnõu § 19. Kaitse ebasoodsa kohtlemise eest ja lepingu ülesütlemise korral**

Paragrahviga 19 võetakse üle direktiivi artiklid 22 ja 23 ning see kehtestab platvormitöö tegijatele kaitse ebasoodsa kohtlemise, lepingu lõpetamise ning muude samaväärse mõjuga meetmete eest, kui nad kasutavad seadusest tulenevaid õigusi. Sätte eesmärk on tagada, et platvormitöö tegijad saaksid oma õigusi kasutada hirmuta kaotada sissetulek või võimaliku survemehhanismi või kaudsete sanktsioonide pärast. Sättega kaitstakse ka neid platvormitöö tegijaid, kes toetavad teiste töötegijate õiguste kaitset, või platvormitöötajaid, kes täidavad seadusest tulenevaid järelevalve- ja esindusülesandeid.

**Lõike 1** kohaselt ei tohi platvormihaldur kohelda platvormitöö tegijat ja tema esindajat ebasoodsalt seetõttu, et nad toetuvad oma õigustele, juhivad tähelepanu oma õiguste

rikkumisele või toetavad teisi platvormitöö tegijaid nende õiguste kaitsel. Ebasoodsa kohtlemise all tuleb mõista igasugust platvormihalduri tegevust, millega töötajaja olukorda halvendatakse vastusammuna tema õiguste kasutamisele.

Ebasoodne kohtlemine võib väljenduda näiteks selles, et pärast kaebuse esitamist vähendatakse töötajajale pakutavate tööülesannete hulka, talle hakatakse pakkuma vähem tulusaid tellimusi, tema konto nähtavus klientidele halveneb või talle rakendatakse tavapärasest rangemat järelevalvet. Samuti võib ebasoodne kohtlemine avalduda ka hilisema ja kaudse tagajärjena, näiteks sissetuleku märgatava vähenemisena, olukorras, kus platvormitöö tegija aitab teist töötajajat, näiteks annab tunnistajana ütlusi, osaleb kollektiivses pöördumises või toetab kaebuse koostamist. Kaitse kohaldub kõigile õiguste nõudmisele suunatud tegevustele.

**Lõikes 2** sätestatakse selgesõnaliselt, et platvormihaldur ei või platvormitöö tegijaga sõlmitud lepingut üles öelda, kohaldada tema suhtes muid samaväärse mõjuga meetmeid või neid ette valmistada seetõttu, et töötajaja on kasutanud seaduses sätestatud õigusi. Tegemist on ebasoodsa kohtlemise kõige raskema vormi, töölt vabastamise või lepingulise suhte sisulise lõpetamise absoluutse keeluga.

Samaväärse mõjuga meetmetena mõistetakse näiteks konto peatamist või sulgemist, tööpakkumiste täielikku lõpetamist või töötajaja muutmist tehniliselt passiivseks, mille tulemus on samaväärne lepingu lõpetamisega, sest töötajaja kaotab juurdepääsu sissetulekule. Näiteks ei tohi platvormihaldur peatada töötajaja kontot vahetult pärast seda, kui ta on taotlenud automaatse otsuse ülevaatamist või nõudnud töölepingu tuvastamist. Keeld kehtib ka ettevalmistavatele sammudele selliste meetmete rakendamiseks, näiteks kui töötajaja suhtes alustatakse põhjendamatult intensiivset kontrolli, et koguda aluseid tema eemaldamiseks platvormilt.

**Lõikes 3** antakse platvormitöö tegijale õigus nõuda platvormihaldurilt kirjalikku põhjendust, kui ta leiab, et ta on töölt vabastatud, tema leping on lõpetatud või tema suhtes on kohaldatud samaväärse mõjuga meedet seetõttu, et ta on kasutanud seaduses sätestatud õigusi. Platvormihaldur on kohustatud esitama põhjenduse kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis ja viivituseeta. Platvormihaldur peab selgitama, milliste objektiivsete asjaolude alusel otsus tehti. Selgituses ei või piirduda üldsõnaliste viidetega nagu „reeglite rikkumine“ või „platvormihalduri huvid“. Näiteks võib töötajaja nõuda põhjendust olukorras, kus tema konto peatati pärast töövaidluskomisjoni poole pöördumist või pärast algoritmilise otsuse ülevaatamise taotlemist.

**Lõikes 4** nähakse ette ümberpööratud tõendamiskoormus juhul, kui platvormitöö tegija esitab kohtule või töövaidluskomisjonile asjaolud, mille põhjal võib eeldada, et töölt vabastamine, lepingu lõpetamine või samaväärse mõjuga meede on seotud tema õiguste kasutamisega. Sellisel juhul loetakse, et lõikes 2 nimetatud keelatud tegevus on aset leidnud, kui platvormihaldur ei tõenda vastupidist. Analooget kaitset on direktiivist (EL) 2019/1152 (lähbipaistvate ja prognoositavate töötingimuste kohta Euroopa Liidus) lähtudes rakendatud näiteks TLS-i §-s 92.

Tavapäraselt lasub tõendamiskoormus nõude esitajal, kuid lõikes 4 muudetakse seda lähtekohta platvormitöö kontekstis, arvestades jõuvahekordade ebavõrdsust ja platvormihalduri kontrolli faktiliste asjaolude üle. Platvormihaldur on see, kelle valduses on andmed tööülesannete jaotamise, konto haldamise, automaatsete otsuste ja sissetulekute kohta. Näiteks kui platvormitöö tegija suudab näidata, et ta esitas kaebuse ja mõni päev hiljem kaotas ta ligipääsu tööpakkumistele, peab platvormihaldur tõendama, et piirangul oli muu objektiivne põhjus, näiteks tõendatud korduv reeglite rikkumine. Platvormitöö tegija saab §-s 19 nimetatud

nõuetega pöörduda töövaidluskomisjoni siis, kui sellega kaasneb ka nõue töösuhte tuvastamiseks. Kui töösuhet ei tuvastata, siis sellest paragrahvist tulenevat nõuet töövaidluskomisjonis ei arutata. Sellisel juhul saab nõudega pöörduda kohtu poole.

**Lõikes 5** nähakse direktiivi artikli 10 lõike 2 alusel ette kaitse nendele platvormihalduri heaks töötavatele isikutele, kes osalevad automaatsete süsteemide järelevalves, mõju hindamises või muude seadusekohaste kontrollifunktsioonide täitmisel (eelnõu § 12 lg-d 1 ja 2). Neid isikuid ei tohi nende ülesannete täitmise tõttu vallandada, distsiplinaarkorras karistada ega muul viisil ebasoodsalt kohelda.

Sätte eesmärk on tagada, et seaduses ette nähtud järelevalve- ja kontrollimehhanismid ka praktikas toimiksid. Kui selliste ülesannete täitmine tooks kaasa ohu kaotada sissetulek, muutuks järelevalve näiliseks. Näiteks on platvormihalduril keelatud jätta töötasu indekseerimisest või palgatõusust sihilikult ilma see töötaja, kes on osalenud automaatse süsteemi mõju hindamises ja toonud välja probleemkohti või teinud ettepaneku süsteemi kasutamine lõpetada.

## **Eelnõu § 20. Riiklik järelevalve**

Paragrahv 20 määratakse kindlaks asutused, mis teevad järelevalvet seaduse täitmise üle, ning järelevalvemeetmed, mida seejuures kasutatakse. Paragrahv jagatakse järelevalve pädevus isikuandmete kaitsega seotud nõuete ja muude nõuete vahel ning seejuures tuginetakse nii IKÜM-ile kui ka korrakaitseadusele. Ülesehitus ja lähenemine on analoogne TLS-i ning TTOS-i järelevalvesätetega. Sättega võetakse üle direktiivi artikkel 24.

**Lõikes 1** sätestatakse, et Tööinspeksioon teeb riiklikku järelevalvet platvormitöö seaduse §-s 14, § 15 lõikes 1 ja §-s 16 sätestatud nõuete täitmise üle töösuhtes. Tööinspeksiooni järelevalvepädevus eelnõukohase seaduse sätete üle järgib TLS-ist tulenevat järelevalve loogikat. Järelevalvet tehakse korrakaitseaduse kohaselt. Tööinspeksiooni pädevus hõlmab seega järelevalvet platvormitöötajate töötervishoiu ja tööohutuse nõuete täitmise üle, sealhulgas automaatsete seire- ja otsustussüsteemidega seotud riskide hindamise ja maandamise üle, samuti järelevalvet § 15 lõikes 1 sätestatud töötajate ja nende esindajate informeerimise ja konsulteerimise kohustuse täitmise üle ning §-s 16 sätestatud teabe esitamise kohustuse täitmise üle Tööinspeksiooni ja platvormitöötajate esindajate suhtes.

Nagu teistes sektorites on Tööinspeksioonil ka platvormitöö kontekstis õigus rakendada järelevalve käigus meetmeid, mille eesmärk on ennekõike rikkumiste ennetamine ja kõrvaldamine, mitte karistamine. Kõige tavalisem meede on ettekirjutus, millega kohustatakse tööandjat või platvormihaldurit kõrvaldama tuvastatud rikkumine kindlaks määratud tähtjaks. Ettekirjutus võib puudutada näiteks töösuhte korrektset vormistamist, tööaja arvestuse korrastamist, töötervishoiu ja tööohutuse nõuete täitmist või dokumentide esitamist.

Ettekirjutuse täitmise tagamiseks võib Tööinspeksioon rakendada sunniraha. Sunniraha ei ole karistus, vaid sunnivahend, mille eesmärk on motiveerida adressaati ettekirjutust tähtjaks täitma. Enne sunniraha kohaldamist tehakse üldjuhul kirjalik hoiatus, milles määratakse uus tähtaeg ja juhitakse tähelepanu sunnivahendi võimalikkusele. Sunniraha kohaldatakse üldises korras ning selle ülemmäär on korrakaitseaduse § 23 lõike 4 kohaselt 9600 eurot. Ettekirjutuse täitmise tagamiseks võib sunniraha vajaduse korral rakendada korduvalt kuni kohustuse täitmiseni.

**Lõikega 2** täpsustatakse, et Tööinspeksioon võib riiklikus järelevalves kohaldada korrakaitseaduse §-des 30, 31, 32, 49, 50 ja 51 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid

korrakaitseaduses ettenähtud alusel ja korras. Nende meetmete kasutamine sõltub konkreetse juhtumi asjaoludest, ohu iseloomust ning proportsionaalsuse põhimõttest.

Korrakaitseaduse § 30 alusel on Tööinspeksioonil õigus küsitleda platvormihalduri esindajaid, platvormitöö tegijaid ja teisi asjassepuutuvaid isikuid ning nõuda dokumente, kui on alust arvata, et neil on andmeid, mis on vajalikud võimaliku rikkumise ennetamiseks, väljaselgitamiseks või kõrvaldamiseks. See võib tähendada näiteks lepingu- ja üldtingimuste, töökorralduse reeglite, statistika või aruannete esitamist, samuti selgituste küsimist automatiseeritud süsteemide töökorralduse, tööülesannete jaotuse või töökoormuse kohta. Kui nõutav teave on juba olemas seaduslikus andmekogus, näiteks töötamise registris, peab Tööinspeksioon eelistama teabe saamist andmekogust ega või sama teavet uuesti nõuda, välja arvatud juhul, kui registri kaudu teabe saamine ei ole objektiivsetel põhjustel võimalik.

Korrakaitseaduse § 31 võimaldab vajaduse korral kutsuda isiku Tööinspeksiooni ametiruumi, kui on alust arvata, et tal on olulist teavet rikkumise väljaselgitamiseks või kõrvaldamiseks. See võib puudutada näiteks platvormihalduri vastutavat esindajat või isikut, kes tegelikult korraldab platvormitöötajate tööd. Sundtoomist ja sunniraha saab kasutada üksnes erandina, kui isik on kutse kätte saanud, kuid ei ilmu ilmse põhjuseta kohale, ning seadus sellist meedet ette näeb. Järelevalves eeldatakse platvormihalduri koostööd, mistõttu selliste meetmete kasutamise vajadus peaks jääma harvaks.

Korrakaitseaduse § 32 alusel on Tööinspeksioonil õigus tuvastada isik, nõuda temalt isikut tõendava dokumendi esitamist ning kontrollida selle ehtsust, kui see on vajalik ohu ennetamiseks, väljaselgitamiseks, tõrjumiseks või korrarikkumise kõrvaldamiseks. Näiteks võib see olla vajalik lepingu allkirjastaja või *de facto* juhataja isiku tuvastamisel. Tegemist on järelevalvemenetluse korrektsust tagava tehnilise meetmega, mitte karistusliku tegevusega.

Korrakaitseaduse §-des 49, 50 ja 51 sätestatud vallasasja läbivaatus, valdusesse sisenemine ja valduse läbivaatus on suunatud eelkõige olukordadele, kus on vaja kontrollida seadusega kehtestatud nõuete täitmist või kõrvaldada oht. Platvormitöö kontekstis võib see puudutada näiteks tööandja kontorit, lao- või sortimiskeskust või muid ruume, mida kasutatakse töökohana ning kus on vaja hinnata töökeskkonna ohutust või kontrollida töötervishoiu- ja tööohutuse nõuete täitmist. Valdusesse sisenemine ja valduse läbivaatus peavad olema põhjendatud ja proportsionaalsed.

**Lõikes 3** sätestatakse, et seaduse §-des 9–13 ette nähtud isikuandmete töötlemise nõuete täitmise üle teeb järelevalvet Andmekaitse Inspeksioon IKS-i 5. peatükis ning §-s 73 sätestatud korras.

Andmekaitse Inspeksioon saab menetluse algatada nii kaebuse, näiteks platvormitöö tegija või tema esindaja pöördumise alusel, kui ka omal algatusel, kui tal on alust arvata, et platvormihaldur ei järgi §-des 9–13 kehtestatud andmekaitse nõudeid, näiteks automatiseeritud seire ulatuse, mõjuhinnangu tegemata jätmise või andmete liigse kogumise korral. Järelevalve käigus võib Andmekaitse Inspeksioon nõuda teavet ja dokumente, kontrollida ning vajaduse korral kohaldada IKÜM-is ette nähtud meetmeid, näiteks teha hoiatusi, noomitusi või anda vastutavale töötlejale korraldusi. Sama kehtib nii platvormihalduri tegevuse planeerimise, näiteks mõjuhinnangute ja läbipaistvuskohustuste täitmise korral, kui ka konkreetseid rikkumisi puudutavate juhtumite korral, näiteks töötajate taotlusele vastamata jätmise või keelatud andmete töötlemise korral. Kuigi seadusega täpsustatakse IKÜM-ist tulenevaid nõudeid, on tegu samade meetmete ja järelevalvesüsteemiga, mis on juba IKÜM-i jõustumisest saadik kehtinud.

Eelnõukohase seaduse kontekstis kuulub Andmekaitse Inspeksiooni pädevusse järelevalve eelkõige automaatsete seire- ja otsustussüsteemide kasutamisel platvormihaldurite tehtava isikuandmete töötlemise õiguspärasuse üle. See tähendab ka järelevalvet §-s 9 sätestatud isikuandmete töötlemise piirangute täitmise üle, sealhulgas keelu üle töödelda automaatsete süsteemide abil platvormitöö tegija emotsionaalset või psühholoogilist seisundit käsitlevaid andmeid, eravestlustega seotud andmeid ning isikuandmeid ajal, mil platvormitöö tegija ei paku ega tee tööd, samuti keelu üle töödelda andmeid põhiõiguste kasutamise prognoosimiseks või eriliigiliste andmete tuletamiseks ning biomeetriliste andmete töötlemise piirangute üle.

Andmekaitse Inspeksioon kontrollib §-s 10 sätestatud andmekaitsealase mõjuhinnangu koostamise kohustuse täitmist ning selle vastavust isikuandmete kaitse üldmääruse artiklile 35, sealhulgas seda, kas platvormitöö tegijatelt ja nende esindajatelt on küsitud seisukohta ning kas neile on esitatud mõjuhinnangu tulemused. Lisaks kontrollib Andmekaitse Inspeksioon § 11 alusel, kas platvormitöö tegijaid ja nende esindajaid on teavitatud automaatsete süsteemide kasutamisest, kuna see teave puudutab isikuandmete töötlemist ja selle läbipaistvust, sealhulgas teavet seire eesmärgi, töödeldavate andmete ja tegevuste kategooriate, andmete vastuvõtjate ning isikuandmete edastamise kohta. Samuti teeb Andmekaitse Inspeksioon järelevalvet § 11 lõikes 8 sätestatud isikuandmete ülekandmise õiguse tagamise üle, sealhulgas selle õiguse kasutamiseks vajalike vahendite olemasolu üle.

Paragrahvide 12 ja 13 järgi kuulub Andmekaitse Inspeksiooni pädevusse järelevalve nende nõuete üle, mis puudutavad automaatsete süsteemide kasutamisel isikuandmete kaitset, sealhulgas nõuet tagada inimese tehtav järelevalve, õigust selgitustele viisil, mis võimaldab platvormitöö tegijal aru saada automatiseeritud otsustusloogikast ja kasutada oma andmekaitsealaseid õigusi, otsuste läbivaatamise õiguse tagamist ning andmekaitsealaste õiguste rikkumist. Kui sama normi täitmise kontrollimisel tekivad nii tööõiguslikud kui andmekaitsealased küsimused, teeb Andmekaitse Inspeksioon koostööd Tööinspeksiooniga ning Andmekaitse Inspeksioon kontrollib isikuandmete töötlemist, automaatsete süsteemide läbipaistvust ning inimjärelevalvet.

Sarnaselt Tööinspeksioonile (vt käesoleva paragrahvi lõike 1 selgitusi), on Andmekaitse Inspeksioonil õigus ettekirjutuse täitmise tagamiseks rakendada sunniraha. Sunniraha ei ole karistus, vaid sunnivahend, mille eesmärk on motiveerida adressaati ettekirjutust tähtjaks täitma. Korrakaitseseaduse § 23 lõike 4 kohaselt on sunniraha ülemmäär 9600 eurot, kui eriseaduses ei ole sätestatud teisiti. IKS § 60 kohaselt on Andmekaitse Inspeksiooni rakendatava sunniraha igakordne ülemmäär kuni 20 000 000 eurot või ettevõtja puhul kuni 4 protsenti tema eelmise majandusaasta ülemaailmsest aastasest kogukäibest. Kuivõrd platvormitöö direktiivi artikkel 24 lõike 1 kohaselt lähtub Andmekaitse Inspeksioon oma järelevalves IKÜM peatükkidest 6–8, mille alla kuulub mh sunniraha ülemmäära sätestav GDPR art 83 (6), lähtub Andmekaitse Inspeksioon sunniraha määramisel IKS § 60 sätestatud ülemmäärast.

## **Eelnõu § 21. Koostöö ja andmevahetus järelevalve tegemisel**

Paragrahviga 21 luuakse õiguslik alus Tööinspeksiooni ja Andmekaitse Inspeksiooni koostööks ning andmevahetuseks platvormitöö seaduse alusel järelevalve tegemisel. Sätte eesmärk on võtta riigisisesse õigusesse üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2024/2831 artikli 24 lõikest 2 tulenev kohustus, mille kohaselt peavad pädevad asutused tegema koostööd oma pädevuse piires ning vahetama kas taotluse alusel või omal algatusel asjakohast teavet, sealhulgas inspekteerimise või uurimise käigus saadud teavet. Direktiiv lähtub sellest, et platvormitöö regulatsioonis on Tööinspeksiooni ja Andmekaitse Inspeksiooni pädevused tihedalt põimunud, eelkõige automaatsete seire- ja otsustussüsteemide (algoritmilise juhtimise)

kasutamise korral. Selliste süsteemide mõju hõlmab ühtaegu nii tööõiguslikke aspekte kui ka isikuandmete kaitset. Seetõttu on vaja kehtestada riigisisene selge õiguslik raamistik, mis võimaldab pädevatel asutustel tõhusalt ja operatiivselt teavet vahetada.

Koostöö ja andmevahetuse reguleerimiseks ei piisa haldusmenetluse seadusest tulenevatest üldpõhimõtetest. Haldusmenetluse seaduse eesmärgipärasuse, tõhususe ja koostöö põhimõtted ei anna iseseisvat õiguslikku alust isikuandmete, sealhulgas eriliiki isikuandmete edastamiseks ühest asutusest teise. Kuna selline andmevahetus riivab põhiõigusi, eeskätt õigust eraelu puutumatusele ja isikuandmete kaitsele, peab selleks olema selge seaduslik alus. Sama tuleneb ka isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punktist e ja lõikest 3 ning artikli 9 lõike 2 punktist g. Paragrahv 21 loob sellise aluse platvormitöö seaduse kontekstis.

**Lõikes 1** sätestatakse Tööinspektsiooni ja Andmekaitse Inspektsiooni koostöö ning andmevahetuse üldine alus. Asutused vahetavad omavahel asjakohast teavet nii taotluse alusel kui ka omal algatusel, mis võimaldab tagada järelevalve tõhususe ja paindlikkuse ning vältida andmete dubleerivat kogumist. Vahetatav teave võib hõlmata menetluse käigus saadud teavet, isikuandmeid ning eriliiki isikuandmeid, tingimusel et nende vahetamine on vajalik platvormitöö seadusest tulenevate ülesannete täitmiseks.

Asjakohane teave võib hõlmata muu hulgas andmeid platvormitöö tegijate, töö tegeliku korralduse ja tegemise tingimuste, platvormi kaudu korraldatud töö või teenuse osutamise tunnuste ning platvormi kasutajate kontode ja tegevuse kohta, samuti algoritmilise juhtimise ja automaatsete süsteemidega seotud andmeid, sealhulgas töösoorituse hindamise aluseid, reitinguid, automaatseid otsuseid, nende selgitusi ja logiandmeid. Loetelu ei ole ammendav ning konkreetne andmete koosseis sõltub menetluse esemest ja eesmärgist.

Järelevalvet tehakse ka seaduses sätestatud keelatud andmetöötluse tuvastamiseks, mistõttu võib osutuda vajalikuks töödelda eriliiki isikuandmeid, näiteks andmeid tervises seisundi või ajutise töövõimetuse kohta, kui see on vajalik algoritmiliste otsuste võimaliku diskrimineeriva mõju hindamiseks. Kõigil juhtudel tuleb järgida isikuandmete minimaalsuse ja eesmärgipärasuse põhimõtet, st edastada ja kasutada üksnes neid andmeid, mis on konkreetse ülesande täitmiseks vajalikud.

Koostöö eesmärk on tagada seadusest tulenevate nõuete tõhus täitmine ning vältida olukordi, kus pädevuste osalise kattuvuse tõttu jääks rikkumine tuvastamata või menetlus põhjendamatult venima. Koostöö ja andmevahetus toetavad ka menetlusökoonoomia põhimõtet. Kui vajalikud andmed on teisel asutusel juba olemas, ei ole põhjendatud nende korduv kogumine platvormihaldurilt (nn *once-only* printsiip).

**Lõikes 2** reguleeritakse andmekaitseõiguslikku vastutuse jaotust. Isikuandmete vastutavaks töötlejaks on teavet saav asutus alates andmete kättesaamisest. See tagab selguse vastutuse üleminekul ning väldib vastutuse hägustumist, kuna kumbki asutus töötleb andmeid oma seadusest tulenevate ülesannete täitmiseks ja oma pädevuse piires. Andmeid edastav asutus vastutab edastatavate andmete õigsuse eest, mis on kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 punktis d sätestatud õigsuse põhimõttega.

**Lõikes 3** sätestatakse isikuandmete säilitamise põhimõtted. Andmete säilitamisel lähtutakse teavet saava asutuse suhtes kohaldatavatest õigusaktidest ning asutuse kehtestatud dokumentide säilitamise korrast, sealhulgas arhiivindust reguleerivatest normidest ja dokumentide liigitusskeemist. Kui andmeid kasutatakse järelevalve- või vääртеomenetluses, käsitatakse neid

menetlusmaterjalina ning säilitatakse vastavalt menetlustoimikute säilitamise tähtaegadele. See tagab menetluse terviklikkuse ning väldib olukorda, kus menetlustoimikust tuleks üksikuid andmeid eraldi kustutada enne säilitustähtaja saabumist.

## **Eelnõu § 22. Isikuandmete töötlemise nõuete rikkumine**

Paragrahvis 22 nähakse ette vastutus isikuandmete töötlemise nõuete rikkumise eest. Paragrahvides 9–13 ette nähtud isikuandmete töötlemise nõuete rikkumise korral lähtutakse eelnõus IKÜM-i artikli 83 lõikes 5 sätestatud trahvi ülemmäärast, milleks on 20 000 000 eurot või juriidilise isiku korral 20 000 000 eurot või 4 protsenti tema eelmise aasta käibest, sõltuvalt sellest, kumb summa on suurem. Andmekaitsealased rikkumised, nagu keelatud andmekategooriate automaatne töötlemine, andmekaitsealase mõjuhinnangu tegemata jätmine, automaatselt tehtavate otsuste läbipaistvuse nõuete eiramine või platvormitöö tegijate kontode sulgemine täisautomaatselt on võrdsustatud IKÜM-i kõige raskemate rikkumistega (andmetöötlemise aluspõhimõtete ja andmetöötlemiseks nõusoleku andmise tingimuste rikkumine). Andmekaitse Inspektsiooni järelevalvepädevusest ning võimalikest rikkumistest on ülevaade § 20 lõike 3 selgituses.

Andmekaitse Inspektsioonil on õigus määrata trahv kuni IKÜM-is sätestatud maksimaalse ülemmääran, 20 miljoni euron, või kuni 4% ettevõtte ülemaailmsest aastakäibest, olenevalt sellest, kumb on suurem. Trahvimäär kindlaksmääramisel lähtutakse seaduse §-st 26, isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 83 sätestatud raamistikust ning Euroopa Andmekaitseinspektsiooni suunistest 04/2022 trahvisummade arvutamise kohta<sup>14</sup>. 4% käibepõhist ülemmäär kohaldatakse üksnes juhul, kui see ületab 20 000 000 euro suuruse ülemmäära. Euroopa Andmekaitseinspektsiooni selgitab ühtlasi, et käibenäitaja võetakse ettevõtja eelmise majandusaasta kogukäibest (vt täpsemalt § 26) ning terminit „ettevõtja“ tuleb sisustada EL-i toimimise lepingu artiklite 101 ja 102 tähenduses. Trahvisumma konkreetne suurus ei tulene siiski üksnes käibest ega arvutata pelgalt matemaatilise tehte alusel. Euroopa Andmekaitseinspektsiooni suuniste kohaselt tuleb igal üksikjuhul hinnata ka rikkumise liiki, raskusastet, kestust ning muid asjakohaseid raskendavaid ja kergendavaid asjaolusid, et tagada trahvi tõhusus, proportsionaalsus ja heidutav mõju.

Selles paragrahvis on ette nähtud karistumäär, mis erineb karistusseadustiku väärteokaristuse maksimummäärast. Selline erisus on põhjendatud reguleeritava valdkonna eripäraga – isikuandmete töötlemise nõuete rikkumised platvormitöö kontekstis võivad puudutada suure hulga isikute õigusi ning olla seotud ulatusliku automatiseeritud andmetöötlemisega. Arvestades, et nõuded põhinevad IKÜM-il ning et isikuandmete töötlemise rikkumiste eest on IKÜM-is ette nähtud märkimisväärselt rangemad sanktsioonid, on vaja samaväärsete rikkumiste korral ette näha võrdsed karistumäärad ka platvormitöö seaduses. Selles paragrahvis sätestatud trahvimäärad lähtuvad direktiivi artikli 24 lõikest 1.

Paragrahvis 22 sätestatud trahvimäär rakendatakse *ultima ratio* korras. Enne väärteovastutuse kohaldamist on Andmekaitse Inspektsioonil võimalik kasutada muid järelevalvemeetmeid, eelkõige teha ettekirjutus rikkumise kõrvaldamiseks või nõuete täitmise tagamiseks. IKS § 60 kohaselt võib Andmekaitse Inspektsioon ettekirjutuse täitmata jätmise korral rakendada asendustäitmise ja sunniraha seaduses sätestatud korras sunniraha, mille igakordne ülemmäär on kuni 20 000 000 eurot või ettevõtja puhul kuni 4 protsenti tema eelmise majandusaasta ülemaailmsest aastast kogukäibest, olenevalt sellest, kumb summa on suurem. Sunniraha võib vajaduse korral rakendada korduvalt kuni ettekirjutuse täitmiseni.

## **Eelnõu § 23. Automaatsüsteemi kasutamisel töötervishoiu ja tööohutuse nõuete rikkumine**

Paragrahvis 23 nähakse ette vastutus automaatsete seire- ja otsustussüsteemidega seotud töötervishoiu ja tööohutuse nõuete rikkumise eest. Sätte eesmärk on tagada, et platvormihaldur ei jäta rakendamata abinõusid, mis on vajalikud automaatsete süsteemidega seotud riskide vältimiseks või vähendamiseks, ega kasutaks neid süsteeme viisil, mis seab ohtu platvormitöötaja ohutuse või tervise. Vastutusnorm puudutab § 14 lõike 1 punktis 2 sätestatud kohustust võtta kasutusele asjakohased abinõud automaatsete seire- ja otsustussüsteemidega seotud riskide vältimiseks või vähendamiseks, samuti punktis 3 sätestatud keeldu kasutada automaatseid süsteeme viisil, mis avaldab platvormitöötajale põhjendamatut survet või seab ohtu tema ohutuse, füüsilise või vaimse tervise.

**Lõikes 1** nähakse füüsilise isiku vastutus ette olukorras, kus automaatsete süsteemidega seotud riskide vältimiseks või vähendamiseks vajalikud abinõud jäetakse rakendamata või rikutakse keeldu kasutada automaatseid süsteeme ohtlikul viisil. Tegemist on ohudeliktiga, st vastutuse tekkeks ei ole vaja, et kahju oleks juba saanud, piisab sellest, et rikkumisega kaasneb oht platvormitöötaja tervisele või ohutusele. Näiteks võib rikkumine seisneda selles, et platvormihaldur jätab reageerimata automaatse süsteemi toimimisele, mis sunnib platvormitöötajat liikluses ebamõistlikult kiirustama, jätab riskianalüüsi tulemustest hoolimata rakendamata vajalikud maandamismeetmed või kasutab järjepidevalt tööjaotussüsteemi viisil, mis tekitab põhjendamatut psühholoogilist survet.

**Lõikes 2** nähakse sama teo eest ette juriidilise isiku vastutus. Säte on vajalik, et tagada töötervishoiu ja tööohutuse nõuete järgimine olukorras, kus automaatsete süsteemide kasutamine võib mõjutada platvormitöötajate tervist ja ohutust sama intensiivselt kui muud töökorralduslikud meetmed.

## **Eelnõu § 24. Informeerimise ja konsulteerimise kohustuse täitmata jätmine**

Paragrahvis 24 nähakse ette vastutus § 15 lõikes 1 sätestatud informeerimise ja konsulteerimise kohustuse täitmata jätmise eest enne automaatsete süsteemide kasutuselevõttu või nende olulist muutmist. Sätte eesmärk on tagada, et platvormitöötajate esindajaid teavitataks aegsasti sellistest muudatustest, mis võivad mõjutada platvormitöötajate töötingimusi, töökorraldust või muid olulisi huve, ning et neil oleks võimalus enne otsuse rakendamist oma seisukohti esitada.

**Lõikes 1** nähakse füüsilise isiku vastutus ette olukorras, kus enne automaatsete süsteemide kasutuselevõttu või nende olulist muutmist jäetakse täitmata seadusest tulenev informeerimise ja konsulteerimise kohustus. Rikkumine võib seisneda näiteks selles, et platvormihaldur võtab kasutusele uue automaatse otsustussüsteemi, muudab oluliselt olemasoleva süsteemi tööülesannete jaotamise või hindamise loogikat või muudab süsteemi viisil, mis mõjutab platvormitöötajate töötingimusi, ilma et ta oleks enne seda platvormitöötajate esindajaid nõuetekohaselt teavitanud ja nendega konsulteerinud.

**Lõikes 2** nähakse sama teo eest ette juriidilise isiku vastutus.

## **Eelnõu § 25. Teabe esitamise kohustuse täitmata jätmine**

Paragrahvis 25 nähakse ette vastutus §-s 16 sätestatud teabe esitamise kohustuse täitmata jätmise eest. Sätte eesmärk on tagada, et Tööinspektsioonil ja platvormitöö tegijate esindajatel oleks tegelik juurdepääs seaduses nimetatud teabele, mis on vajalik järelevalve tegemiseks ning platvormitöö tingimuste läbipaistvuse tagamiseks.

**Lõikes 1** nähakse füüsilise isiku vastutus ette olukorras, kus §-s 16 nimetatud teave jäetakse esitamata või ei tehta seda nõutud ulatuses. Rikkumine võib seisneda näiteks selles, et platvormihaldur ei esita Tööinspeksioonile või platvormitöö tegijate esindajatele andmeid platvormitöö tegijate arvu, lepinguliikide, vahendajate kasutamise, töökoormuse või sissetulekute kohta, kuigi sellise teabe esitamine on seaduse järgi kohustuslik.

**Lõikes 2** nähakse sama teo eest ette juriidilise isiku vastutus.

## **Eelnõu § 26. Juriidilise isiku käive**

Paragrahvis 26 nähakse ette põhimõtted § 22 lõikes 2 nimetatud juriidilise isiku aastase ülemaailmse kogukäibe kindlaks määramiseks.

**Lõikes 1** nähakse ette üldpõhimõte, et aastane ülemaailmne kogukäive on juriidilise isiku rahatrahvi määramisele eelneva majandusaasta ülemaailmne netokäive vastavalt õigusaktis sätestatud korras kinnitatud raamatupidamise aastaaruandele. Eelnev majandusaasta on seotud trahviotsuse tegemise ajaga, mitte näiteks rikkumise toimepanemise ajaga. Ka Euroopa Andmekaitseinspektsiooni suunistest 04/2022 trahvisummade arvutamise kohta<sup>15</sup> tuleneb, et määravaks sündmuseks on järelevalveasutuse trahviotsus. Raamatupidamise aruanne peab olema kinnitatud juriidilise isiku pädeva organi poolt nii nagu õigusaktid sellise aruande kinnitamist ette näevad.

Ettevõtte kogukäive võib sisaldada nii bruto- kui netokäivet, kuid antud sätte kontekstis võetakse trahvisumma arvutamise aluseks netokäive. Ka Euroopa Andmekaitseinspektsiooni suuniste järgi arvestatakse kogukäibena netokäivet. Netokäive määratletakse müüdud kaupade ja teenuste summana ning see hõlmab toodete müügist, rentimisest, liisimisest ja teenuste osutamisest saadud tulu, millest on maha arvatud müügisoodustused, käibemaks ja muud käibega otseselt seotud maksud. Platvormitöö seaduses on oluline selgelt määratleda, milline käive võetakse trahvi määramisel aluseks, kuivõrd äriregistris majandusaastaruannet avades eraldi kasumiaruannet ei leia ja ka raamatupidamise seadus ei defineeri netokäivet ja kogukäivet. Nii ei teki vaidlust, kas kogukäive tähendab brutokäivet, raamatupidamislikku müügitulu või midagi muud.

**Lõikes 2** täpsustatakse, et kui juriidiline isik on emaettevõtja või sellise emaettevõtja tütarettevõtja, kes peab koostama konsolideeritud finantsaruandeid, on aastane ülemaailmne kogukäive selle ettevõtja rahatrahvi määramise otsuse tegemisele eelneva majandusaasta ülemaailmne netokäive vastavalt kõrgeima taseme emaettevõtja kinnitatud konsolideeritud majandusaasta aruandele.

**Lõikes 3** täpsustatakse, et kui lõigetes 1 ja 2 nimetatud aruanded puuduvad, määratakse aastane ülemaailmne kogukäive muu dokumendi alusel, mis võimaldab kindlaks teha ettevõtja ülemaailmse netokäibe rahatrahvi määramise otsuse tegemisele eelneval majandusaastal.

## **Eelnõu § 27. Menetlus**

Paragrahvis 27 sätestatakse seaduses ette nähtud väärtegade kohtuvälise menetlemise pädevus. Sätte eesmärk on tagada, et vääртеomenetlus oleks kooskõlas seaduses sätestatud

---

<sup>15</sup> [Guidelines 04/2022 on the calculation of administrative fines under the GDPR | European Data Protection Board](#).

järelevalvepädevuse jaotusega ning et väärtegused menetleks asutus, kelle pädevusse kuulub ka vastava kohustuse täitmise üle järelevalve tegemine.

**Lõikes 1** nähakse ette, et §-s 22 sätestatud isikuandmete töötlemise nõuete rikkumisi puudutavate väärtegade kohtuväline menetleja on Andmekaitse Inspeksioon.

**Lõikes 2** nähakse ette, et §-des 23–25 sätestatud väärtegade kohtuväline menetleja on Tööinspeksioon. Tegemist on väärtedega, mis puudutavad Tööinspeksiooni järelevalvepädevusse kuuluvaid kohustusi, sealhulgas töötervishoiu ja tööohutuse nõudeid, informeerimise ja konsulteerimise kohustust ning teabe esitamise kohustust.

## **Eelnõu § 28. Seaduse jõustumine**

Paragrahvis sätestatakse seaduse jõustumise tähtaeg. Seadus jõustub 2026. aasta 2. detsembril. See on kuupäev, millal tuleb liikmesriikidel direktiiv oma õigusesse üle võtta.

## **4. Terminoloogia**

Eelnõus kasutatakse uusi termineid, mida varasemates õigusaktides ei ole kasutatud: platvormihaldur, platvormitöö, platvormitöö tegija, platvormitöötaja, vahendaja, platvormitöö tegijate esindaja ning automaatsed seire- ja otsustussüsteemid. Terminite selgitused ja kasutamise põhjendused on esitatud osas „Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs“ (§-d 3–5).

## **5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele<sup>16</sup>**

Eelnõukohase seadusega viiakse Eesti õigus kooskõlla Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2024/2831 platvormitöö tingimuste parandamise kohta. EL-i riigid peavad nimetatud direktiivi üle võtma 2. detsembriks 2026. Eelnõu on seotud ka direktiividega 2002/14/EÜ (töötajate teavitamise ja konsulteerimise kohta) ja (EL) 2019/1152 (lähipaistvate ja prognoositavate töötingimuste kohta), samuti platvormihaldurite ja ärikasutajate suhteid reguleeriva määrusega (EL) 2019/1150 ning määrusega (EL) 2016/679 isikuandmete kaitse kohta.

Seletuskirjale on lisatud direktiivi vastavustabel (lisa 1).

## **6. Seaduse mõjud**

Direktiivi eesmärk on parandada liikmesriikide platvormitöötajate töötingimusi ja sotsiaalset kaitset, tagades neile õige tööalase staatuse ning muutes töökorralduse, sh algoritmide kasutamise läbipaistvamaks. Selle tulemusel paranevad töötajate õigused ja sissetulekud, suureneb õigusselgus ja maksutulu ning muutub selgemaks platvormitöö korraldus, kuigi platvormihaldurite kulud kasvavad.

Seaduse rakendamisega kaasnevat eeldatavat mõju on hinnatud järgmistes valdkondades: (1) sotsiaalne mõju, (2) majanduslik mõju ja (3) mõju riigiasutustele. Mõjusid hinnati valdkondade ja sihtrühmade kaupa ning tuvastati valdkonnale avalduva mõju olulisus, arvestades sihtrühma suurust, avalduva mõju ulatust, sagedust ning ebasoovitavate mõjude riski. Infotehnoloogia ja infoühiskonna valdkonnaga seotud mõjusid on hinnatud sotsiaalsete ja majanduslike mõjude all. Automaatsete süsteemide mõju platvormitöö tegijate õigustele, võrdsele kohtlemisele ja isikuandmete kaitsele on käsitletud sotsiaalse mõjuna ning platvormihaldurite tehniliste lahenduste ja tööprotsesside kohandamise vajadust majandusliku mõju ja halduskoormusena.

---

<sup>16</sup> [Eesti seisukohad platvormitöö tingimuste parandamise direktiivi eelnõu kohta.](#)

Muudatused ei mõjuta haridust, kultuuri ega sporti; keskkonda; riigikaitset ega välissuhteid; siseturvalisust ega regionaalarengut, mistõttu ei ole mõju olulisust nendes valdkondades hinnatud.

## 6.1. Sotsiaalsed mõjud

### 6.1.1. Sihtrühm: platvormitöö tegijad

#### *Sihtrühma kirjeldus*

Platvormitöö on muutunud aina olulisemaks töövormiks ning see ei piirdu enam üksnes taksoteenuste ja toidukulleri tööga, vaid on laienenud uutesse sektoritesse, sealhulgas õigusnõustamisse, raamatupidamisse, tarkvaraarendusse, disaini ja sisuloome valdkonda, isiku- ja majapidamisteenustesse.<sup>17</sup> Platvormitööd võib pidada paindlikuks töövõimaluseks: see on lihtsasti ligipääsetav nii põhi- kui lisasissetuleku teenimiseks ning pakub inimesele võimalust töötada endale sobival ajal (nt kombineerida tööd hoolduskohustusega ja parandada töö- ja pereelu tasakaalu). Samas on platvormitöö tegemine sageli tingitud vajadusest ning platvormitöö võib negatiivselt mõjutada inimeste majanduslikku ja sotsiaalset kindlustunnet. Platvormitööd tehakse sageli olukorras, kus põhitöökohast saadav sissetulek ei taga piisavat elatustaset. Platvormitööd iseloomustab ka suurem ebastabiilsus ja piiratum ligipääs sotsiaalsetele garantiidele<sup>18</sup>. Lisaks põhineb platvormitöö algoritmilisel juhtimisel ning töötegija sissetulek sõltub suurel määral töötamise ajast, sagedusest ja klientide hinnangutest. Seega võib osade platvormitöö tegijate iseseisvus ja platvormitöö paindlikkus olla vaid näiline ning koos madala töötasu ja suure konkurentsiga platvormitööturul võib platvormitöö avaldada negatiivset mõju inimeste majanduslikule, sotsiaalsele ja vaimsele heaolule.<sup>19,20,21</sup>

Platvormitöö levikut Eestis on hinnatud 2021. aastal, mil vähemalt korra oli platvormitööd teinud umbes veerand ning korrapäraselt (vähemalt korra nädalas) 7% 18–64-aastastest inimestest (vt ka Tabel 1).<sup>22</sup>

*Tabel 1. Platvormitöö tegijate arv ja osakaal 18–64-aastaste seas platvormitöö tegemise sageduse järgi, 2021*

| Platvormitöö tegemise sagedus           | Arv     | Osakaal |
|-----------------------------------------|---------|---------|
| Regulaarselt ehk vähemalt korra nädalas | 56 000  | 7,0%    |
| Vähemalt korra kuus                     | 95 000  | 11,9%   |
| Vähemalt korra aastas                   | 161 000 | 20,2%   |
| Kunagi platvormitööd teinud             | 208 000 | 26,0%   |

*Allikas: Vallistu, J., Piirits, M. (2021)*

2021. aastal tegi veidi rohkem kui viiendik regulaarselt platvormitööd tegevatest inimestest platvormitööd 25–40 tundi nädalas ning 7% rohkem kui 40 tundi nädalas ning platvormitöö oli ainus sissetulekuallikas 4,4% töötegijatest (ca 2500 inimest).<sup>23</sup> 2025. aasta uuringu kohaselt (küsitleti vaid ettevõtlusvormis platvormitöö tegijaid) töötab ligikaudu veerand küsitletud

<sup>17</sup> Arenguseire Keskus (2025). [Platvormitöö tegijate olukord Eestis. Lühiraport](#).

<sup>18</sup> Paljud platvormitöö tegijad ei tööta töölepingu alusel, vaid tegutsevad ettevõtlusvormis, nt FIE-na või OÜ-na, ning seega vastutavad ka ise oma sotsiaalmaksukohustuse, puhkeaja ja töötervishoiu ja tööohutuse eest. Puuduvad andmed, kui suur osa platvormitöö tegijatest töötavad töölepingu alusel.

<sup>19</sup> Arenguseire Keskus (2025).

<sup>20</sup> K. Holts. (2018). Understanding Virtual Work: Prospects for Estonia in the Digital Economy. Tallinn: Arenguseire Keskus. [Fakte virtuaaltöö olemuse ja leviku kohta](#).

<sup>21</sup> Kall, K., Roosalu, T., Unt, M., & Ojamäe, L. (2021). [Platformisation of Tallinn's taxi industry: Results from the PLUS Project](#). RASI toimetised nr 13. Tallinn: Tallinna Ülikool.

<sup>22</sup> Vallistu, J., Piirits, M. (2021). [Platvormitöö Eestis 2021. Küsitlusuuringu tulemused](#). Arenguseire Keskus.

<sup>23</sup> Vallistu, J., Piirits, M. (2021). [Platvormitöö Eestis 2021. Küsitlusuuringu tulemused](#). Arenguseire Keskus.

kulleritest ja taksojuhtidest üle 50 tunni nädalas, mõni ka 70–100 tundi; 10% regulaarselt platvormitööd tegevatest inimestest teenib kogu oma sissetuleku platvormitöö kaudu.<sup>24</sup> Platvormitööd tegevate inimeste keskmine netosissetulek oli 2021. a väiksem kui neil, kes platvormitööd ei teinud.<sup>25</sup>

Iganädalaste platvormitöö tegijate hulgas on vähem 18–24-aastaseid (11,5%) ning enim 35–44-aastaseid (28,1%). Ülejäänud vanuserühmades ei ole varieeruvus kuigi suur, jäädes 21,5% ja 26,5% vahele. Mehi on regulaarselt platvormitööd tegevate inimeste hulgas mõnevõrra rohkem (51,4%) kui naisi (48,6%). Oluliselt rohkem on mehi sõidujagajate, teiste kodudes töötajate ja klikitöö<sup>26</sup> tegijate hulgas. Naisi on rohkem isikuhooldusteenuste alal ning meestega pea samaväärselt loomingulisel ja IT-tööl. Platvormitöö on koondunud suurte tömbekeskuste ja eriti pealinna ümbrusesse. Iganädalastest platvormitöö tegijatest 75% elab linnas, 8% väikelinnas ning 17% maal. Pooled tegutsevad Põhja-Eestis, veerand Lõuna-Eestis.<sup>27</sup>

### Õige tööalase staatuse kindlaksmääramine, õiguslik eeldus ja selle ümber lükkamine

Platvormitöö seadusega lihtsustatakse mehhanismi, mille abil saavad platvormitöö tegijad määrata kindlaks oma tööalase staatuse. Töötajal on võimalus taotleda oma töösuhte ümberklassifitseerimist töövaidluskomisjonis või kohtus, seejuures lasub tõendamiskohustus platvormihalduril (ümberpööratud tõendamiskoormus).

2025. a oli korrapäraselt ehk vähemalt kord nädalas ettevõtlusvormis platvormitööd tegevate inimeste hulgast 14% ilma ravikindlustuseta; töötuskindlustus oli vaid 32%-l ning pensionimakseid riiklikku süsteemi tegi 31% küsitatud platvormitöö tegijatest – sotsiaalkaitse puudulikkuse põhjused olid ebapiisav sissetulek, kõrged sissetulekumäärad süsteemi ning keerukas regulatsioon<sup>28</sup>. Kui platvormitöö tegija klassifitseeritakse töötajaks, laienevad talle töölepingust tulenevad õigused, sealhulgas tööandja makstav sotsiaalmaks ja töötuskindlustusmaks, õigus töötasu alammääradele, ning platvormihaldur oleks kohustatud järgima töötervishoiu ja tööohutuse nõudeid ning töö- ja puhkeaja reegleid.

Kuigi ka kehtiva õiguse alusel on platvormitöö tegijal võimalik taotleda oma töösuhte ümberklassifitseerimist, ei ole seni sõnaselgelt sätestatud ümberpööratud tõendamiskoormus. Samuti on juhtimise ja kontrolli ning alluvussuhte kui töölepingulise töösuhte peamiste tunnuste hindamine algoritmilise juhtimise kontekstis olnud ebaselge. Platvormitöö seadus täpsustab neid asjaolusid, suurendades platvormitöö tegijate jaoks õigusselgust. Seaduse vastuvõtmine võib suurendada ka platvormitöö tegijate teadlikkust, mis omakorda võib tuua kaasa rohkem juhtumeid, kus taotletakse töösuhte ümberklassifitseerimist töölepinguliseks. Seega on tööalase staatuse muutmise võimalusel positiivne mõju platvormitöö tegijate õigusselgusele, töötingimustele, sotsiaalkaitsele ja majanduslikule toimetulekule.

Euroopa Komisjon on 2021. aastal platvormitöö direktiivi mõjuanalüüsis<sup>29</sup> hinnanud, et Eestis võib ümberklassifitseeritava töösuhtega inimeste arv olla kuni 7657. Komisjon möönab raportis, et inimeste arv on eeldatavasti üle hinnatud, sest pole teada näiteks, kui paljud veebiplatvormid on valmis inimesi ümberklassifitseerima, kui palju inimesi ise seda soovivad

<sup>24</sup> Arenguseire Keskus (2025). [Platvormitöö tegijate olukord Eestis. Lühiraport](#).

<sup>25</sup> Vallistu, J., Piirits, M. (2021).

<sup>26</sup> Väga väikesed, lühiajalised ja sageli korduvad digitaalsed ülesanded internetipõhiste platvormide kaudu.

<sup>27</sup> Vallistu, J., Piirits, M. (2021).

<sup>28</sup> Arenguseire Keskus (2025).

<sup>29</sup> Commission staff working document. [Impact assessment report. Accompanying the document Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council On improving working conditions in platform work](#). Brussels, 9.12.2021, SWD(2021) 396 final.

või kui paljud selle tingimustele vastaks. Võib eeldada, et eelkõige soovivad seda inimesed, kel puudub muu sissetulek (nt töölepinguga töö või vanaduspension) sotsiaalkaitse saamiseks. Eestis on hinnatud, et platvormitöö on ainus sissetulekuallikas umbes 2500 inimesele (vt sihtrühma kirjeldus ülalpool), seega eeldatavasti on ümberklassifitseeritavate töösuhete arv märkimisväärselt väiksem arvust Euroopa Komisjoni hinnangus.

Seda toetab ka töövaidluskomisjonide statistika. Kehtiva korra alusel esitati 2024. aastal töövaidluskomisjonile 128 töölepingulise töösuhte tuvastamise nõuet, mis sisaldasid nii sõlmitud võlaõiguslike lepingute ümberklassifitseerimist töölepinguks kui juhtumeid, kus töötajal puudus kirjalik tööleping või töötamise registri kanne. Töövaidluskomisjon rahuldas neist 58 nõuet, millest omakorda 33 olid sellised, kus võlaõiguslik töösuhe klassifitseeriti ümber töölepinguliseks töösuhteks. Statistikaameti andmetel oli 2024. aastal ühes kuus keskmiselt ca 71 600 töösuhet, mis põhinesid võlaõiguslikul lepingul. Seega on töösuhete ümberklassifitseerimist seni nõudnud marginaalne osa kõikidest võlaõigusliku lepingu alusel töötajatest ning eelduslikult jääb ka platvormitöö tegijate puhul see arv üsna väikeseks.

Võimaliku mõjuna ei saa välistada, et osa platvormihaldureid kohandab oma tegevuse või lepingutingimusi viisil, mis piirab töösuhete ümberklassifitseerimise võimalust. Samuti pole välistatud, et platvormihaldur muudab platvormitöö tegemise võimalikku mahtu (kuna töölepinguga töötajate hoidmine on platvormihalduri jaoks kulukam), vähendades sellega inimeste jaoks platvormitöö tegemise võimalusi. Nende mõjude ulatust ei saa hinnata, kuna andmed puuduvad. Euroopa Komisjoni mõjuanalüüsis on kirjeldatud juhtumeid, kuidas platvormihaldurid on reeglitele reageerinud. Sellest nähtub, et reaktsioonid on väga eriilmelised, sõltudes näiteks nii turuolukorrast, teenuse iseloomust kui ka platvormihalduri strateegiast. Seetõttu võib seadusel olla lisaks üksikisiku õiguskaitse tugevdamisele ka laiem mõju tööturule, kui osa platvormitöö seniseid vorme liigub klassikaliste töösuhete suunas või kui osa platvormihaldureid vähendab pakutava töö mahtu. Selle mõju ulatust ei ole võimalik olemasolevate andmete põhjal usaldusväärselt hinnata.

#### Algoritmiline juhtimine

Seadusega piiratakse automaatsete seire- ja otsustussüsteemide kaudu töödeldavate isikuandmete hulka, keelates platvormihalduritel platvormitöö tegijatega seotud tundlike ning töösooritusega otseselt mitteseotud andmete kasutamise. Lisaks kehtestatakse platvormihalduritele läbipaistvus- ja selgitamiskohustused: töötegijatel on õigus nii enne tööle asumist kui ka tööd tehes saada teavet kasutatavate automaatsete süsteemide eesmärkide, loogika ja jälgitavate tegevuste kohta ning saada ligipääs neile automaatselt loodud andmetele, hinnangutele ja profiilidele. Töötingimusi oluliselt mõjutavaid automaatseid otsuseid peab kontrollima inimene ning platvormihalduritel lasub kohustus hinnata korrapäraselt nende süsteemide mõju.

Sätestatu tulemusena muutub töötingimuste, tööülesannete ja töötasu kujunemise protsess töötegijatele selgemaks ja paremini mõistetavaks. Väheneb risk, et algoritmilised otsused põhinevad kaudselt tuletatud seostel (näiteks töötegija emotsionaalsel seisundil, näoilmetel või töövälisel käitumisel), mis läbi tekivad põhjendamatud, diskrimineerivad või raskesti vaidlustatavad otsused, nagu konto sulgemine, tööpakkumiste või sissetuleku vähenemine.

Uuringud on näidanud, et platvormihaldurite algoritmilised hinnangu- ja tööjaotussüsteemid võivad olla kallutatud ning mõjutada ebaproportsionaalselt teatud rühmi. See puudutab eeskätt sisserändaja taustaga isikuid, kelle osakaal platvormitööjõus on kasvav ning keda platvormitöö madalad sisenemisbarjäärid sageli tööturule toovad, aga ka naisi. Naised saavad uuringute kohaselt keskmiselt madalamaid kliendihinnanguid või väldivad suurema sissetulekuga, kuid turvalisuse mõttes riskantsemaid tööaegu ja -piirkondi (nt öine teenindamine baaride

läheduses), mis võib omakorda süvendada kaudset soolist palgalõhet.<sup>30,31</sup> Algoritmilise juhtimise kontekstis võib diskrimineerimise risk püsida ka juhul, kui süsteemides ei kasutata otseselt isiku sugu või päritolu kajastavaid andmeid, kuna neid tunnuseid on võimalik tuletada kaudsete näitajate (nt elukoht või haridustee) kaudu ning siduda need töösooritusega. Samuti võivad algoritmilised mudelid peegeldada nende loomisel kasutatud andmete või eelduste kallutatust<sup>32</sup>. Haavatavust suurendab ka platvormitööga sageli kaasnev majanduslik ebakindlus, mis piirab töötajate võimalusi oma õigusi kaitsta või ebaõiglasi otsuseid vaidlustada. Seadusega kehtestatud läbipaistvus-, inimese tehtava järelevalve ja mõjuanalüüsi kohustus loob mehhanismid selliste mustrite tuvastamiseks ja korrigeerimiseks ning vähendab algoritmilise juhtimise kaudu tekkiva ebavõrdse kohtlemise riski.

Kokkuvõttes võib piirangutest eeldada platvormitöö tegijatele positiivset mõju: suureneb läbipaistvus töötingimuste kujunemisel, väheneb ebakindlus ja sellega seotud stress ning tugevneb töötajate positsioon platvormihalduriga suhtlemisel. Kaudselt võib see aidata vähendada diskrimineerimist ja ebavõrdsust platvormitöös. Võib eeldada, et seadus mõjutab platvormitöö digitaalset korraldust ka laiemalt, suunates platvormihaldureid kasutama senisest enam selgitatavaid, dokumenteeritud ja inimese järelevalvele alluvaid tehnoloogilisi lahendusi.

#### Kaitse ebasoodsa kohtlemise eest

Seadus tugevdab platvormitöö tegijate kaitset juhtudel, kui nad kasutavad seadusega tagatud õigusi või toetavad teisi platvormitöö tegijaid nende õiguste kaitsel. Platvormihaldur ei tohi töötajat sellisel põhjusel karistada ega lepingut lõpetada ning töötajal on vaidluse korral õigus nõuda platvormihaldurilt kirjalikku põhjendust. Tõendamiskoormus lasub platvormihalduril.

Kuna platvormitöö tegijad teenivad keskmiselt vähem kui need, kes ei tee platvormitööd<sup>33</sup>, on nad majanduslikult haavatavamas olukorras ning tundlikumad võimalike negatiivsete tagajärgede suhtes, mis võivad kaasneda oma õiguste kasutamisega. Uued reeglid suurendavad töötajate õiguskindlust ning võivad suurendada töötajate valmisolekut probleemsetest olukordadest või ebaõiglastest praktikatest teavitada, teades, et seadus pakub neile kaitset. Seega võib eeldada platvormihaldurite juhtimisviisi ning platvormitöö tegijate töötingimuste paranemist ja ebavõrdsuse vähenemist, kuigi mõju ulatus jääb tõenäoliselt tagasihoidlikuks.

#### Töötervishoid ja -ohutus

Seadus täpsustab töötervishoiu ja tööohutuse nõudeid platvormitöös, kohaldudes töölepingu alusel töötavatele platvormitöötajatele. Täpsustused puudutavad platvormihaldurite kasutatavaid automaatseid süsteeme, mille puhul tuleb hinnata tervise- ja ohutusriske, rakendada nende realiseerumise ennetamiseks meetmeid ning vältida nende kasutamist viisil, mis võivad tekitada töötajale põhjendamatu surve või tervisekahju. Platvormitöötajad saavad seega tugevama kaitse töötingimusi kujundavate algoritmide eest.

Uuringud on näidanud, et algoritmiline juhtimine ning pidev seire ja hindamine võivad suurendada näiteks töötajate psühhosotsiaalset stressi või suurendada tööõnnetuste riski, kui algoritmid soodustavad ohtlikku käitumist (nt võivad kullerid või taksoteenuse osutajad ajasurve või kiiruseboonuste tõttu sooritada liikluses ohtlikke manöövreid). Kliendihinnangutel

<sup>30</sup> Westhoff, Leonie (2023) [The gender-equal platform economy is a myth - fixing it requires firm action](#). 8.03.2023. CEPS.

<sup>31</sup> European Institute for Gender Equality (2021) [Artificial intelligence, platform work and gender equality](#).

<sup>32</sup> Commission staff working document. [Impact assessment report. Accompanying the document Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council On improving working conditions in platform work](#). Brussels, 9.12.2021, SWD(2021) 396 final.

<sup>33</sup> Vallistu, J., Piirits, M. (2021).

põhinevad süsteemid võivad suurendada psühhosotsiaalseid riske ja vähendada ohutust, kuna töötajad võivad vältida probleemsetele klientidele reageerimist või keelduda ohtlikest olukordadest halva kliendihinnagu ja seeläbi väheneva sissetuleku või lõpuks konto blokeerimise kartuses. See mõjutab ebaproportsionaalselt teatud rühmi, sealhulgas naisi, kes puutuvad sagedamini kokku ahistamisega ning töötavad sektorites, kus töö toimub eraruumis.<sup>34,35,36</sup> Edaspidi peab platvormihaldur sellised riskid tuvastama ja maandama. See loob eeldused tööohutuse paranemiseks.

#### Kaitse tagamine vahendajate kasutamisel

Platvormitöö seadus tagab, et seadusest tulenevad õigused laienevad ka neile platvormitöö tegijatele, kes teevad platvormitööd vahendaja kaudu. Puuduvad andmed selle kohta, kui suur osa platvormitöö tegijatest töötab vahendaja vahendusel.

Seadus näeb ette, et kui platvormitööd tehakse vahendaja kaudu, vastutavad platvormihaldur ja vahendaja käesolevas seaduses sätestatud kohustuste täitmise eest solidaarselt. Solidaarvastutuse põhimõte annab platvormitöö tegijale õiguse pöörduda päringute või nõuetega nii platvormihalduri kui ka vahendaja poole.

Seega luuakse seadusega mehhanism, mis vähendab riski, et vahendaja kasutamine tooks kaasa töötajate õiguste nõrgenemise või vastutuse hajumise osapoolte vahel. Sellest võib eeldada positiivset mõju töötajate õiguskindlusele ja selgusele ka siis, kui töösuhe on mitmetasandiline.

#### Kokkuvõttev hinnang sotsiaalsetele mõjudele

Seadus parandab platvormitöö tegijate töötingimusi, suurendab töötingimuste kujunemise läbipaistvust ning panustab võrdse kohtlemise edendamisse. Mõju ulatus on hinnanguliselt keskmine, kuna sätestatavad nõuded võivad mõjutada platvormitöö tegijate käitumist ja õiguste kasutamist, kuid need ei kehti ühtviisi kõikidele platvormitöö tegijatele ega too tõenäoliselt kaasa kohanemiskursi. Mõju sagedus on keskmine, kuna töötajad puutuvad uute õiguste ja kaitsemehhanismidega platvormitöös kokku korrapäraselt. Ebasoovitavate mõjude risk on väike. Siiski ei saa täielikult välistada platvormihaldurite tehtavaid kohandusi, mis võivad mõjutada töö tegemise tingimusi või mahtu. Mõjutatud sihtrühma suurus on keskmine. Kokkuvõtvalt kaasnevad seaduse rakendamisega sihtrühmale valdavalt positiivsed sotsiaalsed mõjud.

## **6.2. Majanduslikud mõjud**

### **6.2.1. Sihtrühm: platvormihaldurid**

#### Sihtrühma kirjeldus

Statistikaameti andmetel oli 2023. a Eestis kokku ca 156 200 ettevõtet.<sup>37</sup> Arenguseire Keskuse uuringu kohaselt oli 2024. aastal Eestis registreeritud 17 platvormitööd vahendavat ettevõtet, müügituluga Eesti turul kokku ca 21 miljonit eurot.<sup>38</sup> Enamike Eestis tegutsevate platvormide peakontor ei asu Eestis.

---

<sup>34</sup> Commission staff working document. [Impact assessment report. Accompanying the document Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council On improving working conditions in platform work](#). Brussels, 9.12.2021, SWD(2021) 396 final.

<sup>35</sup> Ma, Ning and Yoon, Dongwook (2022) [Delay and deflect: How women gig workers respond to sexual harassment](#). Beyond.

<sup>36</sup> Fairwork (2023) [Gender and Platform Work: Beyond Technosolutionism](#). Oxford, United Kingdom; Berlin, Germany.

<sup>37</sup> Statistikaamet. [Tabel EM001: Ettevõtete majandusnäitajad tegevusala ja tööga hõivatud isikute arvu järgi](#).

<sup>38</sup> Arenguseire Keskus (2025). [Platvormitöö tegijate olukord Eestis. Lühiraport](#).

### Õige tööalase staatuse kindlaksmääramine, õiguslik eeldus ja selle ümber lükkamine

Töösuhete ümberklassifitseerimise vaidluse korral lasub platvormihalduril kohustus tõendada, et platvormitöö tegija ei tööta töölepingu seaduse alusel, mis eeldab paremat töökorralduse, juhtimise ja kontrolli ulatuse dokumenteerimist. Seaduse vastuvõtmine võib suurendada töösuhete ümberklassifitseerimise taotluste arvu, mis omakorda võib platvormihalduritele kaasa tuua rohkem töövaidlusi. Kui platvormitöö tegija klassifitseeritakse töötajaks, kaasneb platvormihaldurile kohustus tagada töölepingust tulenevad õigused ja hüved, sealhulgas sotsiaalmaksu ja töötuskindlustusmaksu tasumine, töötasu alammäära tagamine, töö- ja puhkeaja nõuete järgimine ning töötervishoiu ja tööohutuse tagamine, mis suurendab platvormihaldurite tööjõukulusid.

Euroopa Komisjoni 2021. a hinnangu järgi suurendab töösuhete ümberklassifitseerimine platvormihaldurite makstavaid töötasusid ja sotsiaalkindlustusmaksid Eestis 2,5 miljoni euro võrra aastas. Samas lähtuvad komisjoni arvutused tõenäoliselt mitmekordselt ülehinnatud ümberklassifitseeritavate töötajate arvust (vt platvormitöö tegijate sihtrühma) ning tuginevad teatud määral lihtsustatud eeldustele ega arvesta täielikult riigi eripäraga, sealhulgas Eestis juba kehtivat töölepingu õiguslikku eeldust ning platvormitöötajate nõudeõigust ega senist väga madalat töösuhete olemuse vaidlustamise määra (vt platvormitöö tegijate sihtrühma). Seega võib komisjoni hinnanguid pidada ülehinnatuks ning platvormihaldurite kulude kasv jääb tõenäoliselt väiksemaks. Kuna pole võimalik hinnata ümberklassifitseeritavate lepingute arvu, ei saa ka kulusid täpsemalt hinnata.

Ülekanduva mõjuna võib töösuhete ümberklassifitseerimine aidata ühtlustada platvormihaldurite ja nendega samadel turgudel tegutsevate ettevõtjate konkurentsitingimusi. Ettevõtjad, kes osutavad sarnaseid teenuseid ilma platvormimudelita ning kellele juba kehtivad töölepingulise töösuhetega seotud kohustused (nt traditsioonilise taksoteenuse pakkujad), võivad võita olukorrast, kus platvormihalduritel ei ole võimalik tööjõukulusid vähendada tööalase staatuse ebaselguse arvelt.

Osa platvormihaldureid võib muuta oma ärimudelit, pakkuda vähem teenuseid või lahkuda turult, kui nõuete täitmine muutub liiga kulukaks. See võib mõjutada väiksemaid või turule sisenevaid platvorme. Mõju täpne ulatus ei ole prognoositav, kuna see sõltub platvormihalduri ärimudelist, teenuse liigist ja turuolukorrast.

### Algoritmiline juhtimine

Seadusega seatakse digitaalsetele tööplatvormidele mitu kohustust, mis on seotud automaatsete seire- ja otsustussüsteemide kasutamise, selle läbipaistvuse tagamise ja inimese tehtava järelevalvega. Nõuded täpsustavad platvormihaldurite vastutust algoritmide toimimise eest ning tugevdavad järelevalvet isikuandmete kaitse ja töötingimusi mõjutavate otsuste üle.

Seaduse rakendamine eeldab platvormihaldurilt täiendavaid tehnilisi, organisatsioonilisi ja inimressursse. Platvormihaldurid peavad olema võimelised kaardistama kasutatavaid andmeallikaid, dokumenteerima otsustusloogikat ning rakendama tehnilisi kontrollimehhanisme, mis välistavad tundlike või töösooritusega mitteseotud andmete kasutamise. Läbipaistvusnõuete täitmiseks tuleb platvormihalduritel luua või täiendada infokanaleid ja dokumentatsiooni, mis võimaldavad töötajatele arusaadavalt selgitada automaatsete süsteemide eesmärke ja toimimist ning tagada ligipääsu automaatselt loodud andmetele ja hinnangutele. Lisaks eeldab seadus piisava pädevusega personali olemasolu automaatsete süsteemide mõju hindamiseks, järelevalve tegemiseks ning töötajatega suhtlemiseks. Infosüsteemide arendamine, sisemiste tööprotsesside muutmine, töötajate

koolitamine ja nende kaasamine võib suurendada platvormihaldurite kulusid ja halduskoormust.

Kehtestatavate nõuete mõju platvormihalduritele võib erineda sõltuvalt nende suurusest ja senistest tegevusest. Suurematel ja rahvusvahelistel platvormihalduritel on sageli juba välja kujunenud tehnilised lahendused ja sisemised protsessid, mis toetavad nõuete täitmist, mistõttu võivad nad piirduda olemasolevate süsteemide täiendamisega. Väiksematele platvormihalduritele, kellel kõnealused süsteemid ja pädevus puuduvad, võivad samad nõuded kaasa tuua proportsionaalselt suurema koormuse. Samas võivad selged ja ühtsed nõuded edaspidi vähendada õiguslikku ebakindlust ning toetada võrreldavate konkurentsitingimuste kujunemist platvormitööturul. Kuigi muudatused võivad suurendada arenduskulusid, võivad need samal ajal toetada usaldusväärsemate ja õiguspärasemate digilahenduste kasutuselevõttu.

#### Teabe esitamise kohustus

Seaduse kohaselt lisandub platvormihalduritele kohustus edastada järelevalveasutustele ning töötajatele ja nende esindajatele korrapäraselt teavet platvormitöö korralduse ja automaatsete süsteemide kasutamise kohta, aga ka nende nõudmisel, sealhulgas töötajate arvu, töötundide, lepingutingimuste, vahendajate, automaatsete otsuste mõjuhinnangute jm kohta.

Kohustuse täitmine tähendab platvormihaldurile olemasolevate andmete koondamist ja kättesaadavaks tegemist. Mõju platvormihaldurile väljendub eelkõige suurenevas halduskoormuses andmete vormistamisest (suurematel platvormihalduritel kaks korda aastas; väikestel ja keskmise suurusega platvormihalduritel korra aastas).

#### Töötervishoid ja tööohutus

Seadusega täpsustatakse platvormihalduri kohustusi töötervishoiu ja tööohutuse valdkonnas. Nendest võib eeldada olemasolevate riskianalüüside täiendamist ning sisemiste protsesside kohandamist. Samuti peab platvormihaldur jälgima, et algoritmid ei kujundaks töötingimusi viisil, mis põhjustab töötajale näiteks ebamõistlikku ajasurvet või töötempot. See võib kaasa tuua olemasolevate süsteemide toimimise hindamise ja muutmise ning suurendada seega ajutiselt platvormihaldurite halduskoormust.

Ohutusnõuete rakendamine võib mõjutada platvormihalduri töökorralduslikke valikuid, sealhulgas tööülesannete jaotust, töötempo kujundamist või teenuse osutamise tingimusi. Sellised muudatused võivad piirata platvormihalduri võimet pakkuda teenust varasemas mahus ja avaldada seega mõju platvormihalduri tuludele. Sellise mõju ulatus sõltub platvormihalduri ärimudelitest ja senisest töökorraldusest ja töölepinguga töötajate arvust ega ole seega üheselt prognoositav. Samas võivad ohutumad töötingimused vähendada tööga seotud terviseriske ning parandada platvormitöö jätkusuutlikkust.

#### Järelevalve

Seaduses sätestatakse, et isikuandmete töötlemisega seotud nõuete üle teeb järelevalvet Andmekaitse Inspeksioon ning muude platvormitööga seotud kohustuste üle Tööinspeksioon.

Andmekaitse Inspeksiooni järelevalve eesmärk on tagada, et automatiseeritud süsteeme kasutatakse nõuetekohaselt, andmekaitsealased mõjuhinnangud on tehtud ja läbipaistvust tagavad kohustused on täidetud ja dokumenteeritud. Rikkumiste puhul tuleb platvormihalduritel arvestada IKÜM-ist tulenevate trahvimääradega (kuni 20 miljonit eurot või kuni 4% ettevõtte ülemaailmsest aastakäibest). Tööinspeksiooni järelevalve toob platvormihalduritele kaasa kohustuse tõendada korrektset lepinguliste suhete korraldust, inimese tehtava automaatsete süsteemide järelevalve toimimist ning töötervishoiu ja tööohutuse

nõuete täitmist. Järelevalve eesmärk on eeskätt ennetav ja korrastav, mitte karistuslik, kuid siiski kaasneb võimalus sunniraha määramiseks.

Selle tulemusena võivad teataval määral kasvada platvormihaldurite halduskoormus ja kulud, kuna platvormihaldurid peavad olema valmis järelevalvemenetluseks, sealhulgas esitada dokumente, selgitusi ja andmeid ning tegema koostööd järelevalveasutustega nii kaebuste alusel kui ka asutuste omaalgatusliku kontrolli korral. Lisaks võib rikkumise korral kaasneda trahvi- või sunniraha maksmise kohustus.

#### **6.2.2. Sihtrühm: vahendajad**

Vahendaja eesmärk on teha platvormitöö selle tegijatele kättesaadavaks, olles lepingulises suhtes nii platvormihalduri kui ka platvormitöö tegijaga või osaledes nendevahelises alltöövõtuahelas. Vahendajate arv Eestis ei ole teada.

Seadus täpsustab vahendajate rolli platvormitöö korraldamisel ning seob nad otsesemalt vastutusega tagada, et ka vahendaja kaudu töötavad platvormitöö tegijad saaksid kasutada seadusest tulenevaid õigusi. See eeldab vahendajatelt koostööd platvormihalduriga, selget vastutuse jaotuse kokkuleppimist ning valmisolekut töötajatele teavet edastada ja nende pöördumistele reageerida. Seadus ei muuda vahendajate põhitegevuse olemust, kuid suurendab teataval määral vahendajate halduskoormust.

#### *Kokkuvõttev hinnang majanduslikele mõjudele*

Uued kohustused eeldavad platvormihaldurilt (ja teataval määral ka vahendajatelt) tehnilisi kohandusi ning tööprotsesside arendamist, millega kaasneb halduskoormuse ja kulude kasv. Majandusliku mõju ulatus on hinnanguliselt keskmine, kuid varieerub oluliselt platvormihalduri suuruse, ärimudeli ning selle järgi, kas nõuete täitmiseks vajalikud lahendused ja protsessid on juba olemas. Osa nõudeid tugineb platvormihalduritel olemasolevatele andmetele, kuid tööd lisab juurde andmete koondamine, vormistamine, dokumenteerimine ning päringutele vastamine. Tööjõukulud võivad suureneda juhul, kui töösuhteid klassifitseeritakse ümber töölepingulisteks, kuid olemasoleva info põhjal on selliste juhtumite arv tõenäoliselt piiratud ning kulude täpset suurusjärku ei ole võimalik hinnata. Lisaks võib järelevalve- ja vastavusnõuete täitmata jätmise korral kaasneda trahvi- või sunniraha risk. Mõju avaldumise sagedus on keskmine, kuna osa kohustusi on ühekordsed (nt süsteemide ja protsesside kohandamine), kuid osa korduvad (nt aruandlus, mõjuhinnangute ajakohastamine, päringutele vastamine ning järelevalvemenetluseks valmisolek). Mõjutatud sihtrühma suurus on platvormide puhul väike (Eestis hinnanguliselt 17 platvormiettevõtet), vahendajate puhul teadmata. Kokkuvõtvalt kaasnevad seaduse rakendamisega sihtrühmale oluline majanduslik mõju, mis väljendub eeskätt haldus- ja arenduskoormuse kasvus. Kuigi seaduse rakendamine toob platvormihalduritele kaasa lisakohustusi, on kavandatu keskne eesmärk platvormitöö tegijate õiguste kaitse. Nii õigused kui võimalus neid kasutada on seni olnud ebaselged ning sõltunud suurel määral platvormihalduri valitud tehnoloogilisest töökorraldusest. Majanduslik mõju võib avalduda ka kaudselt lõppkasutajatele, tuues kaasa nii võimalikke negatiivseid mõjusid (nt hinnatõus, teenuse kättesaadavuse vähenemine) kui ka positiivseid mõjusid (nt ausam konkurents).

### **6.3. Mõjud riigiasutustele**

#### **6.3.1. Sihtrühm: Tööinspeksioon ja Andmekaitse Inspeksioon**

Seaduse rakendamine eeldab Tööinspeksioonilt ja Andmekaitse Inspeksioonilt seaduses sätestatud uute ülesannete täitmist. Nende hulka kuulub platvormihaldurite poolt korrapäraselt esitatava teabe vastuvõtmine, haldamine ja analüüs, järelevalve- ja väärteomenetlused ning ennetus-, teavitus- ja nõustamistöö.

Seaduse rakendamisega suureneb vajadus Tööinspektsiooni ja Andmekaitse Inspektsiooni süstemaatilise koostöö järele. Platvormihaldurid võivad paralleelselt kasutada automatiseeritud otsustussüsteeme, mille suhtes kohaldub nii tööõigus kui ka isikuandmete kaitse normistik. Pädevuste ja nõuete kattumine eeldab, et mõlemad asutused parandavad oma teadmisi nii platvormitöö spetsiifikast kui ka teineteise valdkondadest. Seetõttu on vaja koolitada asutuste töötajaid, seejuures nende arusaama platvormitöö eripärast, automaatsete seire- ja otsustussüsteemide toimimisest ning isikuandmete töötlemisega seotud uutest nõuetest.

Seaduse rakendamisega kaasneva järelevalvetegevuse maht ja sellega seotud töökoormus sõltuvad suurel määral seaduse rakendumise praktikast, sealhulgas sellest, mil määral ilmneb vajadus sihtkontrollimiseks ning kui palju esitatakse kaebusi või pöördumisi. Samuti sellest, kui paljude platvormihaldurite puhul on vaja piiriülest koostööd teiste riikide järelevalveasutustega. On tõenäoline, et järelevalvekoormus suureneb eeskätt seaduse rakendumise alguses, mil tehakse esimesed sihtkontrollid ja kujundatakse välja edasine järelevalvetegevus. Kui esialgsete kontrollide käigus selgub, et seaduse nõuded on täidetud, võib eeldada, et edaspidi tehakse järelevalvet pigem tavapäraselt. Seaduse rakendamisega võib suureneda Tööinspektsiooni ja Andmekaitse Inspektsiooni töökoormus seaduses sätestatud väärtekoosseisude menetlemisest. Väärtemenetluste arvu ja sellest tuleneva lisakoormuse täpset ulatust ei ole siiski võimalik prognoosida, kuna see sõltub muu hulgas rikkumiste tegelikust esinemissagedusest, järelevalvepraktika kujunemisest ning menetluste keerukusest.

Tööinspektsioon on juhtinud tähelepanu sellele, et piiriüleste juhtumite menetlemine võib praktikas olla ajamahukam ja ressursimahukam kui riigisiseste juhtumite lahendamine. Sellistel juhtudel tuleb juba menetluse algfaasis selgitada välja, milline juriidiline isik vastutab konkreetse platvormihalduri tegevuse eest ning kuidas on korraldatud koostöö teiste riikide pädevate asutustega. Samuti võib piiriüleste olukordade lahendamine osutuda keerukamaks juhul, kui platvormihaldur või temaga seotud isik asub väljaspool Eestit või väljaspool Euroopa Liitu. Tööinspektsiooni hinnangul võib koormust suurendada ka eelnõu lai kohaldamisala, mis võib tuua kaasa erineva sisuga pöördumisi, sealhulgas selliseid, mille seos tööõiguslike eesmärkidega vajab esmalt täiendavat hindamist.

Võib eeldada, et pärast seaduse jõustumist suureneb töövaidluste arv, mis võib mõnevõrra suurendada Tööinspektsiooni koormust, mida aga ei ole võimalik täpselt hinnata. See võib tuleneda töösuhete ümberklassifitseerimise nõuetest. Kehtiva korra alusel on õigussuhete ümberklassifitseerimist töölepinguliseks töösuhteks taotletud üsna vähe. 2024. aastal esitati 128 nõuet, neist vaid osa puudutas õigussuhete ümberklassifitseerimist töölepinguliseks suhteks, moodustades kõikidest töövaidluskomisjonile esitatud töötajate ja tööandjate nõuetest 2,4%. Platvormitöö tegijad esitasid muidki nõudeid, näiteks töötasu nõudeid, millest osa on rahuldatud.

Ennetus-, teavitus- ja nõustamistöö käigus tuleb koostada teavitusmaterjale ja juhendeid, korraldada infopäevi ja koolitusi ning nõustada sihtrühmi, mis omakorda nõuab rohkem aega ja tööjõudu.

Andmekaitse Inspektsiooni hinnangul võib osutuda vajalikuks palgata juurde üks spetsialist, kes muu hulgas nõustaks ka algoritmiliste süsteemide, logide ning automatiseeritud otsuste toimimise ja testimisega seotud küsimustes. Tööinspektsiooni hinnangul on loetletud uute ülesannete minimaalseks ellu rakendamiseks vaja juurde palgata üks tööinspektor-analüütik ja üks tööinspektor-jurist, samas oleneb selle vajalikkus suuresti kaebuste arvust, mida on keeruline ette ennustada.

#### **6.4. Koondmõju halduskoormusele**

Eelnõuga kavandatu suurendab mõnevõrra platvorme opereerivate ettevõtjate halduskoormust. Halduskoormus kasvab eelkõige uute teabe esitamise kohustuste tõttu, samuti vajaduse tõttu viia platvormihaldurite sisemised protsessid ja tehnilised lahendused kavandatud nõuetega kooskõlla. Tegemist on püsiva iseloomuga kohustustega. Kuigi halduskoormus mõnevõrra suureneb, aitab selgem ja ühtsem regulatsioon pikemas perspektiivis vähendada õiguslikku ebakindlust ja vaidlusi ning toetab seeläbi ettevõtjate tööd. Lisaks tugineb näiteks teabe esitamise kohustus suurel määral juba olemasolevatele andmetele. Halduskoormust vähendava meetmena nähti ette paindliku tööaja kokkuleppe kehtestamine töölepingu seaduse ja teiste seaduste muutmise seadusega, mida menetleti kiirendatud korras ning jõuti vastu võtta enne kõnesoleva eelnõu valmimist.

#### **7. Seaduse rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud**

Seaduses sätestatud kohustustega kaasnevad kulud eeskätt Tööinspeksioonile ja Andmekaitse Inspeksioonile. Tegevused on kirjeldatud osas 6.3. Kulud on kavandatud katta Tööinspeksiooni ja Andmekaitse Inspeksiooni eelarvest.

Andmekaitse Inspeksiooni hinnangul on seadusest tulenevate ülesannete täitmiseks vaja lisaressursse, sealhulgas lisapersonali ning lisaraha koolituste, ennetus- ja nõustamistegevuse jaoks. Andmekaitse Inspeksiooni hinnangul on vaja juurde vähemalt üht lisateenistusk kohta ja on esitanud selle kulude katteks lisaelarve taotluse. Aastane lisanduv kulu on hinnanguliselt 77 568 eurot. Kaasneda võivad ka kulud järelevalve- ja menetluste arvu kasvu tõttu, kuid nende ulatust ei ole võimalik prognoosida. Vajaduse korral taotletakse lisaraha riigieelarvest. Kui lisataotlusega raha ei eraldata, kaetakse õigusaktiga kaasnevad täiendavad kulud Andmekaitse Inspeksiooni eelarvest.

Tööinspeksiooni hinnangul võib seaduse rakendamine suurendada vajadust täiendkoolituste järele, kuna direktiivist tulenevad uued kohustused puudutavad nii riiklikku järelevalvet, teavitustööd kui ka töövaidluste lahendamist, mistõttu vajab koolitust suur hulk teenistujaid. Koolituste täpset mahtu ja kogukulu ei ole võimalik praegu hinnata, kuid Tööinspeksiooni 2025. aasta andmete põhjal oli tasuliste koolituste keskmine maksumus 140,93 eurot teenistuja kohta (keskmine koolituspäeva maksumus 96,77 eurot teenistuja kohta). Lisaks sõltub Tööinspeksiooni töökoormuse kasv eelkõige sellest, milliseid muudatusi toob kaasa platvormitöö tegijate tööalase staatuse kontrollimise menetluskorra täpsustamine, samuti võib olla vaja juurde töötajaid eelkõige juriidilisse ja järelevalve ning nõustamise valdkonda. Õigusaktiga kaasnevad täiendavad kulud kaetakse Tööinspeksiooni eelarvest.

Seaduse rakendamisega ei prognoosita lisatulu riigieelarvesse.

#### **8. Rakendusaktid**

Seaduse rakendamiseks ei ole vaja kehtestada ega muuta rakendusakte.

#### **9. Seaduse jõustumine**

Seadus jõustub 2026. aasta 2. detsembril. Selleks kuupäevaks peab liikmeriikidel olema direktiiv oma õigusesse üle võetud. Platvormitöö seadusega kehtestatavad uued nõuded kohalduvad 2. detsembrist 2026 või hiljem. Tagasiulatuvaid nõudeid ei kehtestata.

## 10. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu [26-0298/01](#) ning arvamuse avaldamiseks Eesti Tööandjate Keskliidule, Eesti Ametiühingute Keskliidule, töövaidluskomisjonide juhatajatele, Teenistujate Ametiliitude Keskorganisatsioonile TALO, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioonile, Eesti Personalijuhtimise Ühingule PARE, Eesti Advokatuurile, Eesti Juristide Liidule, Eesti Kohtunike Ühingule, Riigikohtule, Tallinna Ringkonnakohtule, Tartu Ringkonnakohtule, Harju Maakohtule, Pärnu Maakohtule, Tartu Maakohtule, Viru Maakohtule, Bolt Technology OÜ-le, Wolt Eesti OÜ-le, Forus Takso Eesti ASile, Uber Estonia OÜ-le, Goworkabit Estonia OÜ-le, Eesti Taksokoondisele, Eesti HR Seltsile, Eesti Asutajate Seltsile, teadlastele Kaire Holts, Merle Erikson, Johanna Vallistu, Tauri Tuvikene ja tööõiguse ekspertidele Thea Rohtla ja Heli Raidve Tööõigusabi OÜ.

Eelnõu esitati teise kooskõlastusringi käigus teadmiseks Eesti Advokatuurile, Eesti Ametiühingute Keskliidule, Diamond21 OÜ-le, Direct Selling Europe-le, Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioonile, Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liidule, Eesti Kaubandus-Tööstuskojale, Taltech, Tallinna Ülikooli ja Tartu Ülikooli teadlastele, Tööinspeksioonile, Eesti Tööandjate Keskliidule, Bolt Technology OÜ-le ja Wolt Eesti OÜ-le.

**Eelnõu osas avaldasid arvamust** Eesti Advokatuur, Eesti Ametiühingute Keskliit, Diamond21 OÜ, Direct Selling Europe, Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioon, Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit, Eesti Kaubandus-Tööstuskoda, Taltech, Tallinna Ülikooli ja Tartu Ülikooli teadlased, Eesti Tööandjate Keskliit, Wolt Eesti OÜ, Bolt Technology OÜ ja Eesti Otsemüügi Assotsiatsioon. Kooskõlastamise käigus esitatud märkustega arvestamine on esitatud kooskõlastustabelis (lisa 2) ja selle lisas.

---

Algatab Vabariigi Valitsus 14. septembril 2026. a

Vabariigi Valitsuse nimel

(allkirjastatud digitaalselt)

Heili Tõnisson

Valitsuse nõunik